

Almere Stad West en Oost

Inventarisatie beschermde flora en fauna 2010

W.A. den Boer
F.M. van Groen
V. Nederpel

2010

Opdrachtgever
Gemeente Almere

Van der Goes en Groot
Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

G&G-rapport 2010-43

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

Bovendijk 35-G
2295 RV Kwintsheul

Hazenkoog 35-A
1822 BS Alkmaar

www.vandergoesengroot.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding tot het onderzoek.....	5
1.2	Doel van het onderzoek.....	5
1.3	Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied	5
2	Methode	7
2.1	Flora.....	7
2.2	Vissen.....	7
2.3	Amfibieën	7
2.4	Broedvogels	8
2.5	Zoogdieren	8
2.5.1	Vleermuizen	8
2.5.2	Overige zoogdieren	9
3	Flora en vegetatie.....	10
3.1	Beschermde flora.....	10
3.2	Overige flora	12
4	Vissen	13
5	Amfibieën.....	14
6	Broedvogels.....	16
6.1	Hoofdgroepen en Rode Lijst.....	16
6.2	Niet-broedvogels	16
6.3	Jaarrond beschermde broedvogels	16
6.4	Soortbesprekingen.....	17
7	Zoogdieren	18
7.1	Vleermuizen	18
7.2	Overige zoogdieren.....	20
8	Conclusie en aanbevelingen	21
8.1	Procedure	22
9	Literatuur	24
Bijlage 1.	Verspreidingskaarten beschermde flora	25
Bijlage 2.	Verspreidingskaarten overige flora	37
Bijlage 3.	Verspreidingskaarten beschermde vissen	44
Bijlage 4.	Verspreidingskaarten amfibieën	46
Bijlage 5.	Verspreidingskaarten broedvogels.....	51
Bijlage 6.	Verspreidingskaarten vleermuizen	59

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

De gemeente Almere is een relatief jonge en snel groeiende gemeente en sinds kort de zesde stad van Nederland. Als gevolg van deze dynamiek vinden regelmatig ruimtelijke ingrepen plaats. Bij ruimtelijke ingrepen is de gemeente, in het kader van de Flora- en faunawet, verplicht om onderzoek te (laten) doen naar het voorkomen van beschermde planten en dieren.

De Gemeente Almere heeft aan Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot opdracht verleend tot een flora- en faunaonderzoek in Almere Stad West en Oost. In dit rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd.

In 2005 is dit deel van Almere Stad al eerder door Ecologisch Onderzoeks- en Adviesbureau Van der Goes en Groot onderzocht op het voorkomen van beschermde flora en fauna (VAN GROEN, 2005). Met dit onderzoek worden de verspreidingsgegevens van beschermde flora en fauna geactualiseerd.

1.2 Doel van het onderzoek

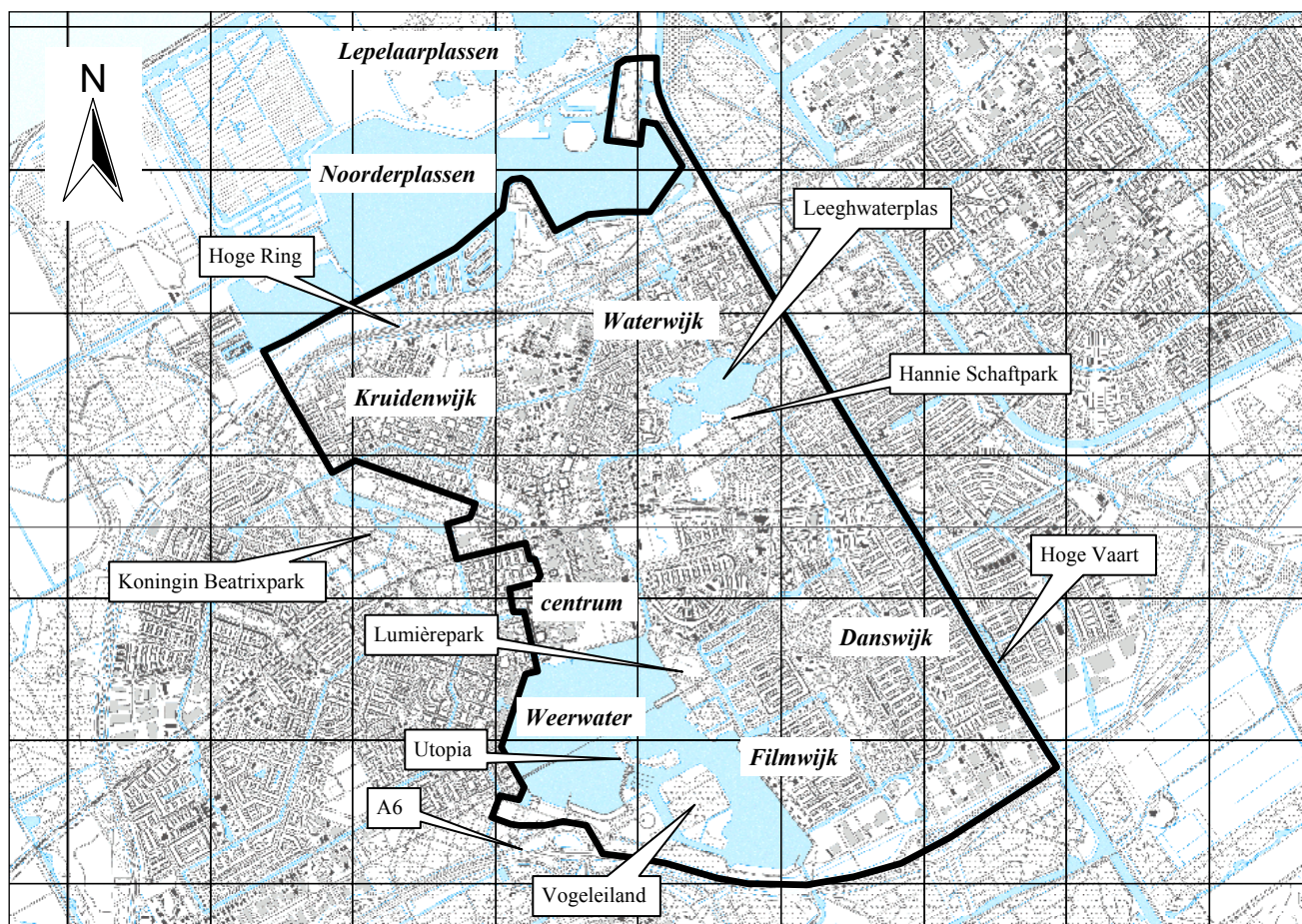
Doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in het voorkomen en de verspreiding van beschermde planten- en diersoorten binnen het onderzoeksgebied. Het ging hierbij specifiek om de soortgroepen flora, vissen, amfibieën, broedvogels en vleermuizen.

1.3 Ligging en beschrijving van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied Almere Stad West en Oost omvat een deel van Almere Stad. Almere Stad West en Oost ligt globaal tussen de Noorderplassen en de A6. De westgrens van het gebied loopt langs het Koningin Beatrixpark en de westoever van het Weerwater. De oostgrens wordt gevormd door de Hoge Vaart. Ongeveer in het midden wordt het gebied van oost naar west doorsneden door de spoorlijn Almere-Lelystad.

De ligging van het onderzoeksgebied is met enkele toponiemen weergegeven in Figuur 1. Het gebied is 1509 ha groot.

Almere Stad West en Oost is een groot en gevarieerd stedelijk gebied. Grote delen bestaan uit wijken met ééngesinswoningen zoals de wat oudere Kruidenwijk en Waterwijk en de jongere Filmwijk en

Figuur 1. Ligging van het onderzoeksgebied Almere Stad West en Oost, zwart omkaderd, 1509 ha.

Danswijk. Bedrijventerreinen zijn vooral centraal in het noorden van het gebied te vinden en ten noorden van de A6 (Veluwse Kant). Hier staan voornamelijk grote bedrijfspanden met platte daken. In het onderzochte gebied ligt ook het centrum van Almere.

Almere Stad West en Oost wordt doorsneden door een aantal vaarten, vaak met aangrenzende groenstroken. Hoewel de oevers van de vaarten overwegend zijn beschoeid zijn wel hier en daar rietkragen aanwezig. Ook langs doorgaande autowegen in het gebied liggen vaak groenstroken.

In het stedelijke gebied liggen enkele parken waarvan het Hannie Schaftpark rond de Leeghwaterplas het grootste is. Langs de oevers van de Leeghwaterplas zijn plaatselijk brede rietkragen aanwezig. In de plas liggen vier kleine eilanden, waarvan er twee via een wandelbrug toegankelijk zijn. Beide andere eilandjes zijn niet te voet zijn te bereiken. Het park is bestaat uit bospercelen afgewisseld met gazons, halfnatuurlijk grasland en struwelen. In het park zijn veel paden en er wordt intensief gerecreëerd.

Het gebied tussen de Hoge Ring en de Noorderplassen bestaat voornamelijk uit een aantal bospercelen met een gevarieerde aanplant van loofbomen, enkele gazons en gras- en of rietruigten. De zuidoever van de Noorderplassen is grotendeels

bekleed met een stenen oeververdediging of houten beschoeiing. Een klein deel bestaat uit zandstrand of een andere zachte overgang. Plaatselijk zijn langs de oevers rietkragen of -ruigten aanwezig, soms met opslag van wilgen. In de zuidwesthoek van de Noorderplassen ligt een geheel door water omsloten woonwijk.

Ten zuiden van de Hoge Ring ligt een groene zone met sportvelden, volkstuinten, maneges en stedelijk groen.

Het Weerwater, in het zuidwesten van Almere Stad West en Oost, wordt grotendeels omringd door groengebieden. Hier liggen ook een camping en een jachthaven. In het Weerwater liggen twee grotere eilanden. Eén van de eilanden, Utopia, is via een brug verbonden met het gebied rond de jachthaven. Het andere eiland wordt wel Vogeleiland genoemd. Dit laatste eiland is grotendeels bedekt met een structuurrijk loofbos en werd tot maart 2010 begraasd met rundvee.

Oostelijke oever van het Vogeleiland in het Weerwater, met op de voorgrond bloeiende Moerasandijvie.

2 Methode

2.1 Flora

Het doel van de inventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten (namen volgens VAN DER MEIJDEN, 2005). De inventarisatie heeft plaatsgevonden tussen 14 en 29 juli 2010. Voor de abundantie is de classificatie uit Tabel 1 aangehouden. Beschermde planten die zijn aangeplant in de vele particuliere tuinen in het gebied zijn niet gekarteerd.

Tijdens de inventarisatie is ook gelet op de groeiplaatsen van de verschillende beschermde planten die vijf jaar geleden zijn aangetroffen.

Tabel 1.
Abundantieclassen voor florakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren	Omvang groeiplaats (m ²)
1	1-5	≤5
2	6-25	6-25
3	26-50	26-50
4	51-500	51-500
5	501-5000	501-5000

Daarnaast zijn op het Vogeleiland in het Weerwater in 2010 ook planten met een indicatieve waarde (bv kwel), Rode Lijst-soorten en zogenaamde doelsoorten geïnventariseerd. Uitgangspunt hierbij is de lijst van karteersoorten van de Provincie Noord-Holland geweest.

2.2 Vissen

Het doel van de visseninventarisatie was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van beschermde soorten. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de meest recente versie van het protocol voor inventarisaties zoals is opgesteld door Gegevens Autoriteit-Natuur (GA-N).

Driemaal is een steekproefsgewijze inventarisatie uitgevoerd in het onderzoeksgebied. In Tabel 2 zijn de bezoekdatums en de geleverde inspanning te vinden.

Er is bemonsterd op locaties en in biotopen waar zich de hoogste trefkans voor de meeste soorten voordoet. Bij de visseninventarisatie is gebruik gemaakt van een steeknet. Het vissen gebeurt zowel vanaf de oever als staande in het water, gekleed in een waadpak. Zodoende kan in het open water, onder de oevervegetatie en onder holle oevers gevist worden.

Tabel 2.
Bezoekdatums, bestede tijd, weersomstandigheden en opzet van het vissenonderzoek in Almere Stad West en Oost in 2010.

Datums	Bestede tijd	Weersomstandigheden (Bewolking/Wind/ Temperatuur (°C))	Opzet
24 juni	07:30-15:00	0/8 / W1 / 22, droog	Bemonstering door twee personen met schepnet.
6 en 7 sept	09:45-18:00 & 09:30-12:15	6 sept: 1/8 / ZO3 / 22 7 sept: 7/8 / O1 / 16, buiig.	Bemonstering door één persoon met schepnet, elektrisch visapparaat en waadpak.
12 okt	09:00-16:45	1/8-3/8 / NO2 / 5-15	Bemonstering door één persoon met schepnet, elektrisch visapparaat en waadpak.

Veel vissoorten houden zich schuil op dergelijke plaatsen.

Naast het steeknet is de methode ‘elektrisch vissen’ gebruikt. Hierbij wordt al staande in het water een elektrisch spanningsveld gecreëerd met behulp van een installatie die op het lichaam gedragen wordt. Door het spanningsveld worden vissen verdoofd en onbewust gestimuleerd om naar het speciaal hiervoor ingerichte vangnet te zwemmen. Het toepassen van deze methode is vooral effectief in water met veel obstakels (bijvoorbeeld afval, takken of grote hoeveelheden vegetatie). Ook laten juist de snellere, grotere en vrij zwemmende exemplaren zich makkelijker vangen. Uiteraard worden eventuele zichtwaarnemingen van bijvoorbeeld Snoek en Karper meegenomen in de resultaten. Doordat deze inventarisatie deels in de (na-)zomer is uitgevoerd kunnen er éénzomerige exemplaren van de wat grotere en vrij zwemmende vissoorten worden gevangen, wat de trefkans vergroot voor deze soorten.

De determinatie van vissen heeft plaatsgevonden in het veld. Alle vangsten en waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend. Daarbij is de classificatie uit Tabel 3 aangehouden.

Tabel 3.
Abundantieclassen voor faunakartering.

Abundantieklasse	Aantal exemplaren
1	1
2	2-5
3	6-10
4	11-20
5	>20

2.3 Amfibieën

Het doel van dit onderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezigheid van soorten en hun voortplantingslocaties. Het onderzoek is uitgevoerd aan de hand van de meest recente versie van het protocol voor inventarisaties zoals is opgesteld door Gegevens Autoriteit-Natuur (GA-N).

Er zijn twee avond-/nachtbezoeken uitgevoerd (begin en eind juni) en een dagbezoek (8 en 9 april). De bezoeken zijn zoveel mogelijk tijdens vochtig en rustig weer uitgevoerd. Alle waarnemingen zijn op veldkaarten ingetekend.

Tijdens een nachtelijk bezoek worden de potentiële voortplantingsplaatsen opgezocht en worden de roepende mannetjes geteld. Ook op paden kunnen 's nachts adulte dieren worden waargenomen (vooral

kickers en padden).

Tijdens een dagbezoek wordt met een schepnet gemonsterd. Aan de hand van de waargenomen larven kan afgeleid worden van welke soorten op welke plaatsen daadwerkelijk voortplanting heeft plaatsgevonden. Daarnaast kunnen ook adulte watersalamanders worden gevangen. Voor de kaarten is de classificatie uit Tabel 3 aangehouden.

2.4 Broedvogels

Het doel van het broedvogelonderzoek was inzicht te krijgen in de aanwezige soorten, hun relatieve aantallen en hun verspreiding (namen volgens BIJLSMA *ET AL.*, 2001). Het is uitgevoerd conform de landelijk gebruikelijke methodiek zoals uitgebreid beschreven in de 'Handleiding Broedvogel Monitoring Project' (VAN DIJK, 2004).

Slechts een beperkt aantal soorten is geïnventariseerd. Een overzicht van deze soorten is te vinden in Tabel 4. Van deze soorten zijn de nesten van Buizerd, Havik, Sperwer, Boomvalk, Ransuil en Kerkuil jaarrond beschermd. Daarom is van bovengenoemde zes soorten naast de aanwezigheid van territoria ook zoveel mogelijk de locatie van nesten bepaald.

Tabel 4.

Geïnventariseerde vogelsoorten in Almere Stad West en Oost in 2010 (JBS = jaarrond beschermde soort).

Soort	Soort	Soort
Havik (JBS)	Kerkuil (JBS)	Zwarte roodstaart
Sperwer (JBS)	Ransuil (JBS)	Gekraagde roodstaart
Buizerd (JBS)	IJsvogel	Grauwe vliegenvanger
Torenvalk	Oeverzwaluw	Boomklever
Boomvalk (JBS)	Boerenzwaluw	Boomkruiper

In de periode april t/m juni zijn vijf bezoeken uitgevoerd, voornamelijk vroeg in de ochtend. Op dit tijdstip van de dag is de activiteit van de meeste vogelsoorten het hoogst en worden dus de meeste waarnemingen gedaan. Daarnaast zijn twee nachtbezoeken uitgevoerd, welke zijn gecombineerd met de inventarisatie van amfibieën en vleermuizen.

Tijdens het veldwerk moeten de weersomstandigheden gunstig zijn in verband met de (zang)activiteit. Zo is er geen veldwerk uitgevoerd tijdens perioden met

regen en/of harde wind. De bezoeksdata staan vermeld in Tabel 5.

Tabel 5.

Bezoeksdata broedvogelinventarisatie in Almere Stad West en Oost in 2010.

Bezoek	Datum
1	1 en 2 april
2	19, 20, 21 en 22 april
3	4, 5, 11, 12 en 13 mei
4	17, 18, 26 en 28 mei
5	2, 4, 16 en 17 juni

Na het digitaliseren van alle geldige waarnemingen zijn deze met behulp van een door Van der Goes en Groot ontwikkeld programma geclusterd tot territoria, waarbij de SOVON-criteria (VAN DIJK, 2004) werden gehanteerd. Vervolgens zijn deze territoria gecontroleerd.

2.5 Zoogdieren

Het doel van het zoogdieronderzoek was in het algemeen inzicht te krijgen in de aanwezige soorten. Daartoe zijn op verschillende tijdstippen in het jaar inventarisaties uitgevoerd.

De aanwezigheid van bepaalde soorten zoogdieren en de populatiegrootte, kunnen nogal verschillen in plaats en tijd. Hierdoor is elke uitgevoerde inventarisatie een momentopname.

2.5.1 Vleermuizen

Het doel van het vleermuisonderzoek is om een globale indruk te krijgen van de aanwezigheid en de verspreiding van vleermuizen in het onderzoeksgebied. Op basis van bekende verspreidingsgegevens en de aanwezigheid van diverse habitats binnen het onderzoeksgebied vallen de volgende soorten te verwachten: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Rosse vleermuis en mogelijk Watervleermuis en Meervleermuis.

Aan de hand van veldwerk zijn de aanwezigheid en de verspreiding van vleermuizen in het plangebied onderzocht. Hierbij is niet gericht gezocht naar verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (gebruiksfuncties). Wel is van de aanwezige soorten

Tabel 6.

Overzicht van de veldbezoeken ten behoeve van het vleermuisonderzoek in Almere Stad West en Oost in 2010.

Datum	Tijd	Weersomstandigheden	Opzet	Inzet
01-06-2010	22:00 – 4:00	Bew: 4/8, Wind: N2, Temp: 12°C	Algemeen gebiedsgebruik	Twee personen met batdetector
02-06-2010	22:00 – 3:30	Bew: 0/8, Wind: N2, Temp: 14°C	Algemeen gebiedsgebruik	Twee personen met batdetector
21-06-2010	22:30 – 4:30	Bew: 0/8, Wind: stil, Temp: 8°C	Algemeen gebiedsgebruik	Twee personen met batdetector
30-08-2010	21:00 – 1:00	Bew: 0/8, Wind: NW3, Temp: 15°C	Algemeen gebiedsgebruik	Twee personen met batdetector
31-08-2010	21:00 – 1:00	Bew: 0/8, Wind: var. 1, Temp: 10°C	Algemeen gebiedsgebruik	Twee personen met batdetector

vleermuizen het globale gebiedsgebruik in kaart gebracht.

Het onderzoek is uitgevoerd door 's nachts te surveilleren en te posten. Alle waarnemingen zijn verzameld met behulp van een *batdetector* die permanent stond ingeschakeld. Er zijn veldbezoeken uitgevoerd in juni en augustus van 2010. In Tabel 6 wordt een overzicht gegeven van de bezoekdatums, weersomstandigheden, opzet en de geleverde inzet.

2.5.2 Overige zoogdieren

Tijdens alle onderzoeken zijn zoogdierwaarnemingen van bijvoorbeeld Egel, Mol en Haas genoteerd.

3 Flora en vegetatie

In het gehele gebied zijn beschermde planten geïventariseerd. Daarnaast zijn op het Vogeleiland in het Weerwater in 2010 ook planten met een indicatieve waarde (bv kwel), Rode Lijst-soorten en zogenaamde doelsoorten geïventariseerd. Uitgangspunt hierbij is de lijst van karteersoorten van de Provincie Noord-Holland geweest.

De verspreidingskaarten van de planten met een indicatieve waarde, Rode Lijst-soorten en doelsoorten zijn te vinden in Bijlage 2.

3.1 Beschermde flora

In Almere Stad West en Oost zijn twaalf beschermde soorten planten aangetroffen. In Tabel 7 wordt een overzicht gegeven van de aangetroffen soorten. De verspreiding van deze planten binnen het onderzoeksgebied is weergegeven in Bijlage 1.

Tabel 7.

Vastgestelde soorten beschermde planten in Almere Stad West en Oost in 2010.

Soort	Aantal	Beschermd
Gewone dotterbloem	Tientallen	x
Steenanjer	Tientallen	x
Waterdrieblad	Enkele	x
Wilde marjolein	Honderden	x
Lange ereprijs	Enkele	x
Grasklokje	Enkele	x
Akkerklokje	Tientallen	x
Prachtklokje	Enkele	x
Ruig klokje	Enkele	x
Grote kaardebol	Honderden	x
Brede wespenorchis	Duizenden	x
Rietorchis	Honderden	x

Hieronder wordt het voorkomen van de twaalf aangetroffen beschermde planten kort besproken. Daarbij wordt een relatie gelegd met het voorkomen van deze soorten elders in Nederland. Tevens worden enkele karakteristieke uiterlijke en ecologische kenmerken van elke soort genoemd (WEEDA, 1985-1994).

Gewone dotterbloem

In Almere Stad groeien grote aantallen Gewone dotterbloemen in de rietkragen langs enkele vaarten in de Danswijk. Het betreft hier waarschijnlijk aangeplante exemplaren.

Enkele exemplaren staan in de zuidoostelijke oeverzone van het eiland in het Weerwater. Dit lijkt een natuurlijke groeiplaats.

De Gewone dotterbloem is een vlezige voorjaarsbloeier met donkergroene bladeren. Het is één van de eerste moerasplanten die in bloei komt. Vanwege de fraaie gele bloemen wordt de plant dan ook bij tuinvijvers veel aangeplant. Het voorkomen van deze soort in stedelijk gebied berust vaak op aanplant en verwildering.

Bloeiende Dotters in rietkraag langs vaart bij de Danswijk.

Steenanjer

Tientallen Steenanjers werden gevonden in een middenberm van een dreef in het noordelijke deel van het gebied. Hier groeien ook veel exemplaren van de Wilde marjolein en enkele exemplaren van het Grasklokje. Deze planten zijn hier ongetwijfeld uitgezaaid.

De Steenanjer is een ranke, vrij lage zomerbloeier en komt vooral in het oostelijke deel van Nederland voor, vooral in het stroomgebied van de Overijsselse Vecht en de Dinkel. Op enkele plaatsen in de ontkalkte binnenduinen komt de Steenanjer ook voor. Buiten deze gebieden berust het voorkomen op verwildering.

De Steenanjer staat vermeld op de Rode Lijst van bedreigde planten van Nederland in de categorie 'kwetsbaar'.

Waterdrieblad

Op één plaats centraal in het gebied werden enkele exemplaren van het Waterdrieblad aangetroffen in een vijver. Het voorkomen op deze plaats berust op aanplant.

Waterdrieblad is een lage tot middelhoge overblijvende moerasplant die in het midden van de lente bloeit. Waterdrieblad heeft een karakteristieke bladvorm en opvallend witte bloemen. Het is een pionier in verlandingsituaties. Waterdrieblad kan drijftillen vormen en zo een groeiplaats bieden aan andere soorten planten en mossen.

Wilde marjolein

De Wilde marjolein werd vrij veel in het gebied aangetroffen. Opvallend is dat de meeste groeiplaatsen zich bevinden in de wat oudere wijken ten noorden van de spoorlijn. Het voorkomen van deze soort in Almere heeft betrekking op bewuste aanplant en op verwildering vanuit particuliere tuinen.

Wilde marjolein komt het meest voor in de zuidelijke helft van Nederland. In West-Nederland is het voorkomen van de Wilde marjolein vaak terug te voeren op uitzaaiing in wegbermen of op ontsnapping uit tuinen waar deze aromatische plant veel wordt aangeplant. Van nature groeit de Wilde marjolein op zonnige, vrij droge plaatsen op matig voedselrijke bodem.

Lange ereprijs

De Lange ereprijs werd op drie plaatsen in het gebied gevonden. Het voorkomen heeft betrekking op aanplant of verwildering.

Lange ereprijs bloeit in de zomer met lange, dichte, blauwe bloemtrossen. Aan de taaie stengels groeien tegenoverstaande lancetvormige, scherp gezaagde bladeren.

Lange ereprijs komt overwegend als rivierbegeleider voor in Noordoost- en Midden-Europa. In Nederland bereikt zij de westgrens van haar verspreidingsgebied. Lange ereprijs wordt in Nederland voornamelijk aangetroffen in Overijssel en Noord-Brabant. Elders is het voorkomen aan verwildering vanuit tuinen toe te schrijven.

Grasklokje

Het Grasklokje werd gevonden in een middenberm van een dreef in het noordelijke deel van het gebied. Het voorkomen heeft betrekking op aanplant of verwildering.

Het Grasklokje is een slanke zomer- en herfstbloeiër. De rozetbladeren zijn heel anders van vorm dan de stengelbladeren. De kleine rozetbladeren zijn rond met een hartvormige voet, terwijl de stengelbladeren lijn- tot lancetvormig zijn, van onderen met een gezaagde rand, meer naar boven met een gladde rand. De fraaie knikkende bloemen hebben priemvormige kelkklappen en zijn blauwpaars van kleur.

Het Grasklokje groeit op zonnige tot lichtbeschaduwde grazige plaatsen met een lichte minerale grondsoort. Vooral in bermen wordt Grasklokje tegenwoordig aangetroffen. In zandstreken profiteert Grasklokje van lichte bemesting.

Het Grasklokje komt vrij algemeen voor in Zuid-Limburg en de pleistocene zandstreken en aangrenzende rivierdalen. In Zeeland en in de duinstreek is zij zeldzaam.

Akkerklokje

In het gebied is het Akkerklokje op meerdere locaties aangetroffen, zowel in wegbermen als op straat in

woonwijken. Het voorkomen van dit klokje in Almere is terug te voeren op verwildering.

Het Akkerklokje is een vrij hoge overblijvende zomerbloeiër met ondergrondse uitlopers. De blauwviolet knikkende bloemen staan in een lange, naar één kant gekeerde tros.

In Nederland is het Akkerklokje vrij zeldzaam en komt sporadisch wild voor in de zuidelijke helft van het land. Ondergrondse uitlopers kunnen met tuinafval in een berm of bosrand terechtkomen en daar vrolijk verder groeien. Het voorkomen van het Akkerklokje op een groot deel van zijn Nederlandse groeiplaatsen zal waarschijnlijk hierop berusten.

Prachtklokje

Op enkele plaatsen in Almere Stad West en Oost is het Prachtklokje op straat aangetroffen. Het betreft hier aanplant of verwildering vanuit particuliere tuinen. Het fraai bloeiende Prachtklokje een populaire tuinplant.

Het Prachtklokje is een vrij hoge, vrijwel onbehaarde, overblijvende plant die aan het begin van de zomer bloeit. De hemelsblauwe bloemen staan schuin omhoog in ijle armbloemige trossen. In Nederland is het Prachtklokje zeldzaam. Alleen in Zuid-Limburg komt het nu nog in het wild voor. Het voorkomen in de rest van Nederland berust op verwildering.

Ruig klokje

Het Ruig klokje is op een vijftal plaatsen in het gebied gevonden. Het voorkomen deze soort in Almere komt voort uit aanplant of verwildering vanuit particuliere tuinen.

Het Ruig klokje is een hoge, borstelig behaarde, overblijvende midzomerbloeiër, die in de onderste helft netelachtige bladeren heeft. In tegenstelling tot het Akkerklokje vormt de plant geen uitlopers. De bloemen groeien in een bebladerde tros, zijn licht violet van kleur en zijn aan de binnenzijde met verspreide lange haren bezet.

Ruig klokje groeit optimaal in halfschaduw op een lichte, vochthoudende grond.

In Nederland is het Ruig klokje alleen in het zuidoosten inheems. Elders in Nederland berust het voorkomen op verwildering.

Grote kaardebol

Binnen Almere Stad West en Oost liggen een aantal groeiplaatsen van de Grote kaardebol in en rond de Kruidenwijk. Daarnaast bevinden zich enkele grotere groeiplaatsen op het vogeleiland in het Weerwater.

De Grote kaardebol is een hoge, naar boven toe vertakte zomerbloeiër. Meestal is deze plant tweejarig. De Grote kaardebol groeit op zonnige plaatsen met een vrij ruige, maar niet gesloten begroeiing, vooral op klei, minder op zand.

De aanwezigheid van deze fraai ogende plant is in een groot deel van West-Nederland terug te voeren op bewuste aanplant of verwildering, zowel vanuit tuinen als uit droogboeketten. Meestal houdt de plant enkele

jaren stand om daarna weer te verdwijnen en elders op te duiken.

Brede wespenorchis

Verreweg de meest voorkomende beschermde plant in het gebied is de Brede wespenorchis. Deze orchidee groeit vooral in de schaduw van bomen. Op beschaduwde plaatsen zoals bosjes en onder bomen langs wegen verspreid over het gebied komt de Brede wespenorchis in meer of mindere mate voor. Zelfs in plantsoenen in woonwijken wordt de soort hier en daar aangetroffen. In bosjes met enige lichtval op de bodem en een niet al te dichte ruige ondergroei komt de Brede wespenorchis regelmatig voor. Ook aan de randen van struwelen staan soms hier en daar enkele Brede wespenorchissen. Midden in dichte struwelen groeit ze niet (te weinig licht). Bossen met een ruige ondergroei van Grote brandnetels en Kleefkruid zijn over het algemeen ook ongeschikt als groeiplaats voor deze orchidee.

In Almere Stad West en Oost is de Brede wespenorchis vaak onder populieren langs wegen aangetroffen. Vooral als laat in het jaar gemaaid wordt kan de Brede wespenorchis hier massaal groeien. Wanneer bermen al vroeg in de zomer gemaaid worden staan Brede wespenorchissen hier alleen nog aan de voet van boomstammen en bij hekken of andere obstakels.

De Brede wespenorchis is een middelhoge zomerbloeier die zoals de naam al aangeeft voornamelijk door wespen wordt bestoven.

De Brede wespenorchis groeit voornamelijk in bossen en bosranden op allerlei grondsoorten. Ook in bosrijke villawijken, bosaanplant en recreatieterreinen komt ze voor. Ze is daarmee de meest cultuurvolgende orchidee van Nederland.

De Brede wespenorchis komt in heel Europa voor. In Noord-Amerika heeft ze zich na invoering sterk uitgebreid. Dit geeft wel aan dat deze orchidee in tegenstelling tot de meeste andere soorten uit deze familie het goed doet in een door mensen gedomineerd landschap. Ook in Nederland is ze in de twintigste

Brede wespenorchis in knop.

Tabel 8.

Waargenomen indicatieve plantensoorten in Almere Stad West en Oost, Vogeleiland in 2010 (RL = Rode Lijst (GE = Gevoelig, KW = Kwetsbaar, BE = Bedreigd), S = aantal stippen).

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	RL	S
Echt duizendguldenkruid	Centaureum erythraea		1
Gewone brunel	Prunella vulgaris		6
Jacobskruid	Jacobaea vulgaris		7
Moerasandijvie	Tephrosia palustris		2
Moerasbasterdwederik	Epilobium palustre	GE	3
Tweerijige zegge	Carex disticha		3
Veelbloemige veldbies	Luzula multiflora		2

eeuw algemener geworden en is nu de orchidee met verreweg het grootste aantal groeiplaatsen.

Rietorchis

De Rietorchis is in Almere Stad West en Oost alleen in het gebied tussen de Leeghwaterplas en het Weerwater aangetroffen. Hier groeien enkele exemplaren langs een vaart en honderden exemplaren op een ruderaal terrein.

De Rietorchis is één van de meest algemene orchideesoorten van Nederland. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in West-Nederland. Ze gedijt vooral onder vochtige, matig voedselrijke omstandigheden. In verlandingsituaties is de Rietorchis de meest voorkomende orchidee.

De Rietorchis bloeit in de voorzomer met roze tot paarsrode bloemen. Ze heeft behoefte aan een zonnige tot licht beschaduwde standplaats die zomers niet mag uitdrogen.

3.2 Overige flora

De waargenomen indicatieve plantensoorten staan in Tabel 8. De verspreidingskaarten van deze soorten zijn te vinden in Bijlage 2. Het gaat om zeven soorten. Hiervan staat er één op de Rode Lijst. Het betreft Moerasbasterdwederik (gevoelig).

De meeste karteersoorten zijn gevonden in de zuidoostelijk gelegen oeverzone van het Vogeleiland (zie foto op blz 6). Jacobskruid en Gewone brunel komen verspreid over de open delen van het Vogeleiland voor.

Er zijn geen typische kwelindicatoren gevonden.

4 Vissen

Op 36 locaties is in Almere Stad West en Oost een visbemonstering uitgevoerd. Een overzicht van de aangetroffen soorten staat in Tabel 9. Er zijn twaalf vissoorten gevangen, waaronder twee beschermde, de Kleine modderkruiper en de Rivierdonderpad. De verspreidingskaarten van de beschermde vissen en de ligging van de bemonsterde trajecten zijn te vinden in Bijlage 3.

Tabel 9.

Vastgestelde vissoorten in Almere Stad West en Oost in 2010, met indicatie van aantallen gevangen individuen en hun beschermde status.

Soort	Aantal	Beschermde
Blankvoorn	Honderden	
Ruisvoorn	Tientallen	
Snoek	Enkele	
Kleine modderkruiper	Tientallen	x (HR II)
Zeelt	Enkele	
Brasem	Enkele	
Pos	Enkele	
Kolblei / Brasem	Enkele	
Rivierdonderpad	Enkele	x (HR II)
Driedoornige stekelbaars	Enkele	
Tienddoornige stekelbaars	Enkele tientallen	
Baars	Tientallen	

Er werden overwegend algemene soorten gevangen als Baars, Blankvoorn, Snoek en Zeelt. De aangetroffen visfauna is niet overal even soortenrijk, maar past bij de omvang en aanwezige habitattypen. De grootste variatie aan soorten en de grootste aantallen werden aangetroffen op plaatsen met een goed ontwikkelde water- en/of oevervegetatie. Binnen de vrij monotone watersystemen in Almere Stad West en Oost zijn dit soort plekken erg aantrekkelijk voor vissen. Op plaatsen waar de vegetatie de kans krijgt zich te ontwikkelen zijn meer schuilmogelijkheden en voedsel voor vissen aanwezig. Dergelijke plekken zijn vrij schaars in Almere Stad West en Oost omdat veel oevers beschoeid zijn en veel wateren intensief beheerd worden.

Kleine modderkruiper in steeknet.

De aangetroffen beschermde vissoorten worden hieronder kort besproken.

Kleine modderkruiper

De Kleine modderkruiper is een vis die zich graag ophoudt op zandige bodems met enige modderlagen in de nabijheid. Daarnaast is een goed ontwikkelde water- en/of oevervegetatie in combinatie met een glooiend verloop van de oever zeer gunstig voor deze soort. Alle onderzochte watergangen zijn als marginaal geschikt beoordeeld als leefgebied voor de Kleine modderkruiper.

In Almere Stad West en Oost is de Kleine modderkruiper op enkele locaties in de zuidelijke helft van het gebied aangetroffen. Het gaat om ondiepe wateren zonder sterke stroming, met een relatief dunne sliblaag en met slechts een kleine hoeveelheid watervegetatie.

Rivierdonderpad

De Rivierdonderpad is een soort die houdt van licht stromend water en een stenige, grindige of harde ondergrond. Kleine exemplaren van deze soort kunnen zich verschuilen tussen de stenen. Tevens dient dit substraat als belangrijke plek voor de eiafzet. De relatie met een verharde oeversituatie is ook in Almere Stad West en Oost duidelijk aanwezig. De gevangen exemplaren zijn allen aangetroffen langs watergangen met basaltblokken langs de oever. Overal in het onderzoeksgebied waar deze situatie bestaat kan de Rivierdonderpad verwacht worden.

Sinds 2005 is officieel sprake van twee ondersoorten van de Rivierdonderpad in Nederland (Nolte *ET AL.*, 2005). De Rivierdonderpadden in het westen van Nederland en rond het IJsselmeer behoren zeer waarschijnlijk allemaal tot *C. perifretum*.

5 Amfibieën

In Almere Stad West en Oost zijn vier soorten amfibieën vastgesteld. In Tabel 10 staan de aangetroffen soorten. De verspreidingskaarten van de aangetroffen amfibieën zijn te vinden in Bijlage 4.

Tabel 10.

Vastgestelde soorten amfibieën met bijbehorende indicatie van de aantallen in Almere Stad West en Oost in 2010.

Soort	Aantal	Beschermd
Gewone pad	Enkele	x
Bruine kikker	10-tallen	x (HR V)
Meerkikker	Enkele	x (HR V)
Bastaardkikker	10-tallen	x (HR V)
Bastaard-/Meerkikker	10-tallen	x

Per soort wordt hieronder het voorkomen van de aangetroffen amfibieën in Almere Stad West en Oost kort toegelicht.

Gewone pad

In het onderzoeksgebied zijn dit voorjaar op slechts enkele verspreid liggende plaatsen eisnoeren van de Gewone pad aangetroffen. In Almere Stad West en Oost is de Gewone pad te verwachten op plaatsen waar zowel geschikt landbiotoop als geschikt voortplantingswater aanwezig is.

De Gewone pad zoekt al vroeg in het voorjaar de voortplantingsplaatsen op, waarbij er weinig eisen worden gesteld aan het voortplantingswater. De larven zijn giftig voor de meeste roofdieren en worden dus veelal met rust gelaten. Door deze predatievermijding kunnen Gewone padden zich in wateren voortplanten waar vissen aanwezig zijn.

De Gewone pad is nationaal gezien een algemene soort. Kenmerkend voor zijn aanwezigheid in het voortplantingsseizoen zijn de eisnoeren die door het vrouwtje in het water rondom waterplanten worden afgezet. Na de voortplanting gaan de padden terug naar het land en graven in droge stevige bodems holen uit om te verblijven. Vooral bosjes, tuinen en parken vormen een goed landbiotoop

Eiklomp van Bruine kikker tussen rietstengels.

Bruine kikker

De Bruine kikker is veel en verspreid waargenomen in het gebied. De vindplaatsen van eiklommen liggen veelal in de nabijheid van bosschages. Deze worden gebruikt als landbiotoop buiten het voortplantingsseizoen.

De Bruine kikker is een soort die al vroeg in het voorjaar naar de voortplantingswateren trekt (vanaf februari). Als voortplantingsbiotoop worden geïsoleerde wateren gebruikt waarbij een voorkeur bestaat voor ondiepe plassen in grasland. In Almere heeft de soort een voorkeur voor ondiepe sloten met aangrenzende bosschages. Ook worden wel andere wateren gebruikt zoals poelen, vijvers en meren. In geïsoleerde wateren ondervinden de kikkerlarven minder predatie door vissen en roofinsecten. Bij het ontbreken van geschikt voortplantingswater in een gebied neemt de Bruine kikker ook genoegen met marginale wateren waarin vissen aanwezig zijn. Vermoedelijk is het voortplantingssucces hier erg laag.

Buiten het voortplantingsseizoen bestaat het landbiotoop van de Bruine kikker uit gebieden met een vochtige bodem en een dichte begroeiing zoals bosschages, ruigten en graslanden. De overwintering vindt vaak plaats op het land in holen en onder boomstronken. Binnen verschillende Bruine kikkerpopulaties overwintert ook een deel van de dieren in de bodem van wateren.

Bastaardkikker

Tijdens nachtelijke bezoeken werd verspreid over Almere Stad West en Oost kooractiviteit van Bastaardkikkers waargenomen. Het gaat hier om mannelijke dieren. Langs de oevers van het Weerwater en de bredere watergangen tussen de aangrenzende woonwijken is de soort regelmatig aangetroffen.

De Bastaardkikker is ook in kleine sloten aanwezig zoals bijvoorbeeld rond het industrieterrein in het zuidoosten van het gebied. De Bastaardkikker is te verwachten in vrijwel alle permanent waterhoudende wateren in het gebied.

De Bastaardkikker leeft meestal in kleinere wateren dan de Meerkikker. De Bastaardkikker is een groene kikkervorm die is ontstaan uit kruisingen tussen de Meerkikker en de Poelkikker en werd tot voor kort de Middelste groene kikker genoemd. De Bastaardkikker heeft vele verschijningsvormen en kan sterk op beide 'oudersoorten' lijken, waardoor determinatie op basis van uiterlijke kenmerken soms erg lastig is. Een uitsluitende determinatie is mogelijk op basis van roepende mannetjes. Deze roep van de Bastaardkikker is bijvoorbeeld minder 'schaterend' dan die van de Meerkikker. Veelal zitten diverse roepende mannetjes in koren bij elkaar. De Bastaardkikker is algemeen in Nederland.

Meerkikker

Kooractiviteit van manlijke Meerkikkers is verspreid in Almere Stad West en Oost waargenomen tijdens de

nachtelijke bezoeken. Langs de oevers van de meren en de bredere watergangen tussen de aangrenzende woonwijken is de soort regelmatig aangetroffen.

De Meerkikker is de grootste groene kikkersoort van Nederland. Hij komt vooral voor in de wat grotere waterpartijen en sloten die in open verbinding met het polderwater staan. Omdat de Meerkikker voornamelijk via water migreert, is de soort zelden aan te treffen in geïsoleerde wateren.

De voortplanting vindt plaats in de periode mei-juli waarbij de eiklumpen in de watervegetatie worden afgezet. In sloten waar geen geschikte watervegetatie aanwezig is komt deze soort dan ook nauwelijks voor. Over het algemeen overwintert de Meerkikker in het water. De Meerkikker is in Nederland een algemene soort en heeft een wijde verspreiding in poldergebieden.

Bastaard-/Meerkikker

De dieren die in de volksmond 'groene kikker' worden genoemd behoren tot een complex van drie soorten en hun onderlinge kruisingen: Meerkikker, Bastaardkikker en Poelkikker. Zoete wateren met een goed ontwikkelde oevertvegetatie vormen een geschikt voortplantingsbiotoop voor de groene-kikkersoorten. In het westen van Nederland komen voornamelijk Meerkikker en Bastaardkikker voor (LENDERS, 1993).

Gevangen larven, juveniele dieren en niet voluit roepende dieren kunnen niet op soortnaam worden gebracht en zijn hier aangeduid als 'Bastaard-/Meerkikker'. De ongedetermineerde groene kikkers zijn verspreid in het gebied waargenomen.

6 Broedvogels

In totaal zijn van de vijftien geïnventariseerde soorten van acht soorten 78 territoria vastgesteld (zie Tabel 11). De verspreidingskaarten van de vastgestelde broedvogels zijn te vinden Bijlage 5.

Tabel 11.

*Aantal territoria van broedvogels in Almere Stad West en Oost in 2010. Soorten met een * staan vermeld op de Rode Lijst.*

Soort	Aantal	Soort	Aantal
Havik	1	Ransuil*	2
Buizerd	3	Boerenwaluw*	48
Torenvalk	2	Zwarte roodstaart	1
Boomvalk*	1	Boomkruiper	20
Aantal soorten	8	Aantal territoria	78

De in de verspreidingskaarten weergegeven territoriumstippen liggen meestal op de locatie van de waarneming met de hoogste broedzekerheidscode binnen de datumgrenzen. Vaak is sprake van meerdere waarnemingen die samen een territorium vormen. De stip geeft meestal niet de locatie van een eventueel nest aan. Het gebied rondom de territoriumstip dat voldoet aan de eisen die de desbetreffende soort aan zijn leefgebied stelt is onderdeel van het territorium. De grootte van het territorium hangt af van de soort en de kwaliteit van het leefgebied.

6.1 Hoofdgroepen en Rode Lijst

De vastgestelde broedvogels zijn hieronder gerangschikt naar ecologische hoofdgroep (SIERDSEMA, 1995).

Vogels van opgaand bos en bosranden

Havik, Buizerd, Boomvalk, Torenvalk, Ransuil en Boomkruiper (6 soorten, 28 territoria).

Vogels van erven en bebouwing

Boerenwaluw en Zwarte roodstaart (2 soorten, 49 territoria).

Van de acht vastgestelde broedvogels komen er drie voor op de 'Rode Lijst' van bedreigde vogelsoorten in Nederland. Het betreft de Boomvalk (kwetsbaar), de Ransuil (kwetsbaar) en de Boerenwaluw (gevoelig).

6.2 Niet-broedvogels

Van enkele soorten voldeden de verzamelde waarnemingen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium.

Op vijf plaatsen verspreid over het hele gebied werd gedurende het broedseizoen een Sperwer gezien. Alle waarnemingen lagen meer dan een kilometer van elkaar verwijderd. Daarnaast werd op 22 juli een

Tabel 12.

Vogelsoorten waarvan de nesten in principe jaarrond zijn beschermd met beschermingscategorie (1 = soorten die ook buiten het broedseizoen het nest gebruiken als vaste rust- of verblijfplaats, 2 = koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop, 3 = soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing, 4 = soorten die niet of nauwelijks zelf in staat zijn een nest te maken).

Soort	Categorie
Boomvalk	4
Buizerd	4
Gierzwaluw	2
Grote gele kwikstaart	3
Havik	4
Huismus	2
Kerkuil	3
Oehoe	3
Ooievaar	3
Ransuil	4
Roek	2
Slechtvalk	3
Sperwer	4
Steenuil	1
Wespendief	4
Zwarte wouw	4

territoriale Sperwer gehoord aan de oostkant van het Hannie schaftpark. Ten oosten van het Weerwater is in juni driemaal een Sperwer gezien (waarneming.nl). Samen met twee door ons verzamelde waarnemingen uit april en mei zou dit kunnen duiden op een geldig territorium in de Filmwijk ten oosten van het Weerwater.

Op het erf van een bedrijf aan de Von Draisweg was een nestkast voor Kerkuilen aanwezig. Er is enkele malen rond het erf gepost in de avond- en nachturen, maar dit leverde geen waarnemingen van Kerkuilen op. Navraag bij de terreinbeheerder leverde ook geen aanvullende informatie op over de eventuele bezetting van de kerkuilenkast.

Aan de oostoever van het Weerwater werd op 4 juni een IJsvogel waargenomen.

Zowel in april als in mei werden enkele foeragerende Oeverzwaluwen aan de zuidelijke oevers van het Weerwater gezien. Er was hier echter geen sprake van een kolonie.

6.3 Jaarrond beschermde broedvogels

Voor broedvogels wordt in principe geen ontheffing voor de Flora- en faunawet verleend. Men dient versturende activiteiten buiten het broedseizoen te laten plaatsvinden.

Van enkele soorten zijn de nesten jaarrond beschermd. De lijst met vogelsoorten waarvan de

nesten gedurende het hele jaar zijn beschermd is in 2009 aangepast (zie Tabel 12). Voor deze soorten kan, meestal alleen buiten het broedseizoen, wel ontheffing worden aangevraagd. Een omgevingscheck is dan vereist. Een deskundige moet in dat geval vaststellen of de desbetreffende soort zelfstandig een vervangend nest kan vinden in de omgeving. Indien dit niet het geval is moet, voor zover mogelijk, een alternatief nest worden aangeboden. Wanneer ook dit niet mogelijk is moet ontheffing worden aangevraagd.

De overige vogelsoorten keren weliswaar vaak terug naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Van deze soorten zijn de verblijfplaatsen alleen dan beschermd als 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen' (cat. 5).

De verblijfplaatsen van vier van de aangetroffen broedvogelsoorten zijn jaarrond beschermd.

Het betreft de Havik, de Buizerd, de Boomvalk en de Ransuil. Deze soorten zijn niet of nauwelijks in staat zelf een nest te maken (cat. 4).

6.4 Soortbesprekingen

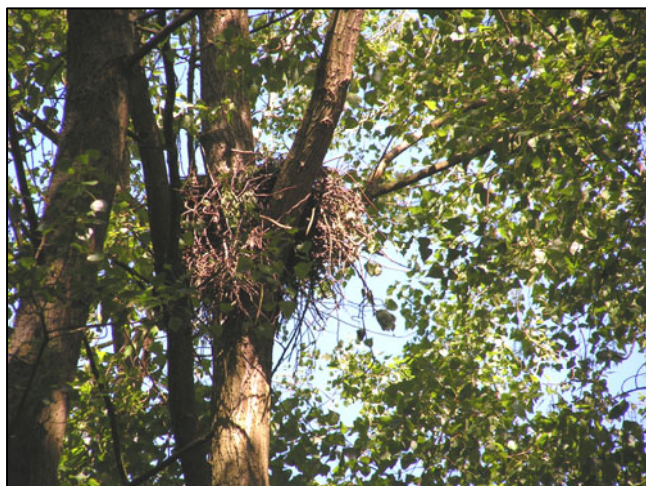
Per vogelsoort wordt hieronder de verspreiding van de territoria in Almere Stad West en Oost nader toegelicht.

Havik

Op het Vogeleiland in het Weerwater werd een nest van de Havik gevonden. Aan de noordzijde van het gebied, bij de Noorderplassen, werd tweemaal een Havik waargenomen. Deze noordelijke waarnemingen voldoen niet aan de criteria voor het vaststellen van een geldig territorium. Mogelijk gaat het hier om een Havik die afkomstig is uit de Lepelaarplassen.

Buizerd

De verzamelde waarnemingen van de Buizerd zijn

Horst van Havik op het Vogeleiland.

geclusterd tot drie territoria. Er zijn geen nesten gevonden.

Op het Vogeleiland in het Weerwater bevond zich een territorium van een Buizerd.

Ook ten zuiden van de Noorderplassen was een territorium aanwezig. Zowel een kilometer ten westen als een kilometer ten oosten hiervan zijn twee territoriumindicerende waarnemingen gedaan van de Buizerd. Op beide locaties voldoen deze waarnemingen niet aan de criteria voor een geldig territorium.

Ten slotte is ook in het Hannie Schaftpark een territorium van de Buizerd vastgesteld.

Torenvalk

Bij de Noorderplassen en op een bedrijventerrein ten zuiden van de Hoge Ring werd een bezette torenvalkkast aangetroffen. Eén torenvalkennestkast bevindt zich aan een grote wilg op het erf van een bedrijf aan de Von Draiweg, de andere hangt aan een hoog bedrijfsgebouw langs de Hoge Ring.

Boomvalk

Tijdens de vierde en vijfde bezoekeronde is een nest indicierend paartje Boomvalk waargenomen. De vogels zijn in twee verschillende hoogspanningsmasten in het Weerwater gezien. Het is erg waarschijnlijk dat beide waarnemingen hetzelfde paartje Boomvalken betrof.

Daarnaast werd in het uiterste noordwesten van het gebied, langs de Hoge Ring, éénmaal een richting de Lepelaarplassen vliegende Boomvalk gezien.

Ransuil

Zowel aan de westzijde van het Hannie Schaftpark als op het Vogeleiland in het Weerwater werden jonge Ransuilen gehoord.

Bij het Hannie Schaftpark werden tijdens een nachtonderzoek in een achtertuin met diverse grote coniferen vier luid bedelende jonge Ransuilen waargenomen. Op het Vogeleiland werden zeker drie juvenielen waargenomen.

Boerenwaluw

Onder enkele over het water gelegen bruggen zijn in het totaal 48 nestelende Boerenwaluwen aangetroffen. Meestal ging het hierbij om houten bruggen. Het ging hierbij zowel om losse broedgevallen als om kleine kolonies van 2 tot 8 paar.

Zwarte roodstaart

Het enige aangetroffen territorium lag op het bedrijventerrein Stichtse kant langs de A6 in het zuidoosten van het gebied.

Boomkruiper

Verspreid over de bosrijkere delen van het gebied werden in het totaal 20 territoria van de Boomkruiper gevonden.

7 Zoogdieren

7.1 Vleermuizen

In het onderzoeksgebied zijn zes soorten vleermuizen waargenomen. Een overzicht van de aangetroffen soorten is te vinden in Tabel 13. Alle aangetroffen vleermuissoorten zijn beschermd en staan vermeld op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De Meervleermuis staat tevens vermeld op Bijlage II van de Habitatrichtlijn.

Tabel 13.

Vastgestelde vleermuissoorten met indicatie van het aantal waarnemingen en hun wettelijke bescherming in Almere Stad West en Oost in 2010.

Soort	Aantal	Beschermd
Meervleermuis	Tiental	HR II en IV
Watervleermuis	Enkele	HR IV
Ruige dwergvleermuis	Tientallen	HR IV
Gewone dwergvleermuis	Honderden	HR IV
Rosse vleermuis	Tiental	HR IV
Laatvlieger	Tiental	HR IV

De meeste waarnemingen van vleermuizen zijn gedaan in en rond het stedelijk groen en de langs de stadsrand. Met name grote bos- en waterrijke gebieden als de Leeghwaterplas, het Weerwater en de omgeving van de Noorderplassen worden intensief gebruikt als jachtgebied door vleermuizen. Ook in de kleinere parken, zoals Howard Park en Laterna Magikapark, zijn regelmatig jagende vleermuizen waargenomen. De groenstructuren die het bebouwd gebied doorsnijden worden eveneens als jachtgebied door vleermuizen gebruikt, maar dienen vooral als vliegroute tussen verblijfplaats en jachtgebied. Het gaat hierbij om lijnvormige elementen zoals brede weteringen en bomenlanen. De bedrijventerreinen in het midden van het gebied, zoals Markerkant, Randstad en rond Almere CS zijn arm aan stedelijk groen en 's nachts verlicht. Bij deze terreinen zijn relatief weinig waarnemingen gedaan van vleermuizen.

De activiteit van vleermuizen in woonwijken wisselt sterk. Over het algemeen geldt dat hier relatief weinig vleermuisactiviteit is waargenomen. In de nazomer werden in woonwijken meer vleermuizen aangetroffen, vergeleken met de periode daarvoor. Begroeide (achter)tuinen zijn in beperkte mate wel geschikt als jachtgebied, maar de voorkeur wordt toch vooral gegeven aan de meer grootschalige groene elementen. Aangezien gebouwbezonende soorten het meest zijn waargenomen, is het zeer aannemelijk dat zich kolonies en verblijfplaatsen in gebouwen in het gebied bevinden. Ondanks dat tijdens dit onderzoek niet gericht naar vleermuisverblijven is gezocht, werden toch een kraamkolonie en enkele paarplaatsen vastgesteld. In de hieronder volgende

soortbesprekingen wordt nader op deze verblijfplaatsen ingegaan.

Watervleermuizen en Rosse vleermuizen zijn slechts op enkele plaatsen waargenomen. De aanwezigheid van deze overwegend boombewonende soorten duidt op aanwezigheid van boomkolonies in de omgeving van het onderzoeksgebied. De bosgebieden in Almere Stad West en Oost zijn relatief jong en daardoor zijn hier maar in beperkte mate geschikte boomholten aanwezig. Toch moet de aanwezigheid van boomkolonies niet worden uitgesloten.

Per aangetroffen vleermuissoort wordt de globale verspreiding in Almere Stad West en Oost hieronder in het kort beschreven aan de hand van de gebiedsfuncties. Het gaat dan met name om verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes. Tevens is hieraan een beknopte algemene soortbeschrijving toegevoegd.

De verspreidingskaarten van de aangetroffen vleermuizen zijn te vinden in Bijlage 6. Hier zijn ook de belangrijkste foerageergebieden en vliegroutes aangegeven.

Meervleermuis

Van de Meervleermuis is een tiental waarnemingen gedaan. De soort werd uitsluitend ten noorden van de spoorlijn waargenomen. Tot het jachtgebied behoren daar vooral de grotere open wateren zoals de Leeghwaterplas en de Noorderplassen. Hier werden tegelijkertijd ook meerdere exemplaren jagend waargenomen. Tijdens één bezoek werden ook jagende Meervleermuizen boven de Hoge Vaart gehoord. Waarnemingen van incidenteel langsvliegende exemplaren boven de brede weteringen die dwars door de woonwijken lopen duiden sterk op het gebruik van deze wateren als vliegroute. Hoewel in de rest van het gebied geen Meervleermuizen zijn waargenomen, kan er van worden uitgegaan dat alle grotere open wateren geschikt zijn als jachtgebied voor deze soort.

Hoewel de Meervleermuis internationaal als bedreigd wordt beschouwd (Habitatrichtlijn IV en II) is ze in Nederland niet zeldzaam. In de waterrijke delen van ons land komt de soort redelijk algemeen voor en is daarbij sterk aan menselijke bouwwerken gebonden. De vaak grote kraamkolonies, enkele honderden dieren, worden aangetroffen op (kerk)zolders of in spouwmuren en kunnen zich gedurende een seizoen meerdere malen lokaal verplaatsen. In de (na)zomer worden solitaire dieren en kleine paargroepjes ook in vleermuiskasten aangetroffen. Behalve in bunkers wordt ook in groeven en kelders overwinterd. De Meervleermuis jaagt bij voorkeur vlak boven grote open wateren, waarbij prooidieren van het wateroppervlak worden geschept. Brede weteringen, vaarten en kanalen zijn vaak onderdeel van vaste vliegroutes, die wel meer dan 10 km lang kunnen zijn. De soort trekt tussen zomer- en winterverblijven, waarbij afstanden tot boven de 100 km kunnen worden overbrugd.

Watervleermuis

De Watervleermuis is een schaarse soort in Almere Stad West en Oost. Hij is op slechts twee plekken waargenomen. Tijdens rustige weersomstandigheden werd minimaal één jagend exemplaar langs de zuidoever van het Weerwater waargenomen. Over het wateroppervlak onder de Sturmeybrug werden vier langsvliegende Watervleermuizen waargenomen. De brede watergang maakt onderdeel uit van een vliegrouete voor deze soort. De andere locatie is in het uiterste noordwesten van het gebied nabij de zelfbedieningssluis naar de Noorderplassen.

Weteringen en bomenlanen in nabijheid van de waterrijke bossen en parken in dit stadsdeel vormen geschikte vliegroutes voor de Watervleermuis.

De Watervleermuis komt algemeen voor in bosrijke delen en oude parken van Nederland, in de regel in de omgeving van water. Kraamkolonies worden hoofdzakelijk aangetroffen in boomholten (vooral Eik en Beuk), maar solitaire dieren of mannetjes(groepen) benutten ook (muur)spleten en houtstapels. In ons land overwinterende Watervleermuizen worden vooral weggekropen in ondergrondse groeven, forten, bunkers en (ijs)kelders aangetroffen, vrijwel altijd met zeer vochtig en stabiel microklimaat. De soort vertoont invasieachtig zwermgedrag rond winterverblijven in de nazomer. De Watervleermuis foerageert vooral vlak boven beschutte open wateren (plasjes, vijvers en sloten), waarbij prooien van het wateroppervlak worden geschept. Jachtgebieden liggen zelden ver van verblijven en worden bij voorkeur via vaste vliegroutes (bomenlanen, bospaden en waterpartijen) bereikt.

Ruige dwergvleermuis

De vele waarnemingen van de Ruige dwergvleermuis liggen verspreid over het hele onderzoeksgebied. De soort is vooral waargenomen in de bosrijke delen van het gebied langs kruidenrijke bosranden, structuurrijke oevers en beschutte bomenlanen. In het open veld of in woonwijken met weinig groen werd de Ruige dwergvleermuis nauwelijks aangetroffen. Belangrijke foerageergebieden voor deze soort in het gebied zijn waterrijke parken en bossen.

In de nazomer werden drie vaste baltsplaatsen van de Ruige dwergvleermuis in gebouwen vastgesteld. Verder werden vijf rondvliegende roepende mannetjes opgemerkt waarvan geen vaste (balts)verblijfplaats kon worden vastgesteld. Het is goed mogelijk dat in de vaste baltsplaatsen meerdere vleermuizen(vrouwtjes) aanwezig zijn en er sprake is van een paarverblijf.

De Ruige (of Nathusius') dwergvleermuis is in ons land jaarrond een algemeen verspreide soort, met name ten noorden van de grote rivieren. Het leefgebied is zeer divers, maar de grootste aantallen bevinden zich in bosrijk of parkachtig gebied. Ruige dwergvleermuizen gebruiken uiteenlopende verblijfplaatsen als boomholten, bastspelen,

nestkasten, spouwmuren, houtstapels en kelders.

Hoewel de soort in ons land ook 's zomers verspreid wordt waargenomen, bevinden kraamkolonies zich vooral in Noord- en Oost-Europa (slechts één keer in ons land). Tussen deze kraamgebieden en zuidwestelijke paar-/overwinteringsgebied (waaronder Nederland) is trekgedrag over lange afstanden (>1500 km) bekend in voor- en najaar, waarbij vooral kustlijnen en rivieren worden gevolgd. Onderweg worden gebouwen en bomen als vaste tussenkwartieren (tussenverblijven) gebruikt, welke tevens ook als paarplaats worden benut. Ruige dwergvleermuizen jagen bij voorkeur in bos- en waterrijk landschap, zoals boven rietoevers van plassen, meren en moerassen, boven bospaden, langs bosranden en open plekken in bossen.

Gewone dwergvleermuis

Veruit de meeste vleermuiswaarnemingen in Almere Stad West en Oost hebben betrekking op de Gewone dwergvleermuis. De soort komt algemeen voor in het onderzoeksgebied. Op geschikte locaties zijn soms tientallen exemplaren tegelijkertijd foeragerend te vinden. De Gewone dwergvleermuis is in Almere Stad West en Oost veel minder gebonden aan water dan de Ruige dwergvleermuis. Als enige waargenomen soort in het gebied wordt de Gewone dwergvleermuis ook regelmatig midden in woonwijken en rond bedrijventerreinen aangetroffen. Hier liggen de aantallen echter beduidend lager dan in de meer groene delen van het onderzoeksgebied. Hoewel aaneengesloten achtertuinen en huizenblokken volstaan als vliegroute voor de Gewone dwergvleermuis bleek de voorkeur toch te liggen bij bomenrijen langs oevers en paden die door het gebied lopen.

In een noordgevel van een bedrijfsgebouw aan de Steurstraat is een kraamkolonie van Gewone dwergvleermuizen aangetroffen. Het aantal aanwezige dieren is niet nader bepaald, maar tijdens het zwermen rond de kolonie waren tientallen dieren actief.

In de nazomer werden tientallen baltsterritoria van Gewone dwergvleermuizen aangetroffen in het onderzoeksgebied. Hierbij werden rondvliegende en luid roepende mannetjes waargenomen in de woonwijken. De aangetroffen baltsterritoria liggen redelijk gelijkmatig verspreid over de woonwijken in het gebied. Bij één waarneming van baltsende dieren is binding met een gebouw vastgesteld. De aanwezigheid van overwinterende Gewone dwergvleermuizen in het gebied is op basis van de verzamelde gegevens niet aangetoond, maar wel aannemelijk.

De Gewone dwergvleermuis is de meest verspreide en talrijkste vleermuissoort in Nederland. Deze soort wordt beschouwd als hoofdzakelijk gebouwbewonend, waarbij jaarrond vooral van buiten toegankelijke spouwmuren en besloten ruimtes achter betimmeringen en daklijsten worden gebruikt. Nachtelijk zwermgedrag rond een verblijfplaats in voorjaar en zomer duidt op de aanwezigheid van (kraam)kolonies.

Door de verborgen leefwijze gedurende de winterperiode, zijn overwinterende dieren (meestal in kleinere groepjes) vaak onvindbaar. Een sterke aanwijzing voor dergelijke winterverblijven zijn de aanwezigheid van paargezelschappen die gedurende de baltsperiode (nazomer en herfst) rond verblijfplaatsen kunnen worden waargenomen. Jachtgebieden bevinden zich overwegend in besloten tot halfopen landschap binnen enkele kilometers van de (zomer)verblijven, welke via vaste en veelal beschutte vliegroutes (bomenlanen, boszomen en watergangen) kunnen worden bereikt.

Rosse vleermuis

Waarnemingen van de Rosse vleermuis zijn uitsluitend aan de noordzijde van Almere Stad West en Oost gedaan. Het betrof vooral dieren die vroeg op de avond op grote hoogte in noordoostelijke richting vlogen. Het gaat hierbij waarschijnlijk om vluchten vanuit de verblijfplaatsen naar de foerageergebieden (Oostvaardersplassen). Een enkele keer is een Rosse vleermuis jagend waargenomen, zoals hoog boven de zuidoevers van de Noorderplassen en langs de westoever van de Leeghwaterplas. Van een sterke binding met het onderzoeksgebied is bij deze soort geen sprake.

De Rosse vleermuis is een echte bosbewoner en komt in bosrijke delen en oudere parken van ons land algemeen voor. De regelmatig grote kraamkolonies (> 100 vrouwtjes) bevinden zich vaak verdeeld over meerdere boomholten (netwerk) van vooral Beuk of Eik en verhuizen daarbij regelmatig. De mannetjes verblijven in de zomerperiode verspreid in kleine groepjes in boomholten en bezitten hier in de nazomer hun territoria (baltsperiode) om vervolgens met enkele vrouwtjes paargezelschappen te vormen. In het najaar worden ook wel alternatieve verblijfplaatsen (o.a. vleermuiskasten, hoogbouw) gebruikt. Winterverblijven kunnen zich in dikke bomen bevinden, maar worden in ons land niet vaak aangetroffen. Rosse vleermuizen jagen bij voorkeur hoog boven open gebieden als bosranden, weiden, moerassen en meren. Jachtgebied en verblijfplaats kunnen relatief ver uit elkaar liggen (10 km). Vliegroutes lijken nauwelijks gebonden aan landschapselementen en worden hoog (> 10 m) en snel vliegend overbrugd.

Laatvlieger

Laatvliegers zijn niet veel waargenomen in Almere Stad West en Oost. De meeste waarnemingen zijn afkomstig uit het noordelijk deel van het onderzoeksgebied. Eén vliegroute bevindt zich langs de bosranden van de Von Draisweg. Hier werden vlak na de schemer een tiental in oostelijke richting langsvliegende Laatvliegers waargenomen. Enkele jachtplekken van Laatvliegers bevonden zich boven een door windsingels omsloten grasland op het eiland langs het Trekvogelpad bij de Noorderplassen en boven een plasje aan weerszijden van het Madisonpad.

Ook langs hoge populieren bij de Von Draisplaats werden jagende Laatvliegers opgemerkt.

De Laatvlieger komt in ons land algemeen verspreid voor rond dorpen in agrarisch gebied, parken, tuinen en stadsranden. De soort staat in Nederland bekend als jaarrond uitsluitend gebouw-bewonend. Kraamkolonies worden vooral aangetroffen op (kerk)zolders, in spouwmuren of achter gevelbekleding, waarbij dieren vaak weggekropen zijn tussen balken en in spleten. Een populatie bewoont veelal een netwerk van verblijven, waarbij relatief vaak van plaats wordt gewisseld. Voor zover bekend leven mannetjes vrijwel het gehele jaar solitair. Overwinterende dieren worden meestal in kleine groepjes aangetroffen, mogelijk in dezelfde gebouwen als waarin zich de zomerverblijven bevinden. Laatvliegers foerageren na het uitvliegen eerst kort in sociale groepen nabij de kolonieplaats. Daarna zoeken ze afzonderlijk de open jachtgebieden op, veelal gelegen in kleinschalig agrarisch gebied dat rijk is aan vochtige graslanden. Hierbij kunnen relatief grote afstanden worden afgelegd (8 km) en kan het totale jachtgebied grote oppervlakten (tientallen km²) bestrijken.

7.2 Overige zoogdieren

Verspreid door het onderzoeksgebied zijn waarnemingen van Egels gedaan, voornamelijk tijdens de nachtbezoeken. Meestal betrof het rondstruinende Egels in stadsparken.

In de bossen tussen de Hogering en de Noorderplassen werd regelmatig een Vos gezien. Ook op het Vogeleiland werd een Vos gezien. Tevens werd hier een dode Vos gevonden.

Eénmalig is ten westen van de Von Draisplaats een Reebok waargenomen.

8 Conclusie en aanbevelingen

Tijdens de inventarisatie zijn beschermde soorten aangetroffen (zie Tabel 14).

Tabel 14.

Aangetroffen beschermde en bedreigde soorten (uitgezonderd broedvogels, zie daarvoor Tabel 11) in Almere Stad West en Oost in 2010.

FF = Flora- en faunawet, met vermelding van beschermingsregime (1 = vrijgesteld van verboden (algemene soorten), 2 = overig, 3 = streng beschermd (HR IV/ bijlage 1 AMvB), JBS = jaarrond beschermd); **HR** = Habitatrichtlijn, met vermelding van de bijlage; **RL** = Rode lijst, met vermelding van categorie (GE = gevoelig, KW = kwetsbaar, BE = bedreigd, EB = ernstig bedreigd, VNW = in het wild verdwenen); zie verder VAN DUUREN ET AL. (2003).

Nederlandse naam	FF	HR	RL
Planten			
Gewone dotterbloem	1		
Steenanjer	2		KW
Waterdrieblad	2		GE
Wilde marjolein	2		
Lange ereprijs	2		
Grasklokje	1		
Akkerklokje	1		
Prachtklokje	2		
Ruig klokje	2		
Grote kaardebol	1		
Brede wespenorchis	1		
Rietorchis	2		
Moerasbasterdwederik			GE
Vissen			
Kleine modderkruiper	2	II	
Rivierdonderpad	2	II	
Amfibieën			
Gewone pad	1		
Bruine kikker	1	V	
Bastaardkikker	1	V	
Meerkikker	1	V	
Bastaard-/Meerkikker	1	V	
Vogels			
Alle aangetroffen soorten	2		
Havik	2 (JBS)		
Buizerd	2 (JBS)		
Boomvalk	2 (JBS)		KW
Ransuil	2 (JBS)		KW
Boerenzwaluw	2		GE
Zoogdieren			
Egel	1		
Waternleermuis	3	IV	
Meervleermuis	3	II, IV	
Ruige dwergvleermuis	3	IV	
Gewone dwergvleermuis	3	IV	
Rosse vleermuis	3	IV	KW
Laatvlieger	3	IV	KW
Vos	1		
Ree	1		

- ♣ In het onderzoeksgebied zijn beschermde soorten uit de soortgroepen planten, vissen, amfibieën, vogels en zoogdieren vastgesteld.

- ♣ Enkele van de aangetroffen soorten uit de soortgroepen planten, amfibieën en zoogdieren behoren tot de beschermde algemene soorten.
- ♣ Voor de aangetroffen of verwachte beschermde algemene soorten gelden de verbodsbepalingen niet als het gaat om werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Een ontheffing is dan niet nodig.
- ♣ In het plangebied zijn broedvogels vastgesteld. Voor de vastgestelde en verwachte aanwezige broedvogels dienen de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te vinden. Een ontheffing is voor deze broedvogels dan niet nodig. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli.
- ♣ In het gebied zijn daarnaast broedvogels aangetroffen waarvan de verblijfplaatsen jaarrond zijn beschermd. Het betreft Havik, Buizerd, Boomvalk en Ransuil. Als (negatieve) effecten van de ingreep op de verblijfplaatsen van deze soorten worden verwacht, dient een ontheffing te worden aangevraagd. In de ontheffingsaanvraag dienen passende mitigerende en compenserende maatregelen te worden beschreven (zie §8.1, ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet). Wanneer in een ontheffingsaanvraag kan worden aangetoond dat de verstoorde vogels naar alternatieve, gelijkwaardige (eventueel aan te bieden) nestgelegenheden in de directe omgeving kunnen uitwijken, zal ontheffing niet nodig zijn omdat geen van de verboden van de Flora- en faunawet wordt overtreden (positieve afwijzing).
- ♣ In het onderzoeksgebied zijn beschermde vissen uit tabel 2 gevonden. (zie Tabel 14). Het gaat om Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad. Als (negatieve) effecten van een ruimtelijke ingreep te wordt verwacht op deze soorten dan dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven (zie §8.1, ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet).
- ♣ In het plangebied zijn verblijvende vleermuizen aangetroffen. Het gaat om Ruige- en Gewone dwergvleermuis. Indien er werkzaamheden worden verricht aan gebouwen of bomen waarin de vleermuizen zijn aangetroffen, dan dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend, waarin passende mitigerende en compenserende maatregelen worden beschreven (zie §8.1).

Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten (alle regimes) geldt de zorgplicht. Teneinde de zorgplicht na te leven kan men voorafgaand aan de werkzaamheden de volgende praktische richtlijnen hanteren:

- ♣ Versturende werkzaamheden (zoals het kappen van bomen en struiken) dienen buiten het broedseizoen plaats te vinden om verstoring van broedvogels te voorkomen. Het broedseizoen loopt ruwweg van maart tot en met juli;

- ♣ Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) kan gefaseerd verwijderd worden. Dit geeft bodembewonende dieren de kans om in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten;
- ♣ Om schade aan vissen en amfibieën te beperken moeten de werkzaamheden aan wateren en oevers zoveel mogelijk worden uitgevoerd in de periode augustus tot en met oktober in verband met de perioden van voortplanting en overwintering.
- ♣ Nieuwe wateren moeten zoveel mogelijk worden aangelegd voorafgaand aan het dempen van bestaande. Uit de te dempen wateren kunnen beschermde amfibieën (alle stadia) of vissen weggevangen worden door de wateren af te dammen en het waterniveau te verlagen. Deze dieren kunnen vervolgens worden overgebracht naar een geschikt water in de nabije omgeving.

Het plangebied is geen Natura 2000-gebied, maar grenst in het noorden vrijwel aan Natura 2000-gebied Lepelaarplassen. Voor de eventuele externe werking op dat gebied zal mogelijk een aparte effectenstudie moeten worden gedaan (zie onder “Vergunningaanvraag Natuurbescheringswet 1998”, §8.1).

8.1 Procedure

Vergunningaanvraag Natuurbescheringswet 1998 (uit flyer LNV)

Wanneer de initiatiefnemer een project in of rond het Natura 2000-gebied wil uitvoeren, neemt hij contact op met de vergunningverlener ofwel het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag is in principe Gedeputeerde Staten van de provincie waarin een gebied (grotendeels) ligt. Bij uitzondering kan de Minister van LNV het bevoegde bestuursorgaan zijn. De situaties waarin dat het geval is, zijn geregeld in het Besluit vergunningen Natuurbescheringswet 1998.

Geadviseerd wordt om eerst een oriëntatiefase met vooroverleg te houden, waarin het bevoegd gezag samen met de initiatiefnemer bepaalt of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd: de passende beoordeling of de verslechterings- en verstoringstoets. Indien negatieve effecten van een project of andere handeling op een Natura 2000-gebied niet kunnen worden uitgesloten is er sprake van vergunningplicht.

Vergunningaanvraag via de passende beoordeling vindt plaats als er mogelijk significante effecten optreden door het project of andere handeling alleen of in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Deze zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Conform het voorzorgsbeginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als met zekerheid blijkt dat er geen significante effecten zullen

optreden. Daarbij moeten ook cumulatieve effecten zijn meegenomen. De bewijslast voor de afwezigheid van nadelige gevolgen ligt bij de initiatiefnemer. In uitzonderlijke gevallen kan er bij het optreden van significante effecten toch een vergunning worden verleend. Het gaat dan om activiteiten die wegens dwingende redenen van groot openbaar belang zouden moeten doorgaan en waarvoor geen alternatieven zijn. Compenserende maatregelen zijn dan verplicht.

Vergunningaanvraag via de verslechterings- en verstoringstoets vindt plaats als een activiteit negatieve gevolgen kan hebben die niet significant zijn. Bij deze toets wordt nagegaan of activiteiten een kans met zich meebrengen op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Hierbij hoeft geen rekening te worden gehouden met cumulatieve effecten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten (kunnen) zijn van de activiteit op de natuurwaarde in het gebied en welke verzachtende (mitigerende) maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen aanvaardbaar is. In de volgende gevallen is geen vergunning nodig: - als de activiteit in het beheerplan is opgenomen; - als er zeker geen negatief effect is.

Ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen dient beoordeeld te worden in welke mate er sprake is van negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden op aanwezige soorten. Dit hangt af van de fysieke uitvoering daarvan en de periode waarin dit wordt ondernomen.

Zijn er negatieve effecten op soorten van het zware of minder zware beschermingsregime, dan dient een “Aanvraag ontheffing, ingevolge Flora- en faunawet artikel 75, vierde lid of vijfde lid onderdeel c” te worden ingediend bij de Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV. Deze aanvraag dient onder andere vergezeld te gaan van:

- ♣ het desbetreffende projectplan;
- ♣ een actuele inventarisatie naar het voorkomen van beschermde dier- en plantensoorten in het plangebied;
- ♣ een beschrijving van de te verwachten schade voor de in de aanvraag vermelde soorten;
- ♣ een beschrijving hoe de schade aan de beschermde soorten tot een minimum kan worden beperkt;
- ♣ een beschrijving van voorgenomen mitigerende en/of compenserende maatregelen indien schade onvermijdelijk is;

Voor de eerdergenoemde “tabel 3-soorten” dient wegens een uitgebreide toets ook te worden vermeld:

- ♣ onderbouwing van de keuze voor de geplande locatie van de voorgenomen activiteit en onderzoek naar alternatieve locaties;

- ♣ de onderbouwing van het maatschappelijk belang van de voorgenomen activiteit;
- ♣ een toelichting op de afweging van de voorgenomen activiteit.

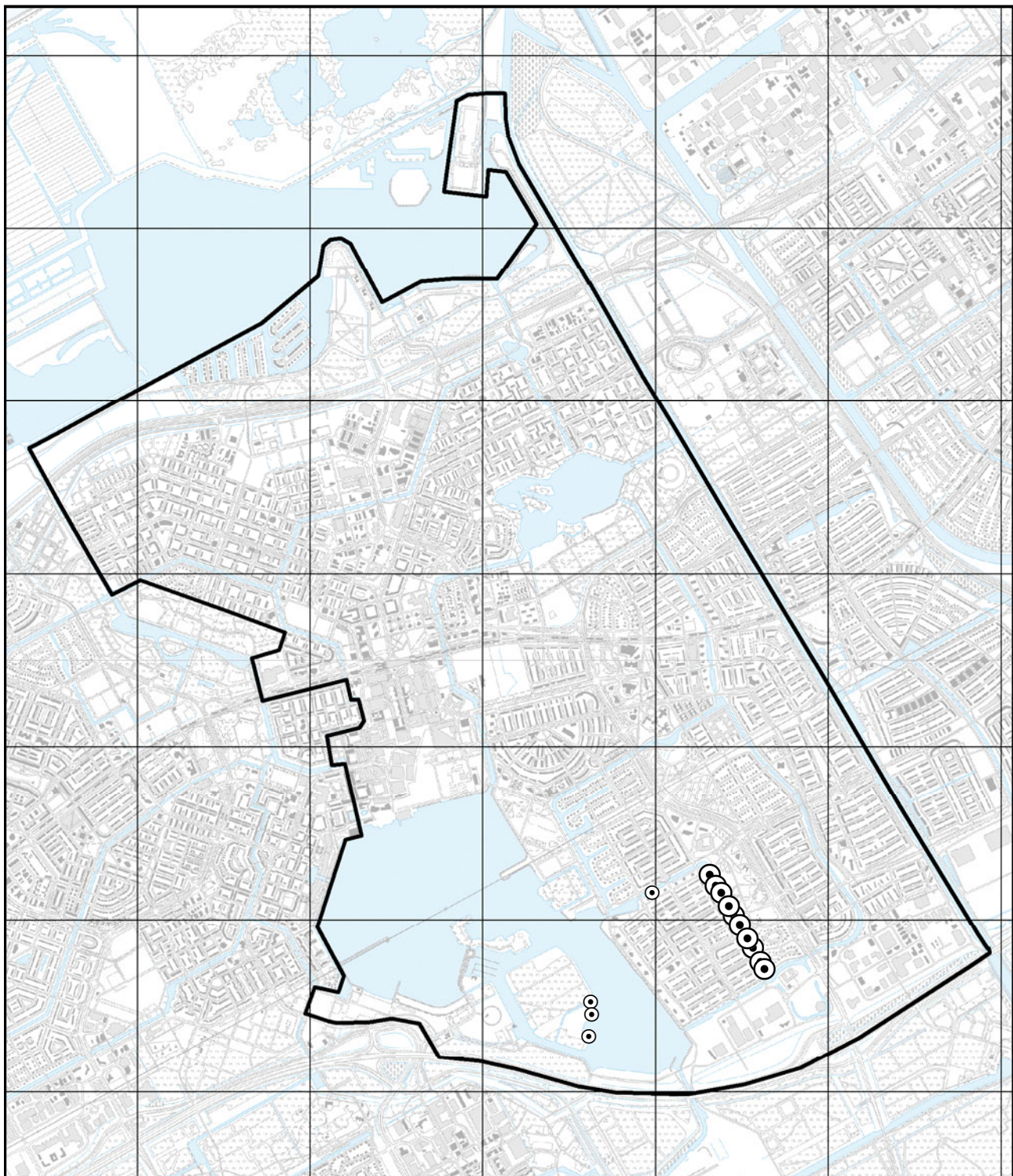
De ontheffingsaanvraag wordt getoetst aan het criterium “doet geen afbreuk aan gunstige staat van instandhouding van de soort (populatie-niveau)”. Er dient rekening te worden gehouden met een doorlooptijd van 2 maanden.

9 Literatuur

- BEUSEKOM, R. VAN, HUIGEN P., HUSTINGS F., DE PATER, K. & THISSEN J. (RED.), 2005. *Rode Lijst van Nederlandse broedvogels*. Tirion uitgevers B.V., Baarn.
- BIJLSMA, R.G., HUSTINGS F. & C.J. CAMPHUYSEN, 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2)*. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- BRIGGS, B. & D. KING, 1998. *The Bat Detective. A fieldguide for bat detection*. Stag Electronics, West Sussex.
- BROEKHUIZEN, S., B. HOEKSTRA, V. VAN LAAR, C. SMEENK & J.B.M. THISSEN (RED.), 1992. *Atlas van de Nederlandse zoogdieren*. 3^e herziene druk. Utrecht.
- CREEMERS, R.C.M., & J.C.W. VAN DELFT (RAVON, RED.), 2009. *De amfibieën en reptielen van Nederland - Nederlandse Fauna 9*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- CREEMERS, R.C.M., 1996. *Bedreigde en kwetsbare reptielen en amfibieën in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst*. Nijmegen.
- CUR, 1999. *Natuurvriendelijke oevers: Fauna (red. H. Hollander). Hoofdstuk 6 Monitoring en evaluatie, pp. 76-105*. Publicatie 203, Stichting CUR, Gouda.
- DIJK, A.J. VAN, 2004. *Handleiding Broedvogel Monitoring Project (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken)*. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- GRIMMBERGER, E., 2001. *Gids van de Vleermuizen van Europa*. Tirion, Baarn.
- GROEN, F.M. VAN, 2005. *Beschermde flora en fauna Almere Stad, inventarisatie 2005*. G&G-rapport 2005-56, Van der Goes en Groot, Alkmaar.
- HOLLANDER, H. & P. VAN DER REEST, 1994. *Rode lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland (basisdocument)*. Utrecht.
- KAPTEYN, K., 1995. *Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding*. Provincie Noord-Holland, Noordhollandse Zoogdierstudiegroep, Het Noordhollands Landschap, Haarlem.
- LANGE, R., P. TWISK, A. VAN WINDEN & A. VAN DIEPENBEEK, 1994. *Zoogdieren van West-Europa*. Utrecht.
- LENDERS, H.J.R., C.C.H. MARIJNISSEN & R.P.W. H. FELIX, 1993. *Waarnemen en herkennen van amfibieën en reptielen in het veld*. 4^e druk. Stichting RAVON, Nijmegen.
- LIMPENS, H., K. MOSTERT & W. BONGERS (RED.), 1997. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen: onderzoek naar verspreiding en ecologie*. Utrecht.
- MEIJDEN, R. VAN DER, 2005. *Heukels' Flora van Nederland*. 23e druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.
- MEIJDEN, R. VAN DER, B. ODÉ, C.L.G. GROEN, J.P.M. WITTE & D. BAL, 2000. *Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland: basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst*. Gorteria 26: 85-208.
- NIE, H.W. DE & G. VAN OMMERING, 1998. *Bedreigde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Toelichting op de Rode Lijst*. Rapport nr. 33, IKC Natuurbeheer, Wageningen.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Atlas van de Nederlandse Zoetwatervissen*. 2^e herziene druk. Doetichem.
- NIE, H.W. DE, 1997. *Beschermde en kwetsbare zoetwatervissen in Nederland. Voorstel voor een rode lijst*. Nieuwegein.
- NÖLLERT, A, C. NÖLLERT, 2001. *Amfibieëngids van Europa*. TIRION Uitgevers bv, Baarn.
- RAVON WERKGROEP MONITORING, 1997. *Handleiding voor het monitoren van amfibieën in Nederland*. Stichting RAVON, Nijmegen.
- SDU UITGEVERS, 2002-2007. *Flora- en faunawet, bewerkt en toegelicht door mr. L. Boerema, M.A. Huber, mr. drs. D. van der Meijden, J.A.M. van Spaandonk & mr. A.S. Vreugdenhil*. Koninklijke Vermande, Den Haag.
- SIERDSEMA, HENK, 1995. *Broedvogels en beheer. Het gebruik van broedvogelgegevens in het beheer van bos- en natuurterreinen*. SOVON-onderzoeksrapport 1995/04. Staatsbosbeheerrapport 1995-1.
- SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. *Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. – Nederlandse Fauna 5*. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.
- TWISK, P., A. VAN DIEPENBEEK & J.P. BEKKER, 2009. *Veldgids Europese zoogdieren*. KNNV Uitgeverij, Utrecht.
- WEEDA, E.J., 1985, 1987, 1988, 1991, 1994. *Nederlandse oecologische flora: Wilde planten en hun relaties. Deel 1, 2, 3, 4 en 5*. IVN, VARA en VEWIN, Amsterdam.
- WISMEIJER, H., 2002. *Zoogdieren van Europa*. ANWB bv/ TIRION Uitgevers bv, Baarn.

Bijlage 1. Verspreidingskaarten beschermde flora

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

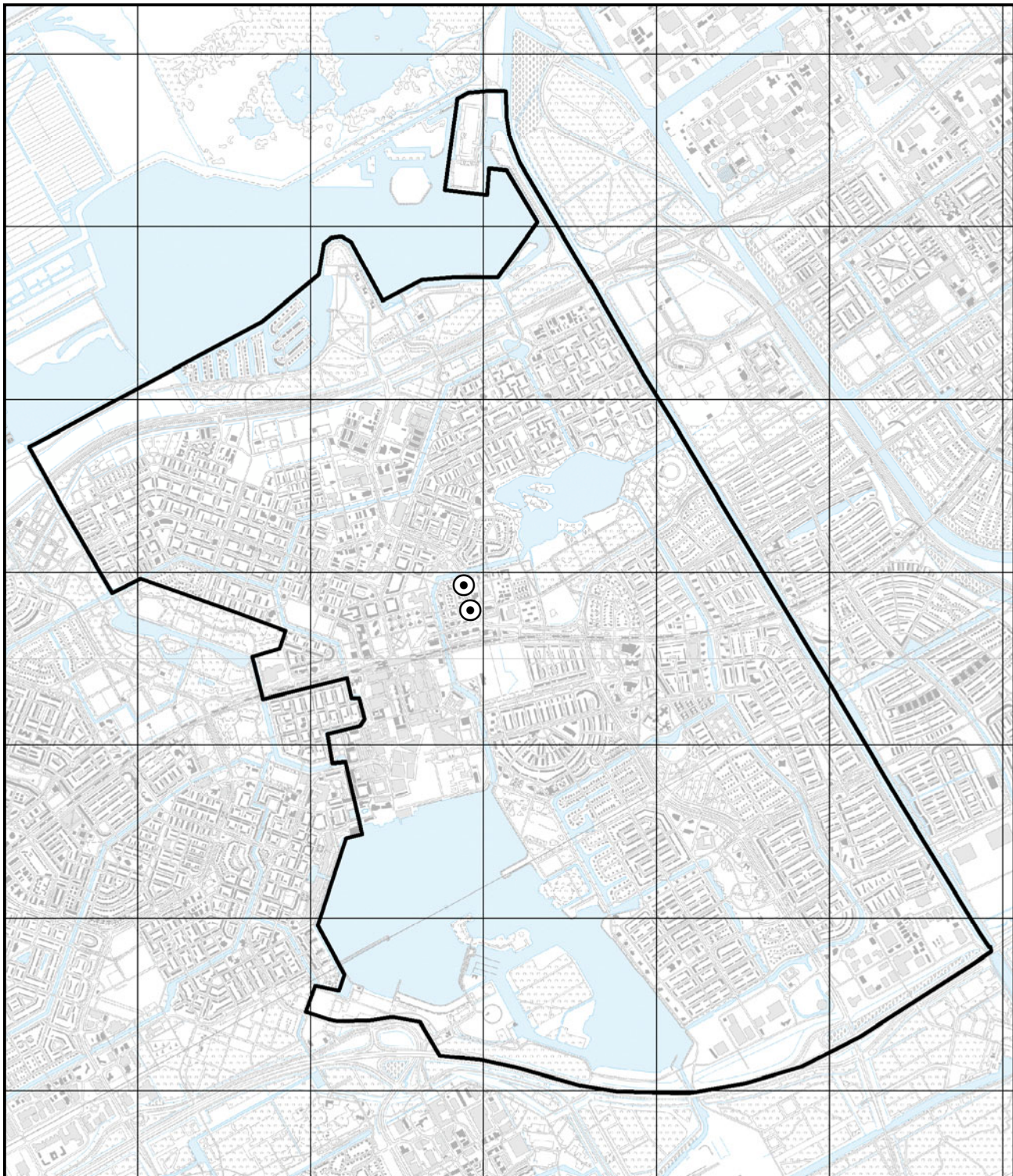
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Gewone dotterbloem

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

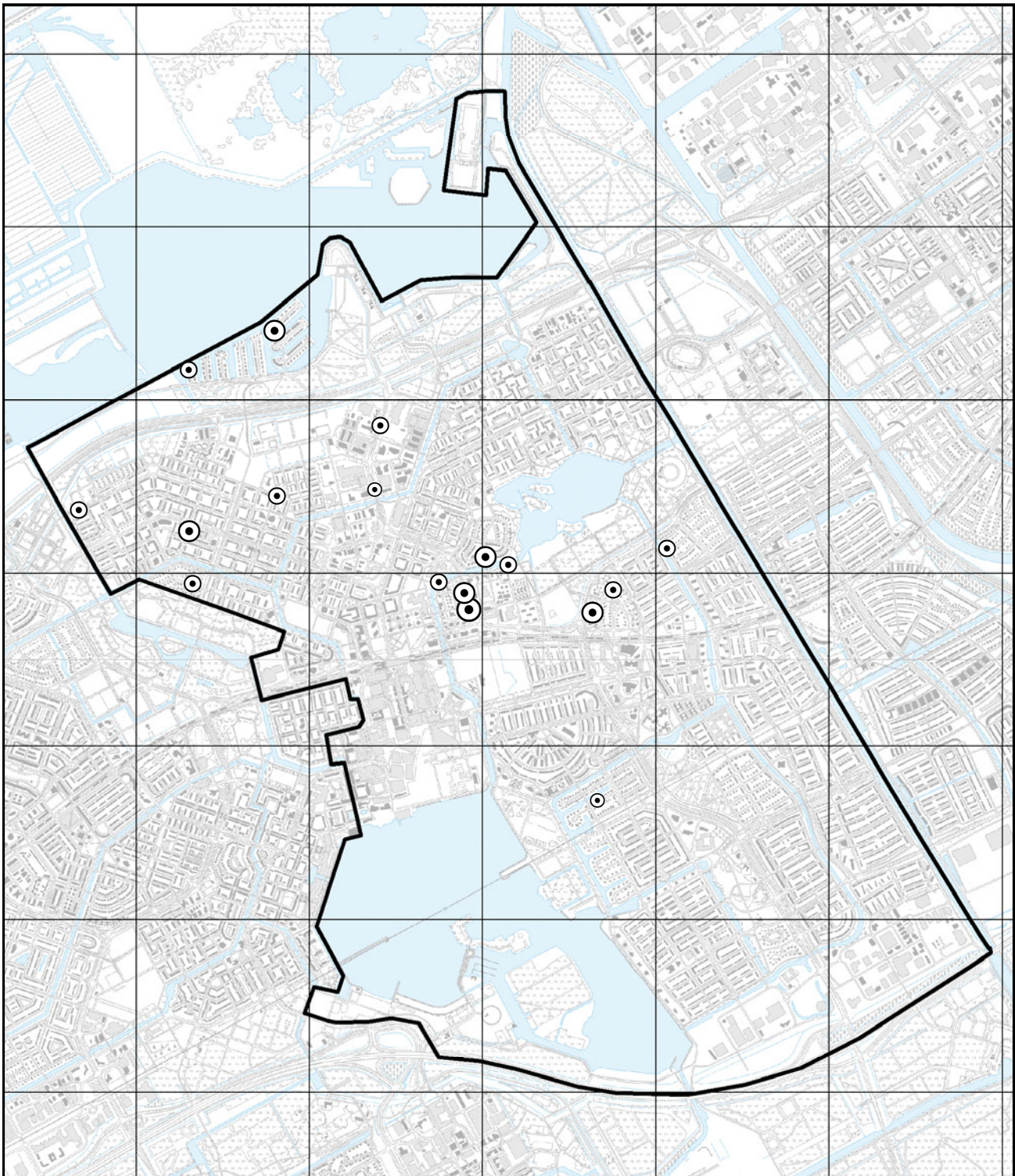
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Steenanjer

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

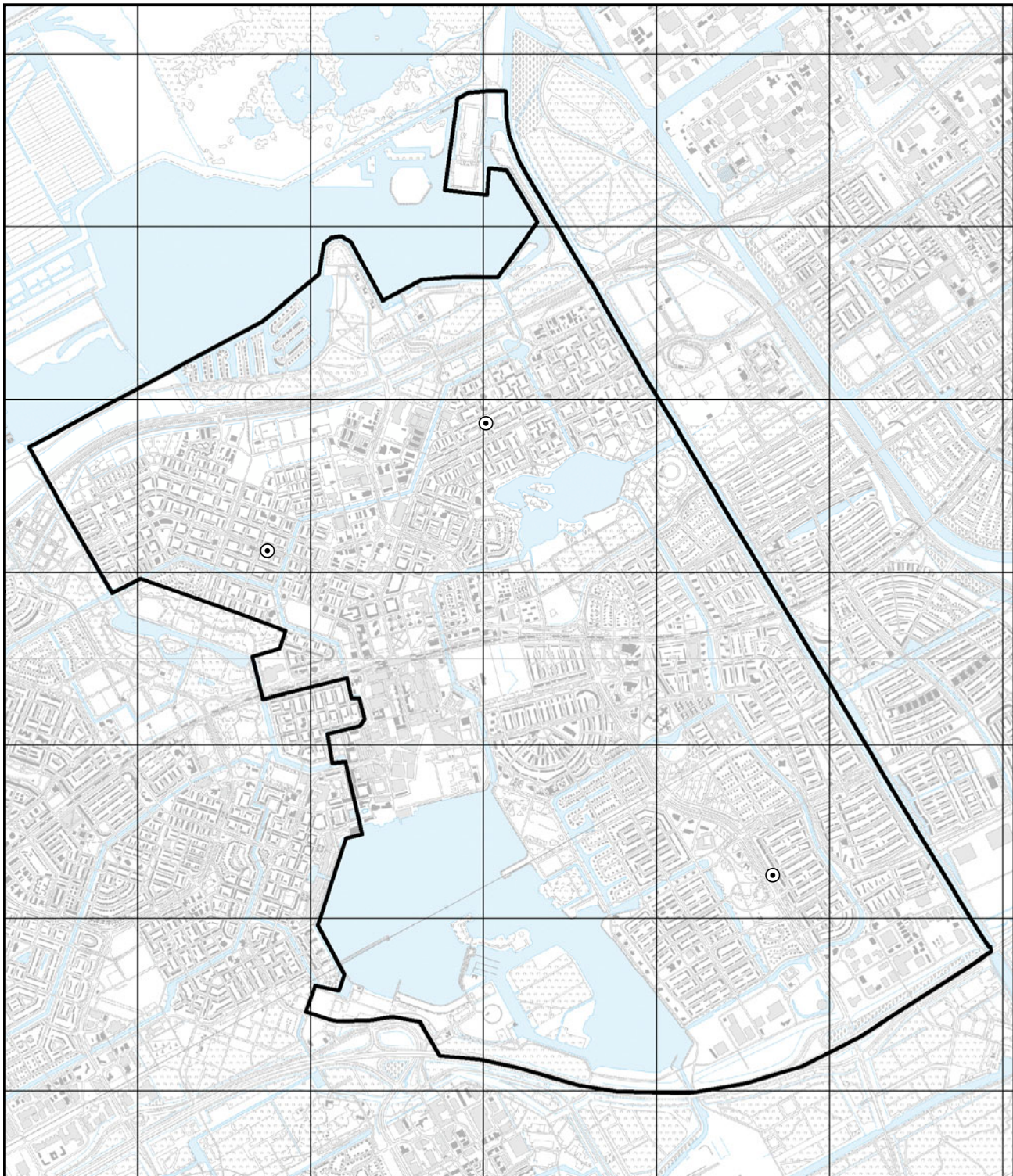

0 1 km

Wilde marjolein

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

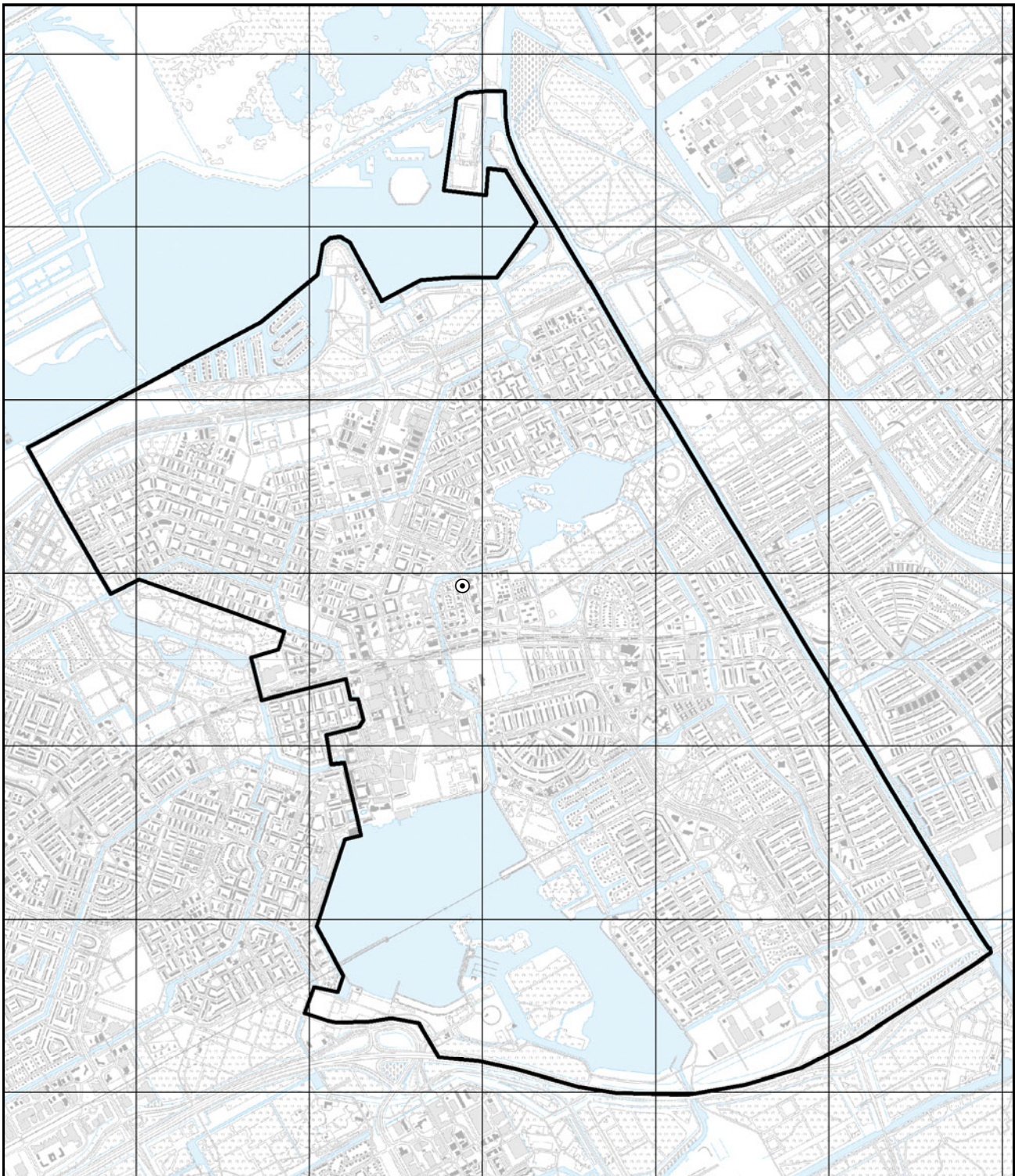
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Lange ereprijs

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

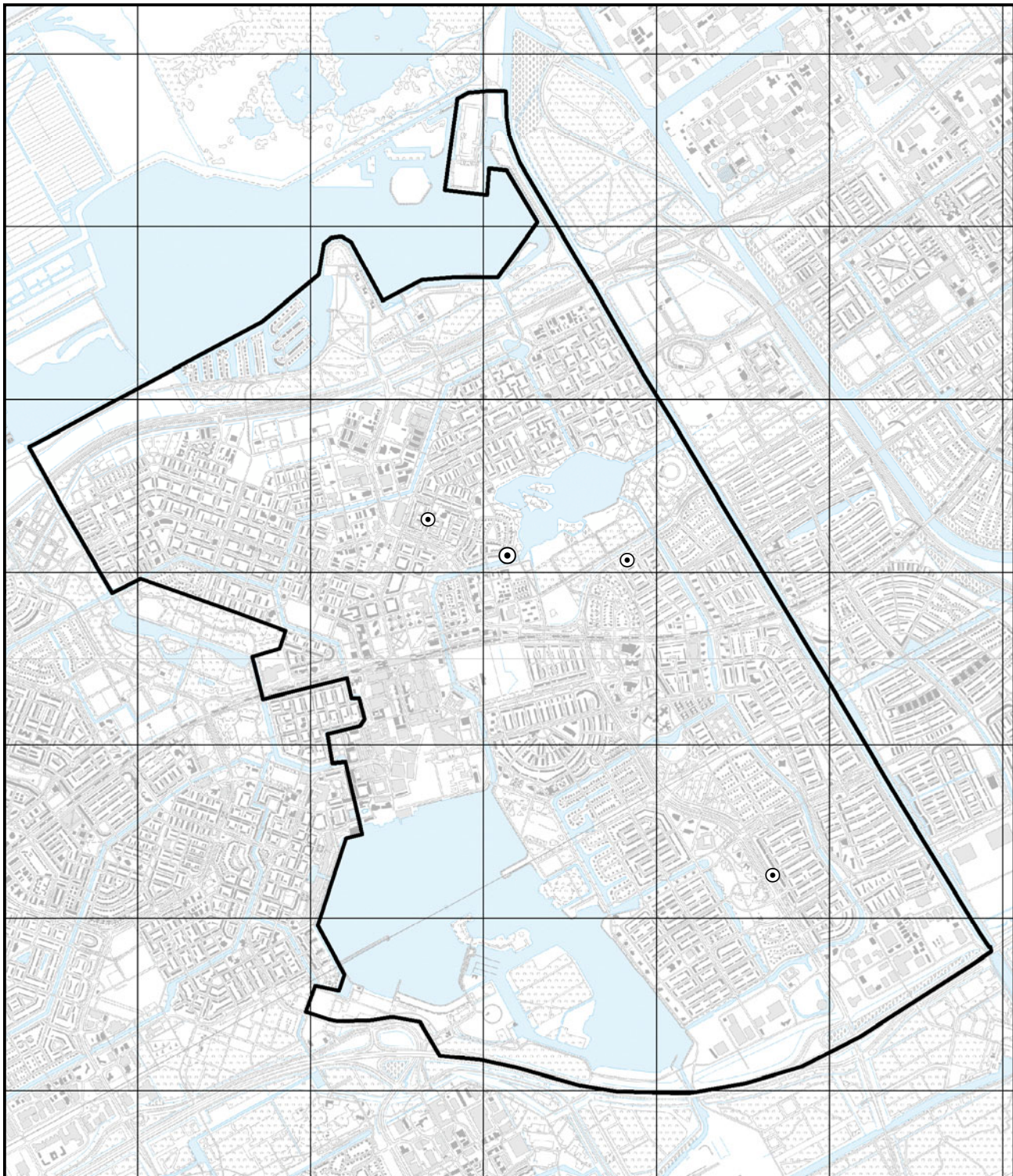

0 1 km

Grasklokje

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

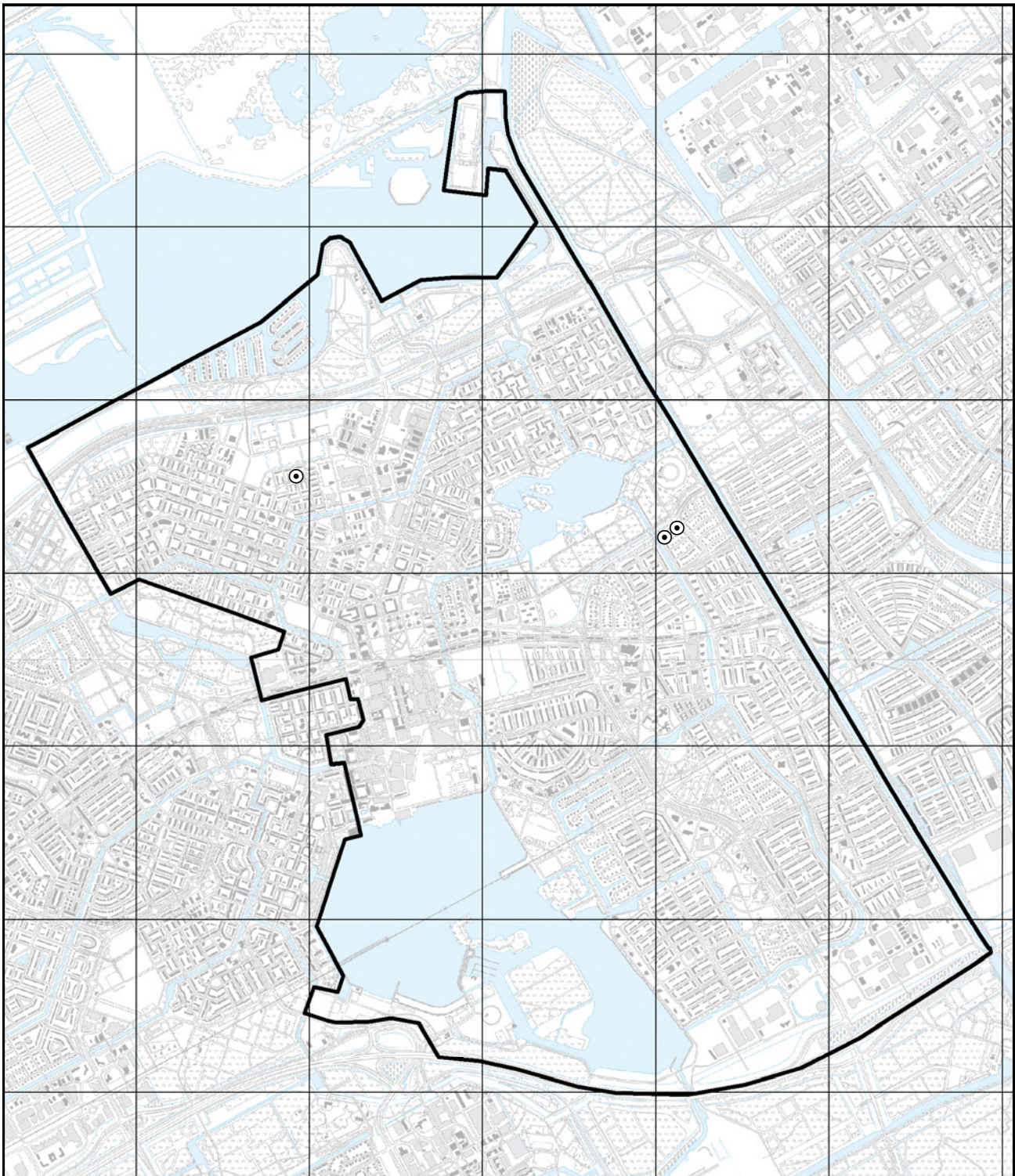
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Akkerklokje

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

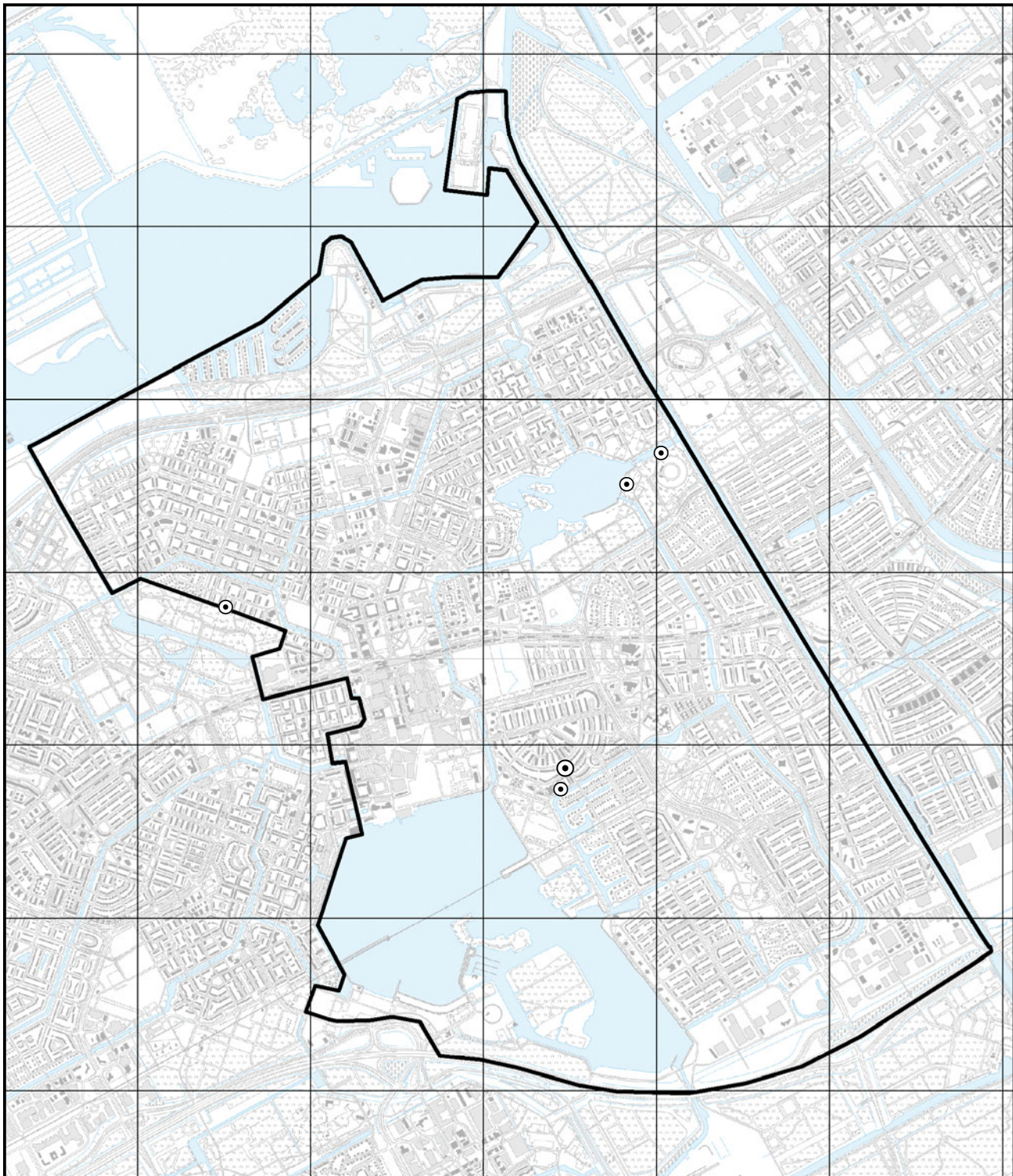

0 1 km

Prachtklokje

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

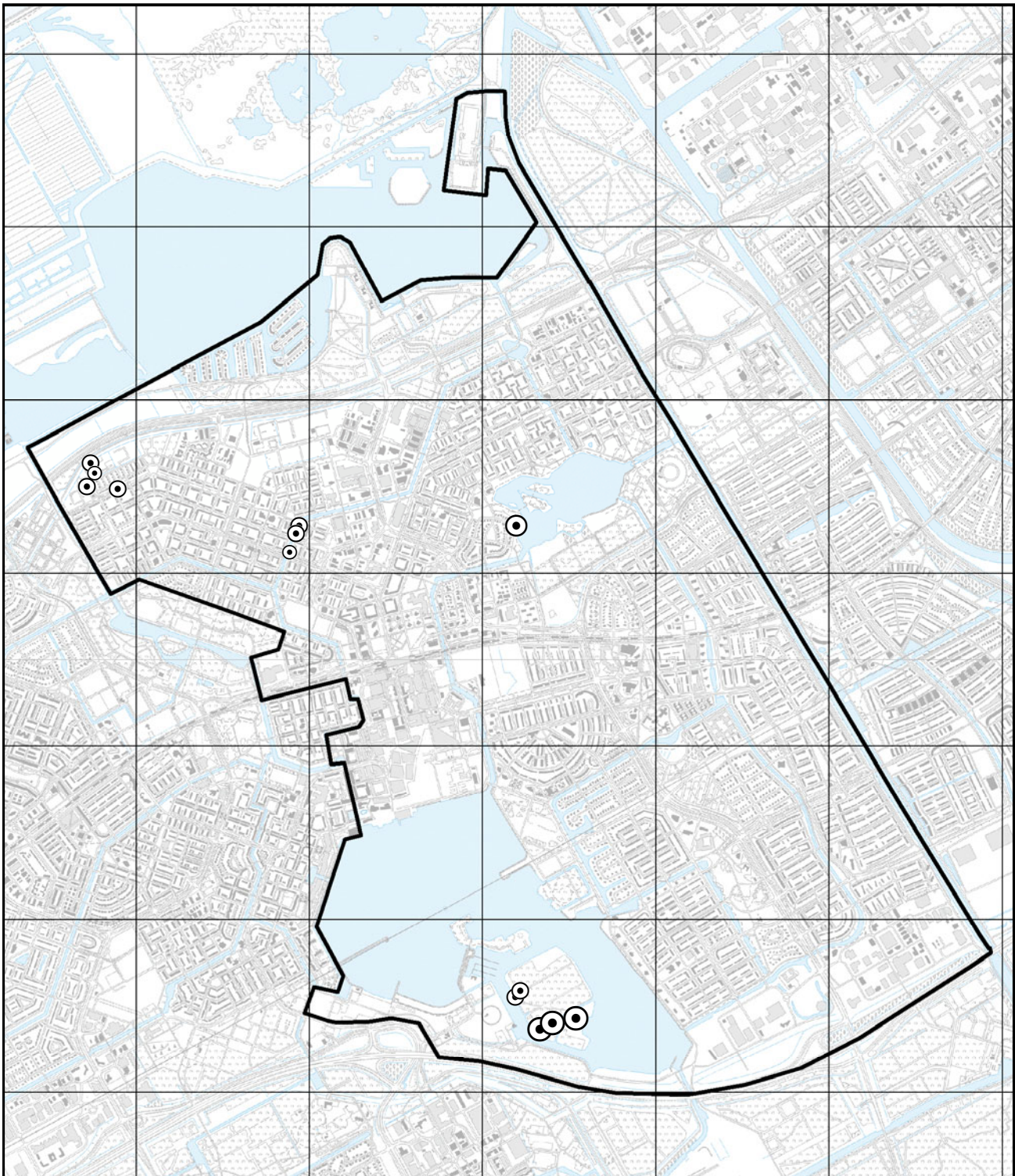
0 1 km

Ruig klokje

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

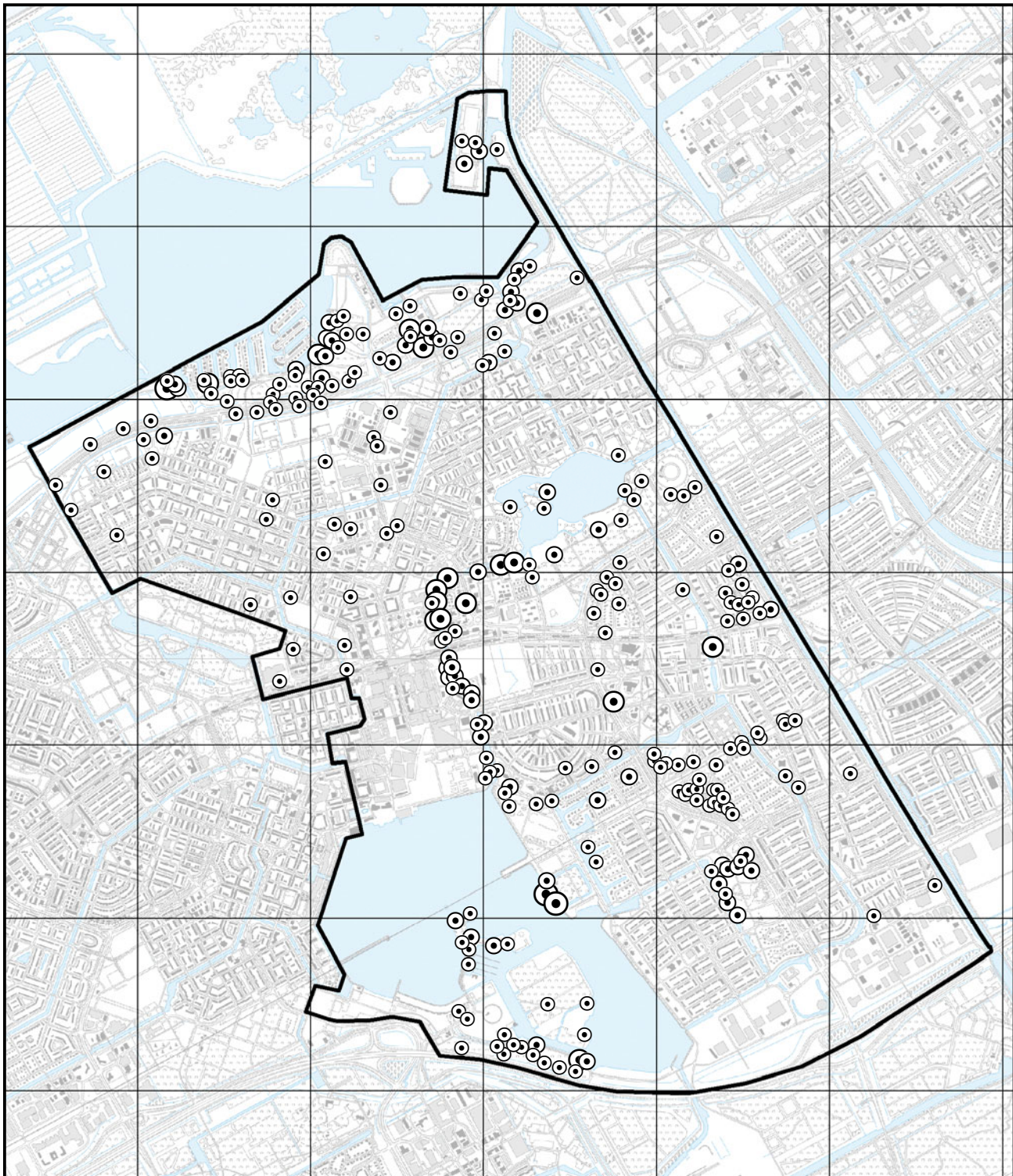
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Grote kaardebol

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

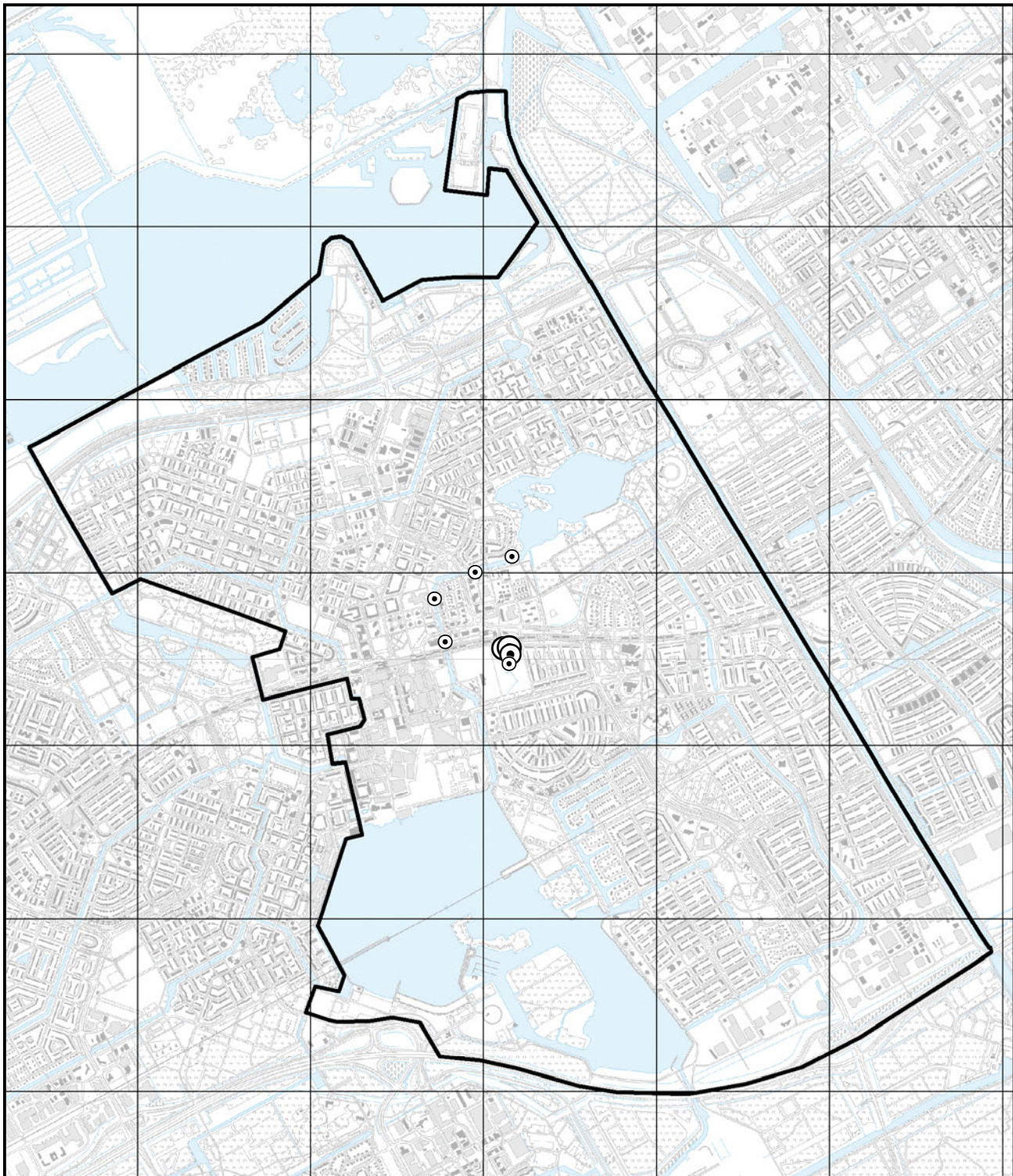
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Brede wespensorchis

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

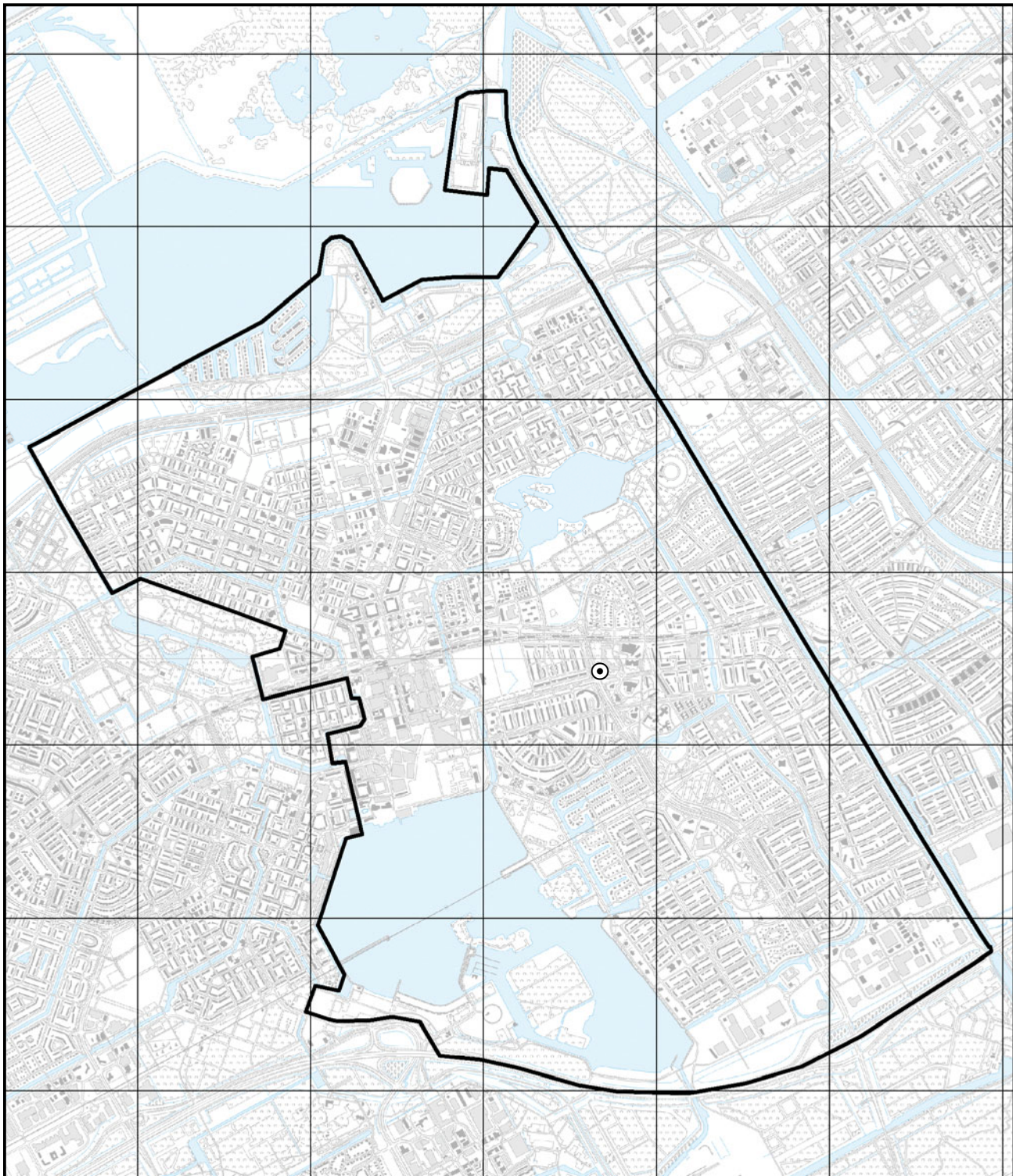
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Rietorchis

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊕ 26-50
- ⊗ 51-500
- ⊘ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

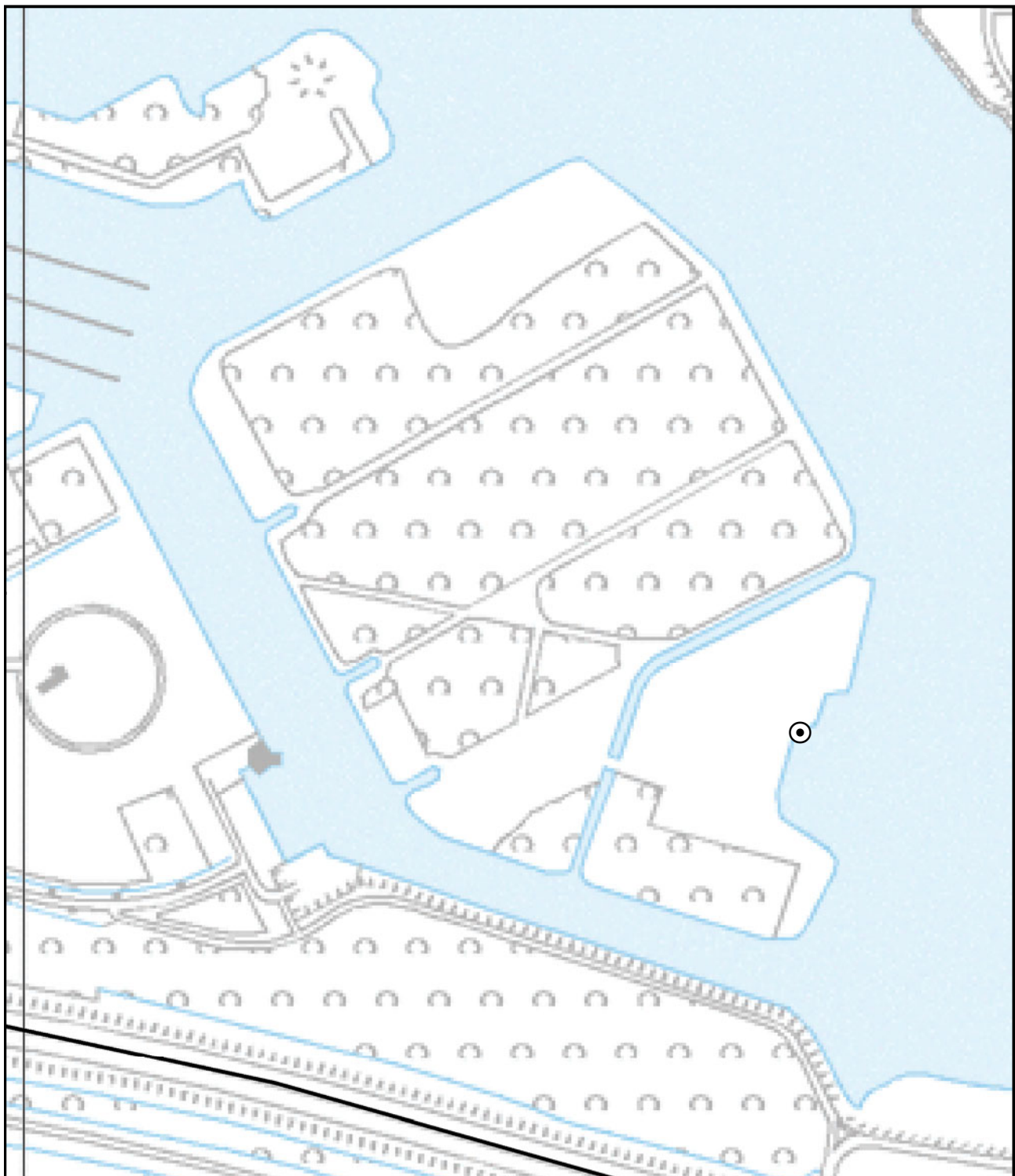
0 1 km

Waterdrieblad

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Bijlage 2. Verspreidingskaarten overige flora

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

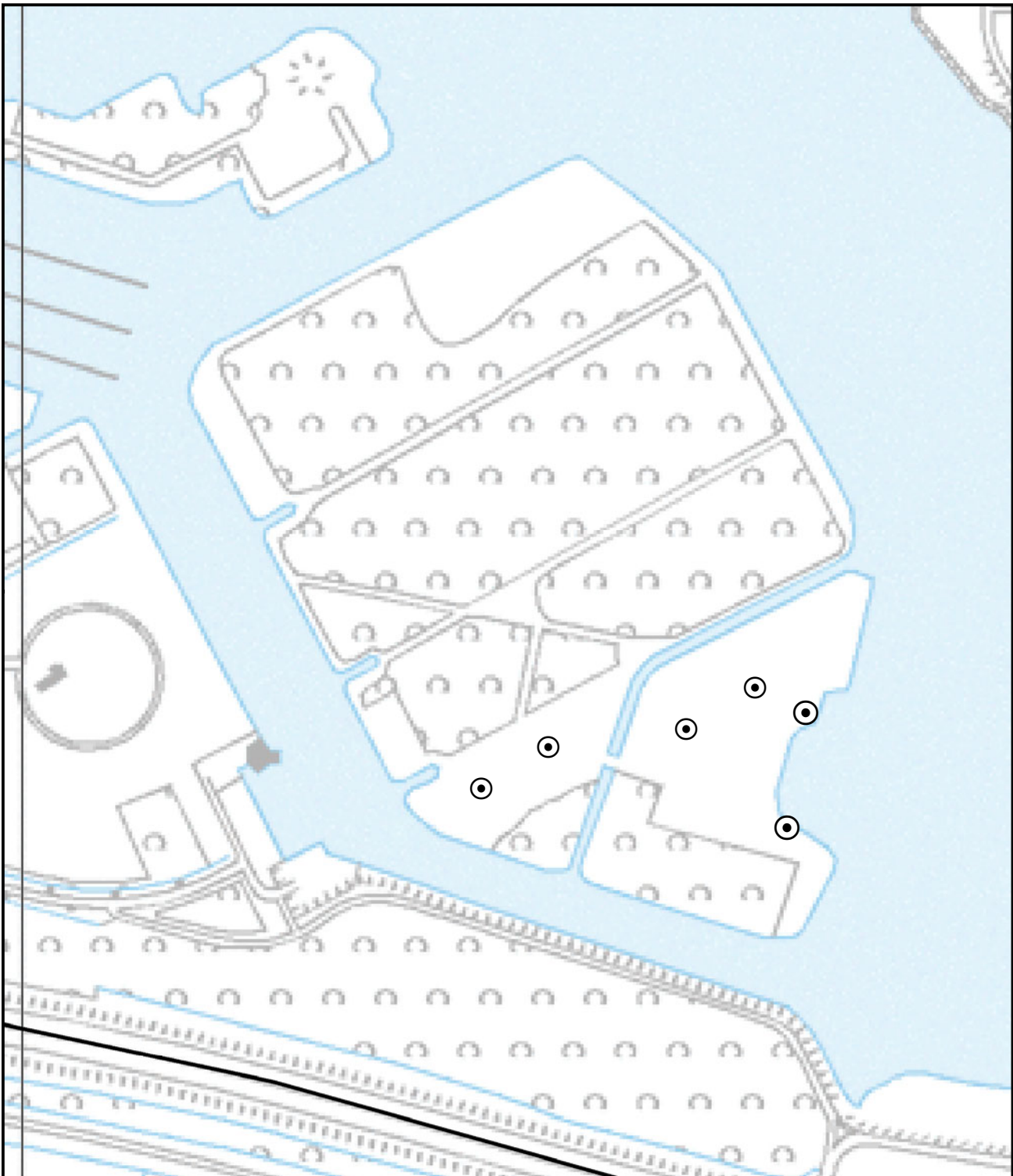

0 0,2 km

Echt duizendguldenkruid

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊗ 26-50
- ⊕ 51-500
- ⊗ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

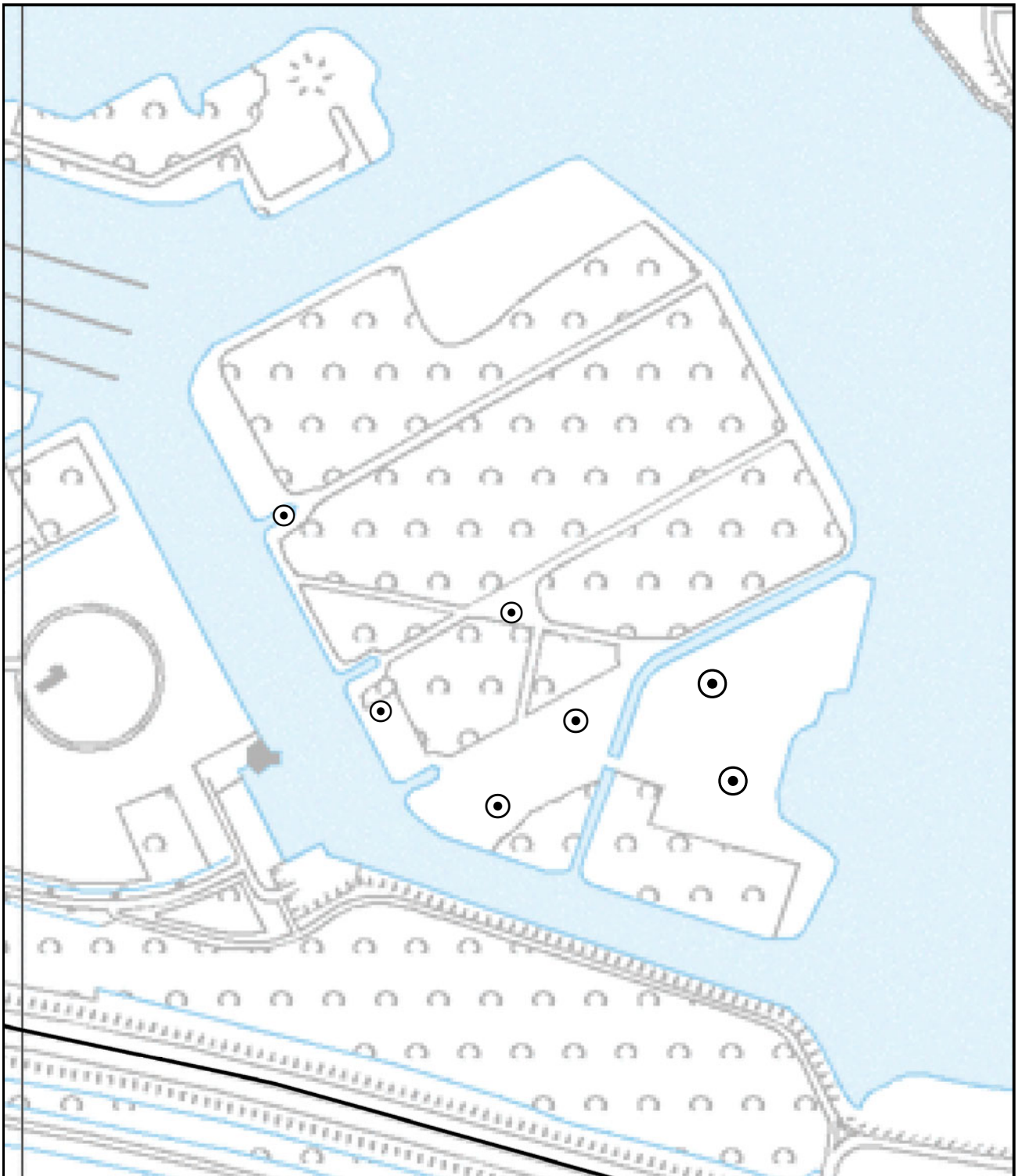
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,2 km

Gewone brunel

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

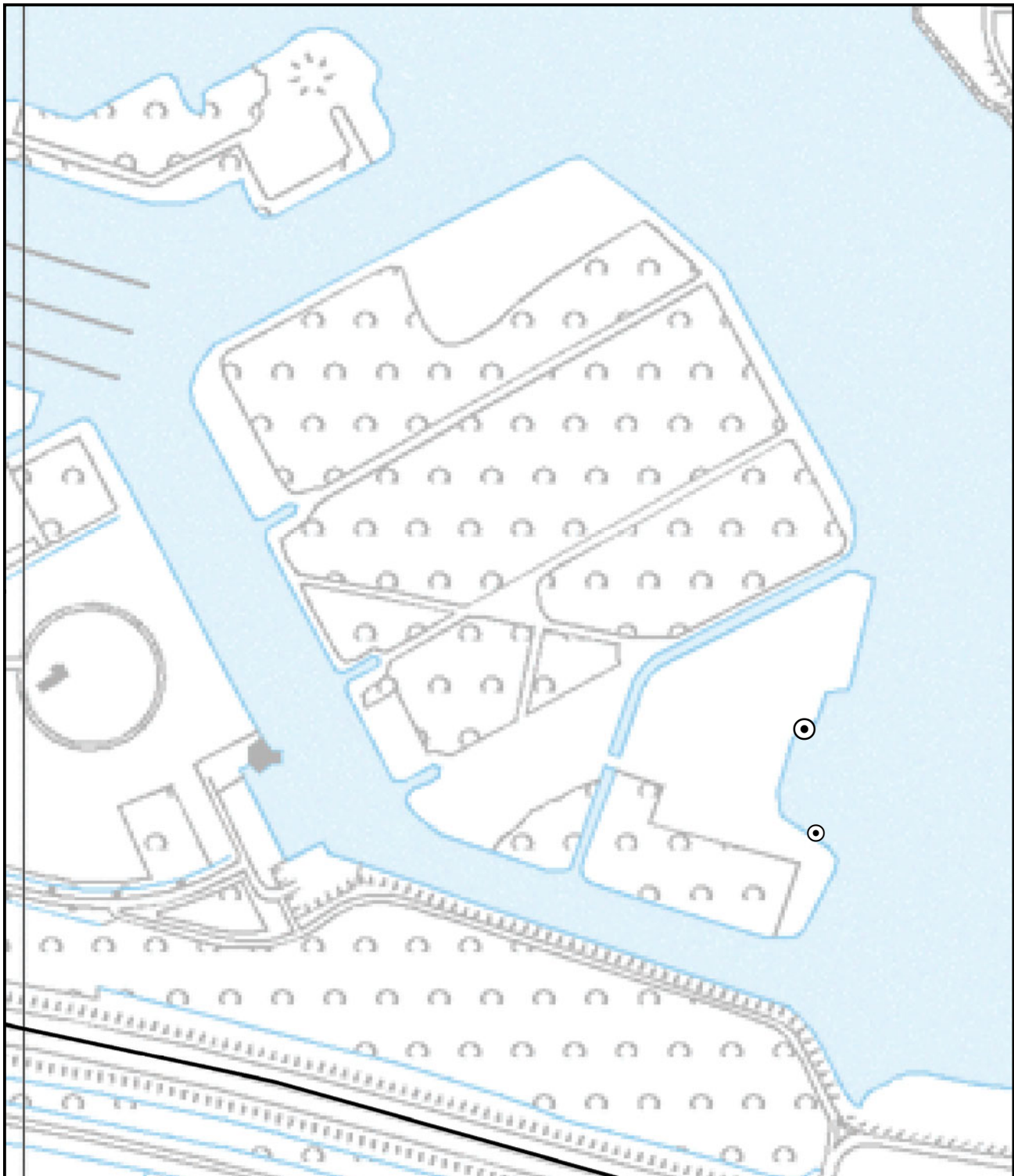
0

0,2
 km

Jacobskruiskruid

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

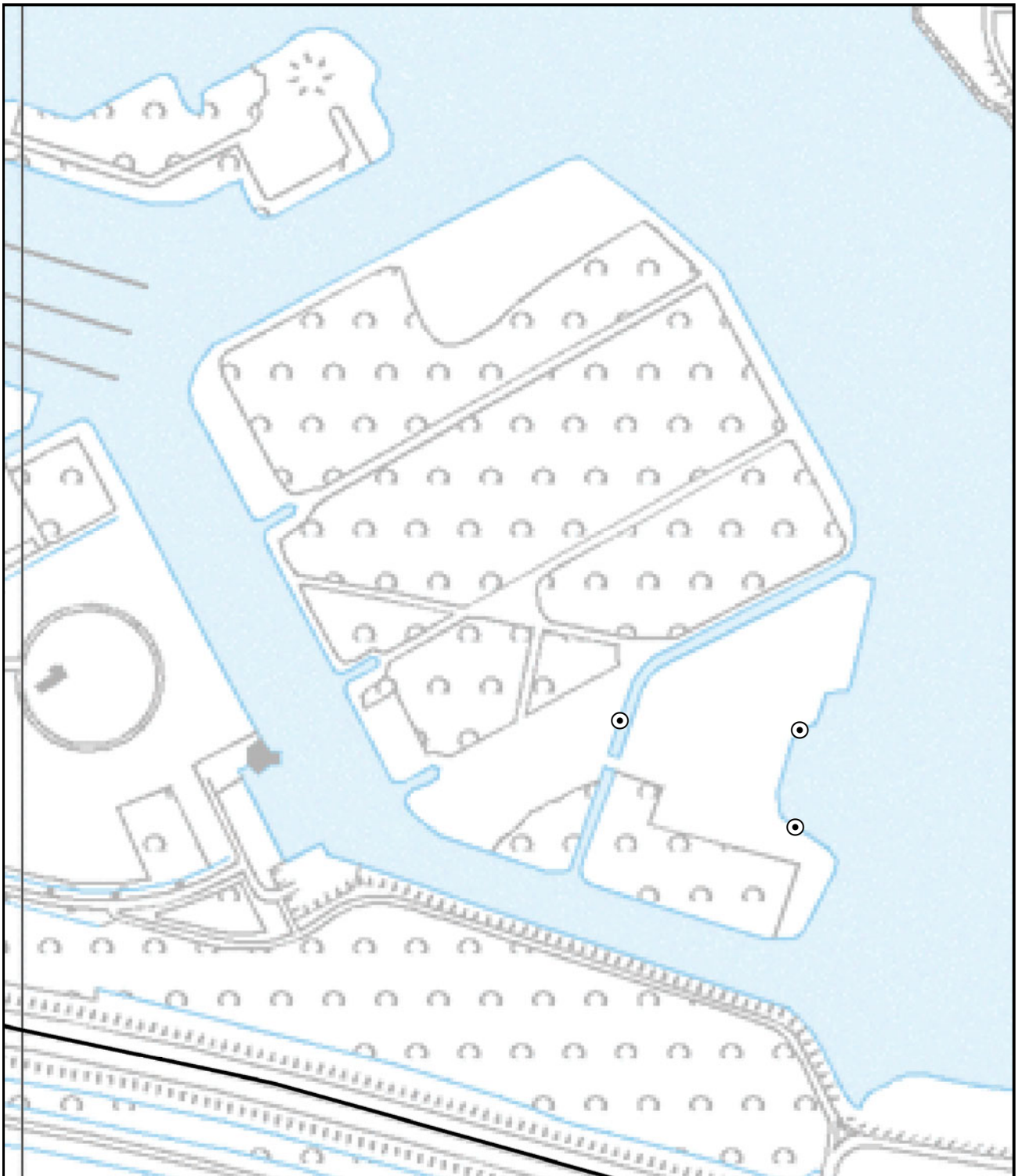
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,2 km

Moerasandijvie

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

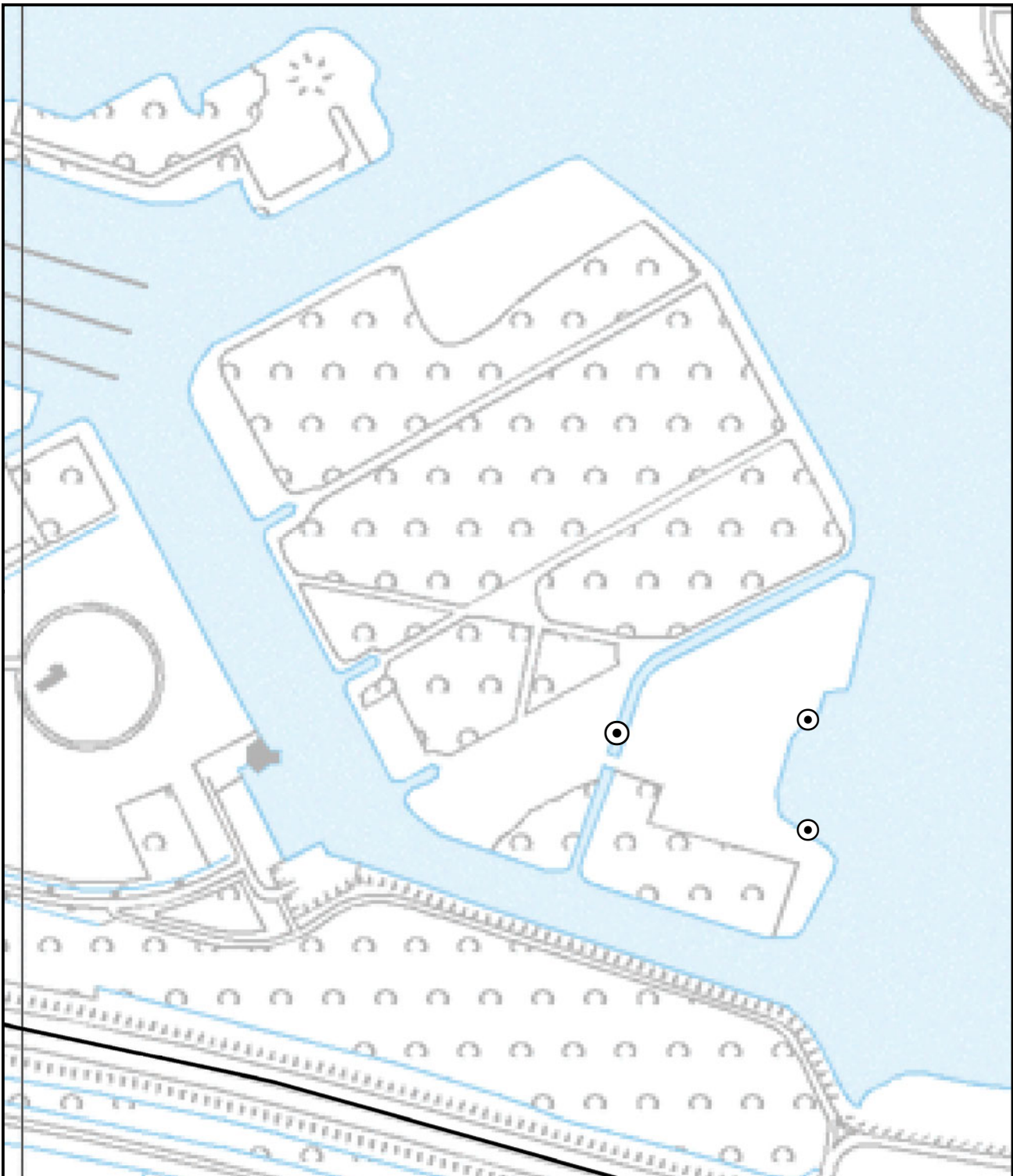

0 0,2 km

Moerasbasterdwederik

- 1-5
- 6-25
- 26-50
- 51-500
- 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

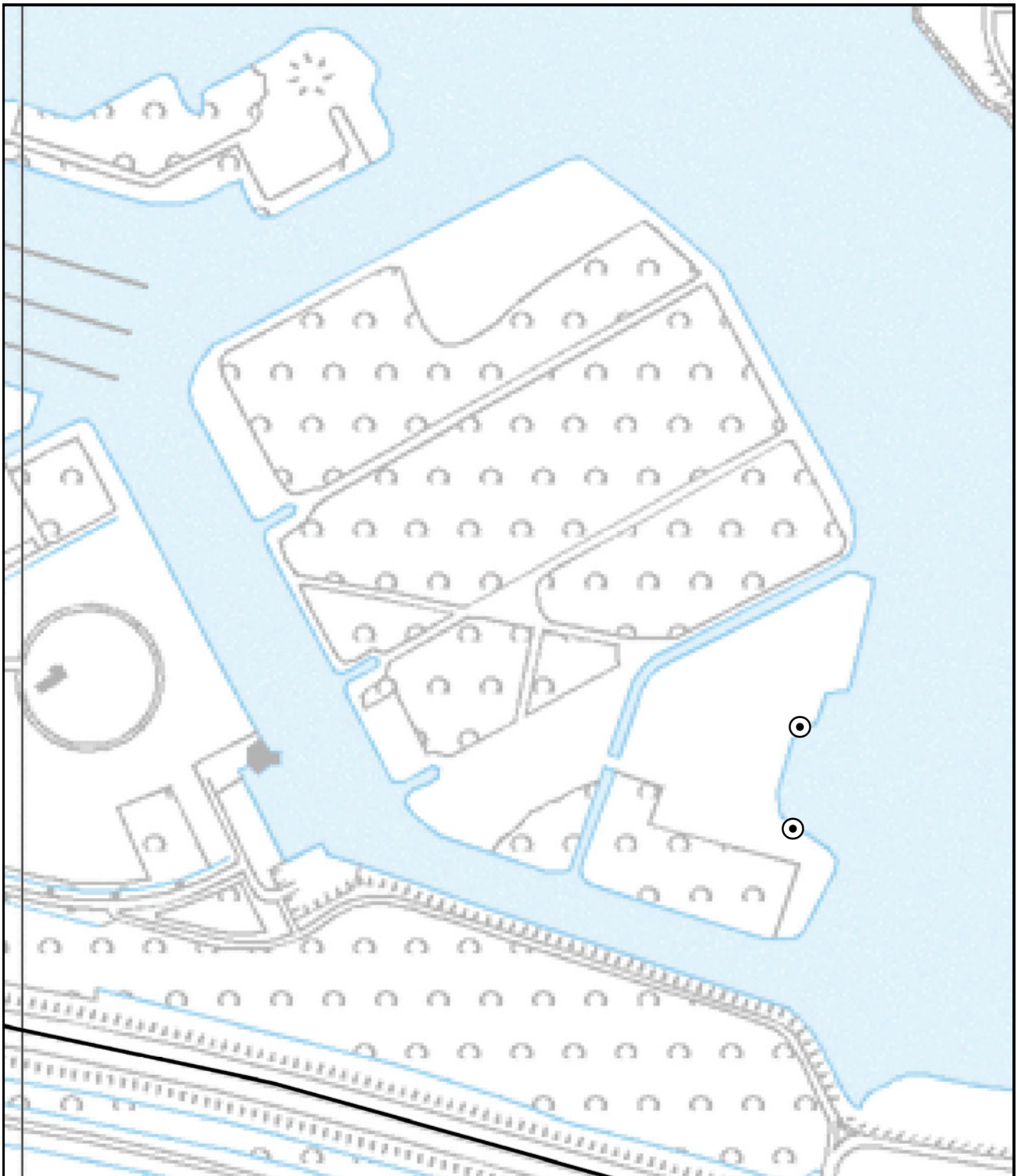
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 0,2 km

Tweerijige zegge

- 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad, Vogeleiland

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0

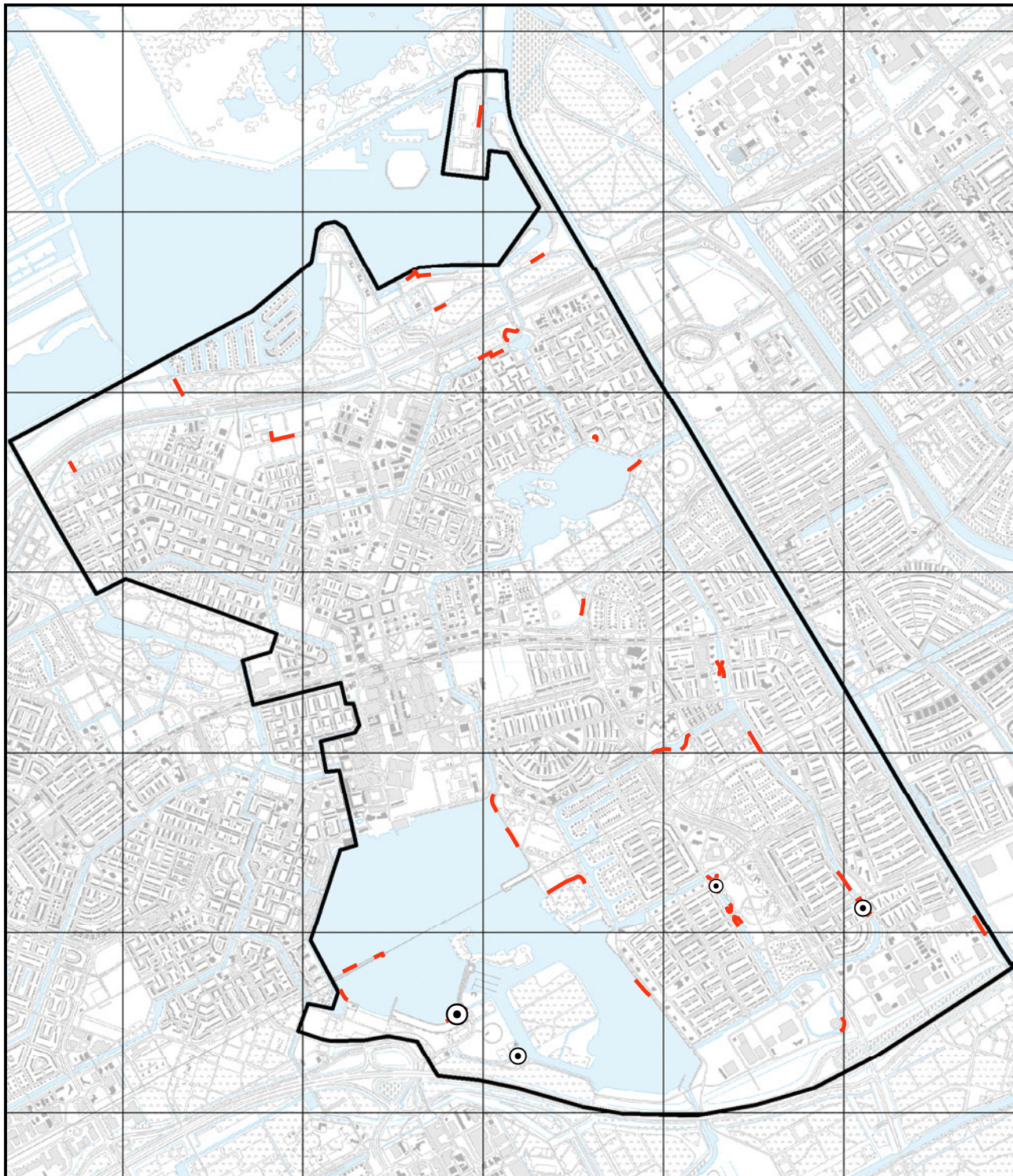
0,2
 km

Veelbloemige veldbies

- ⊙ 1-5
- ⊙ 6-25
- ⊙ 26-50
- ⊙ 51-500
- ⊙ 501-5000

Bijlage 3. Verspreidingskaarten beschermde vissen

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

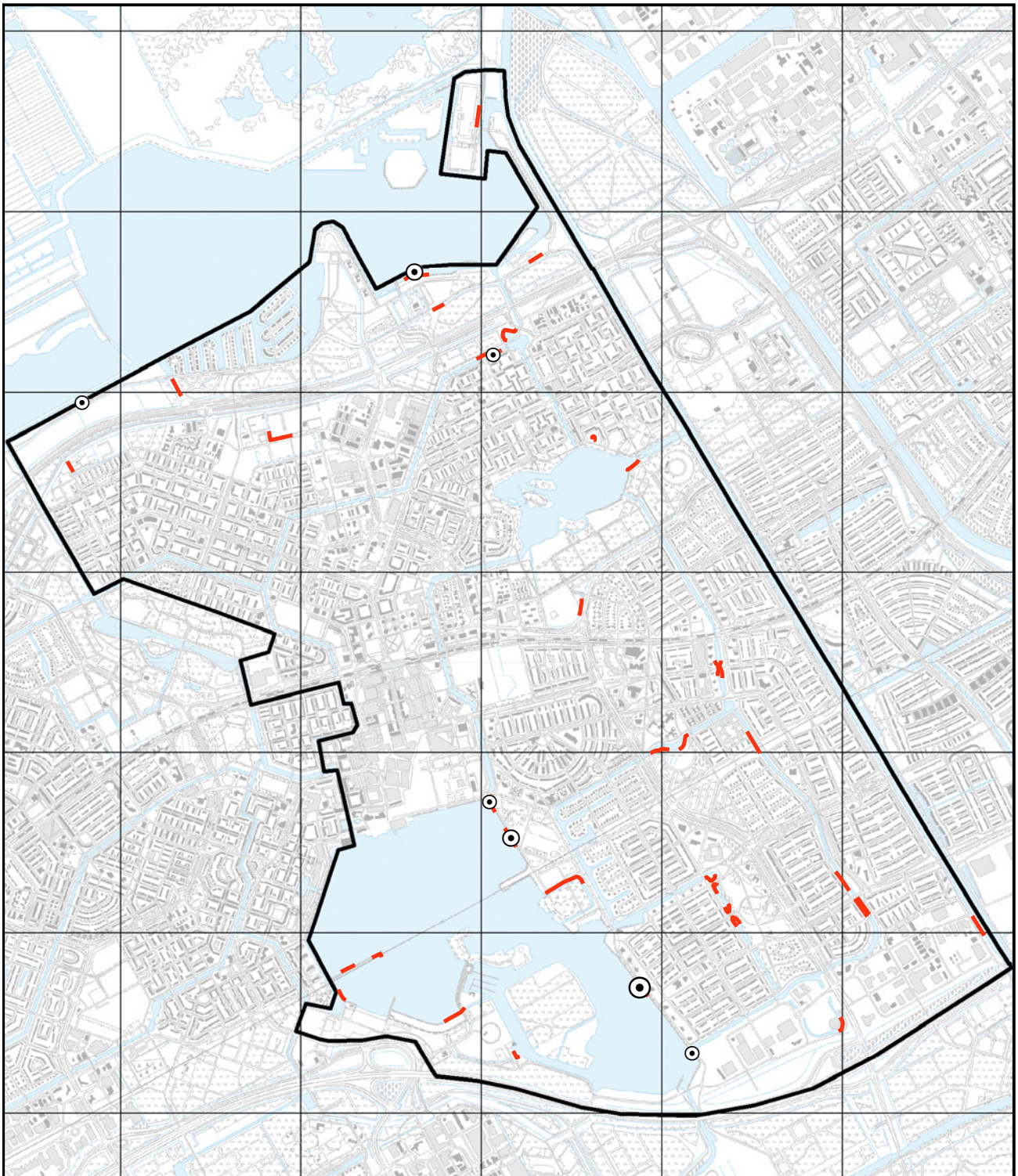
© Topografische Dienst Kadaster

0 1,25 km

Kleine modderkruiper

⊙	1	— visbemonstering
⊙	2-5	
⊙	6-10	
⊙	11-20	
⊙	>20	

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

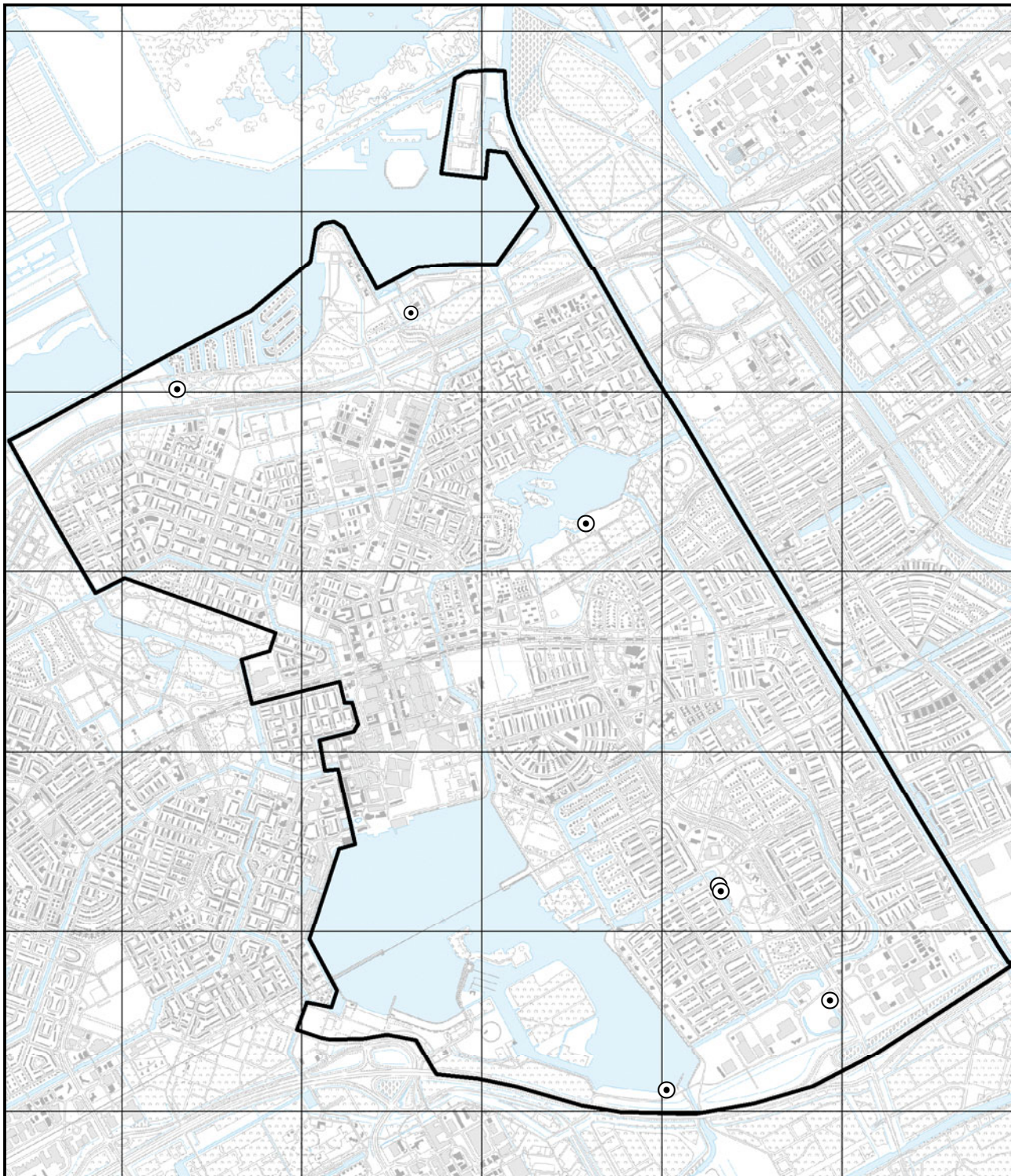
0 1,25 km

Rivierdonderpad

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- >20

— visbemonstering

Bijlage 4. Verspreidingskaarten amfibieën

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

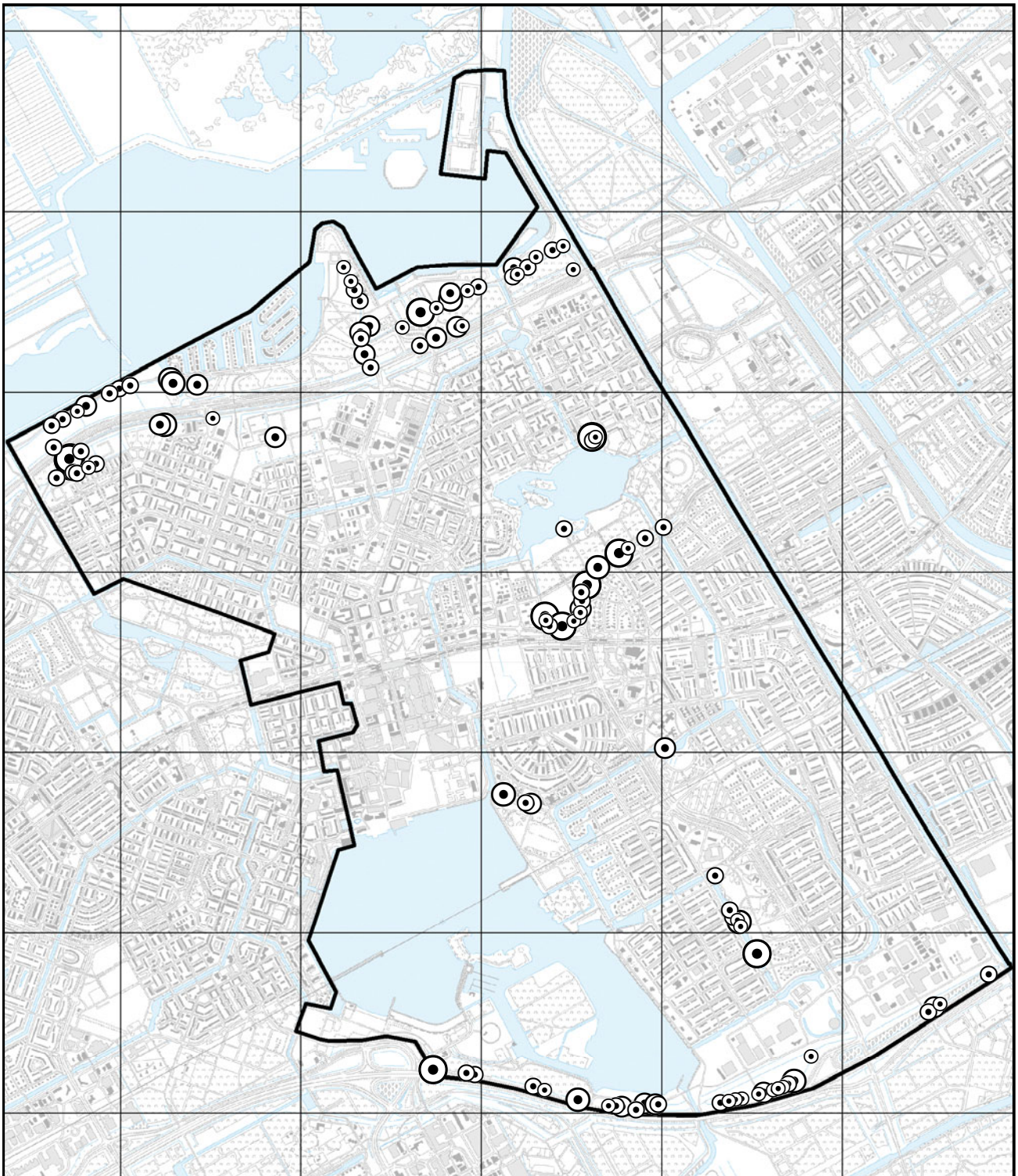
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Gewone pad

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- >20

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

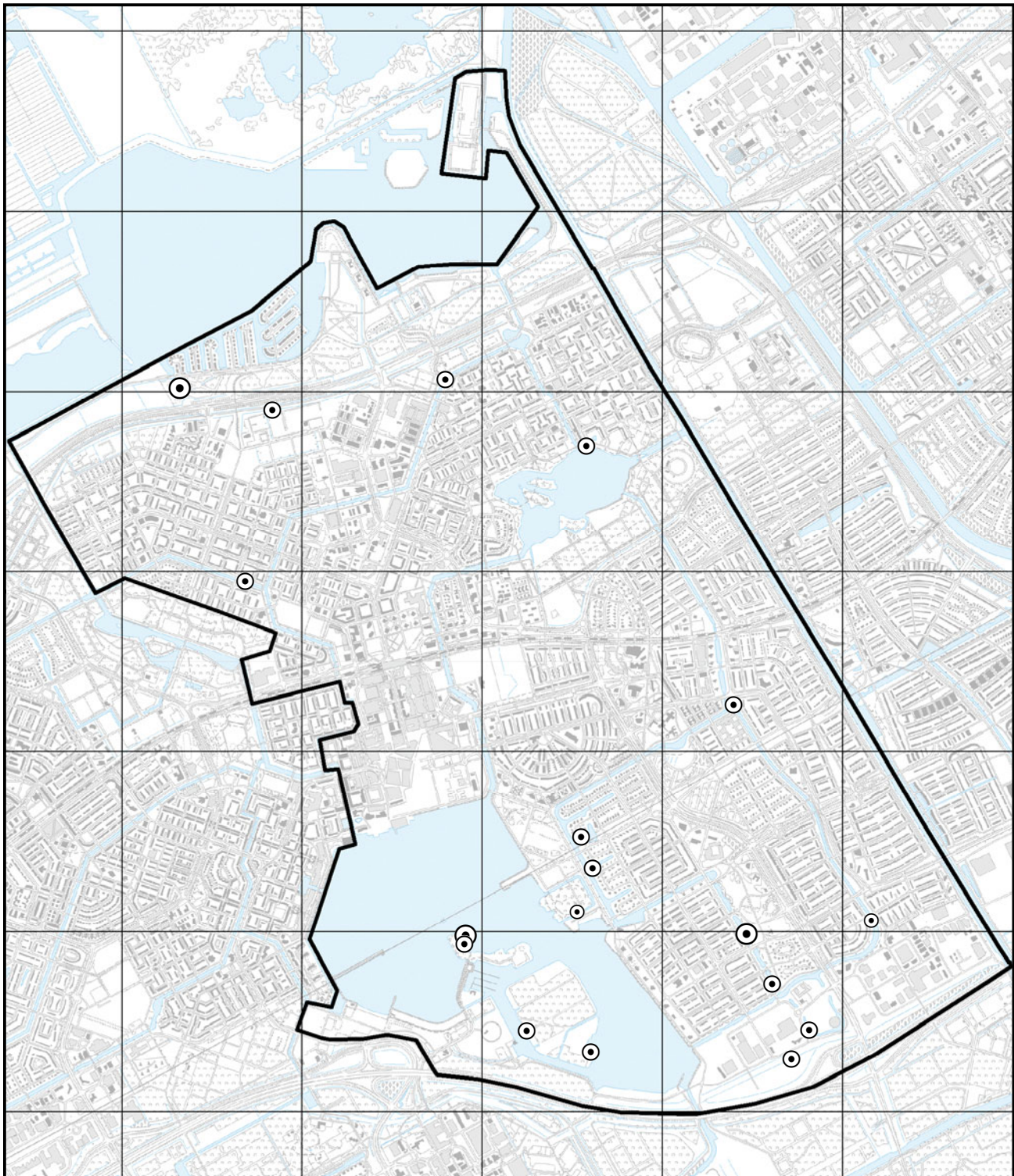

0 1,25 km

Bruine kikker

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- >20

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

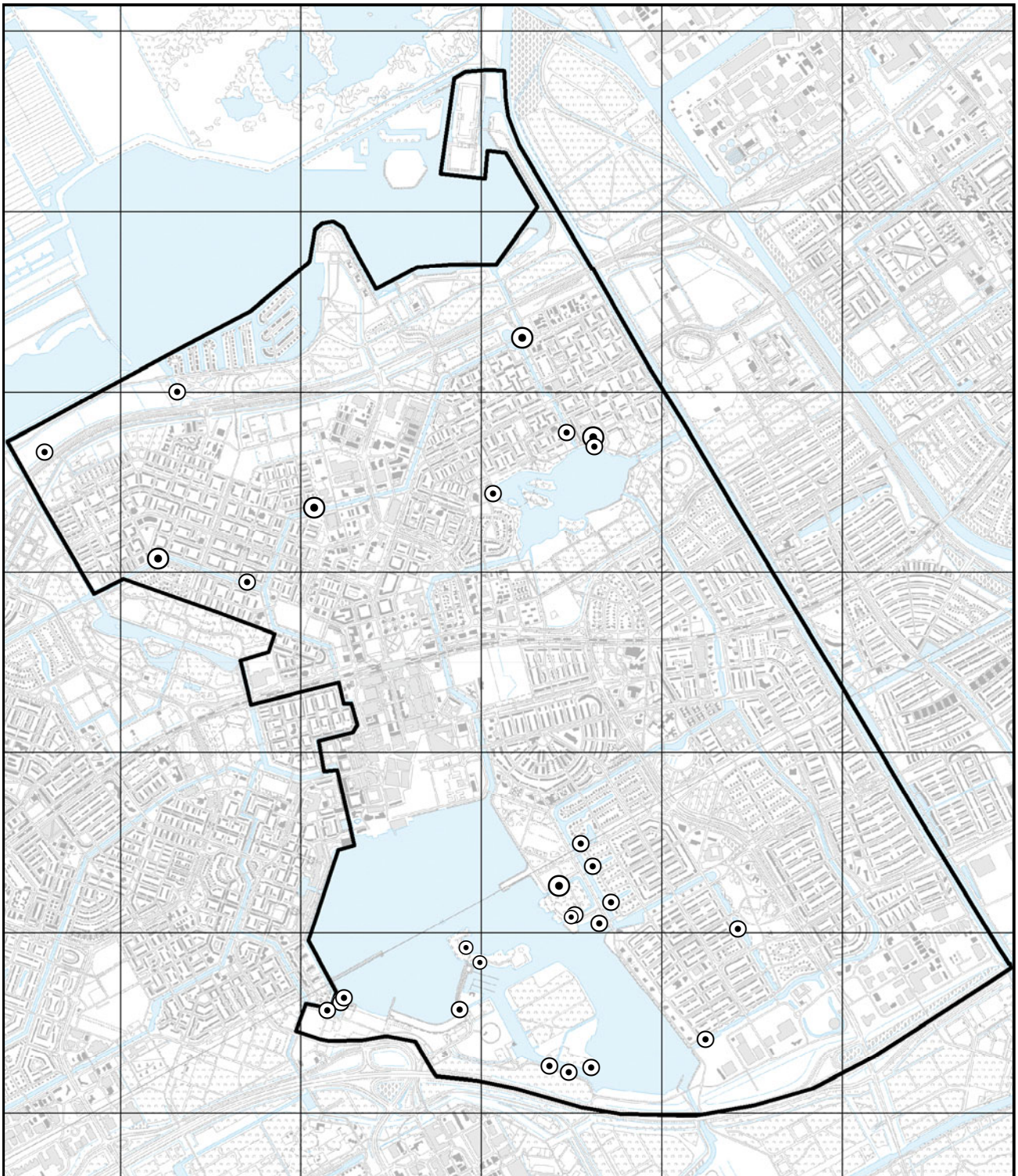
0 1,25 km

Bastaardkikker

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- >20

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

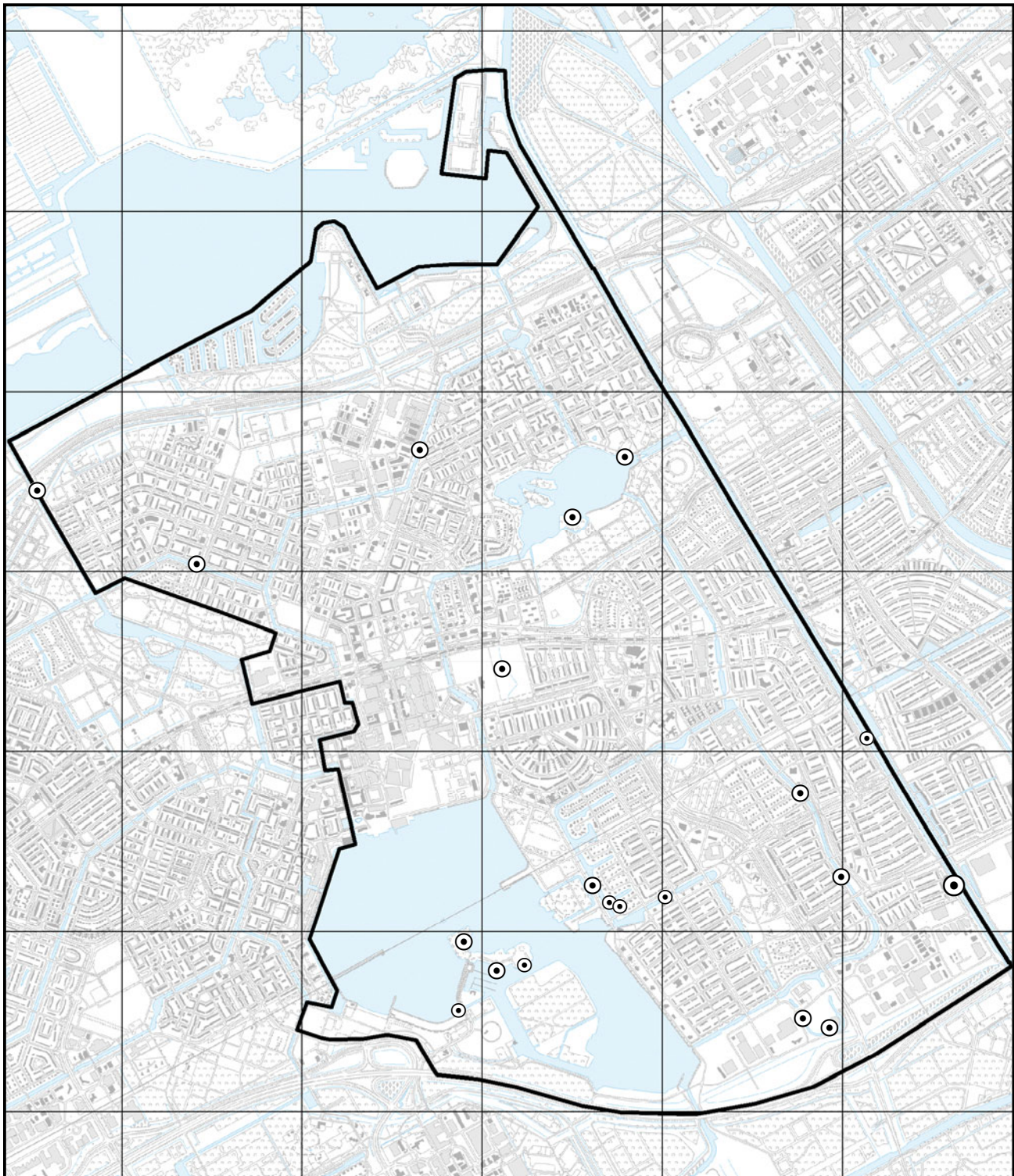
© Topografische Dienst Kadaster

0 1,25 km

Meerkikker

- 1
- 2-5
- 6-10
- 11-20
- >20

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

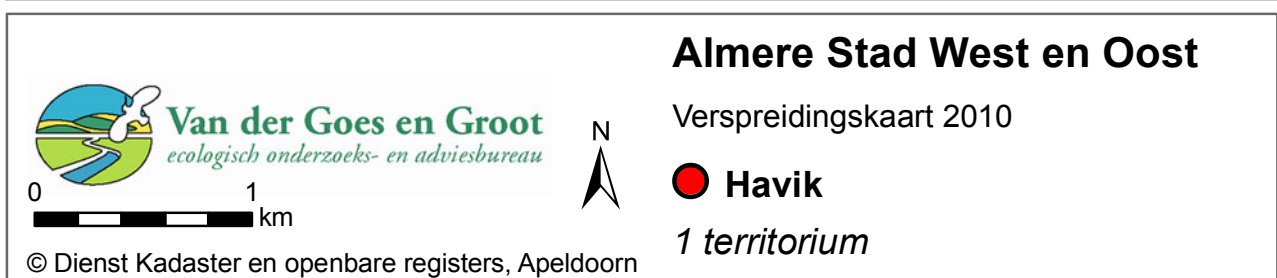
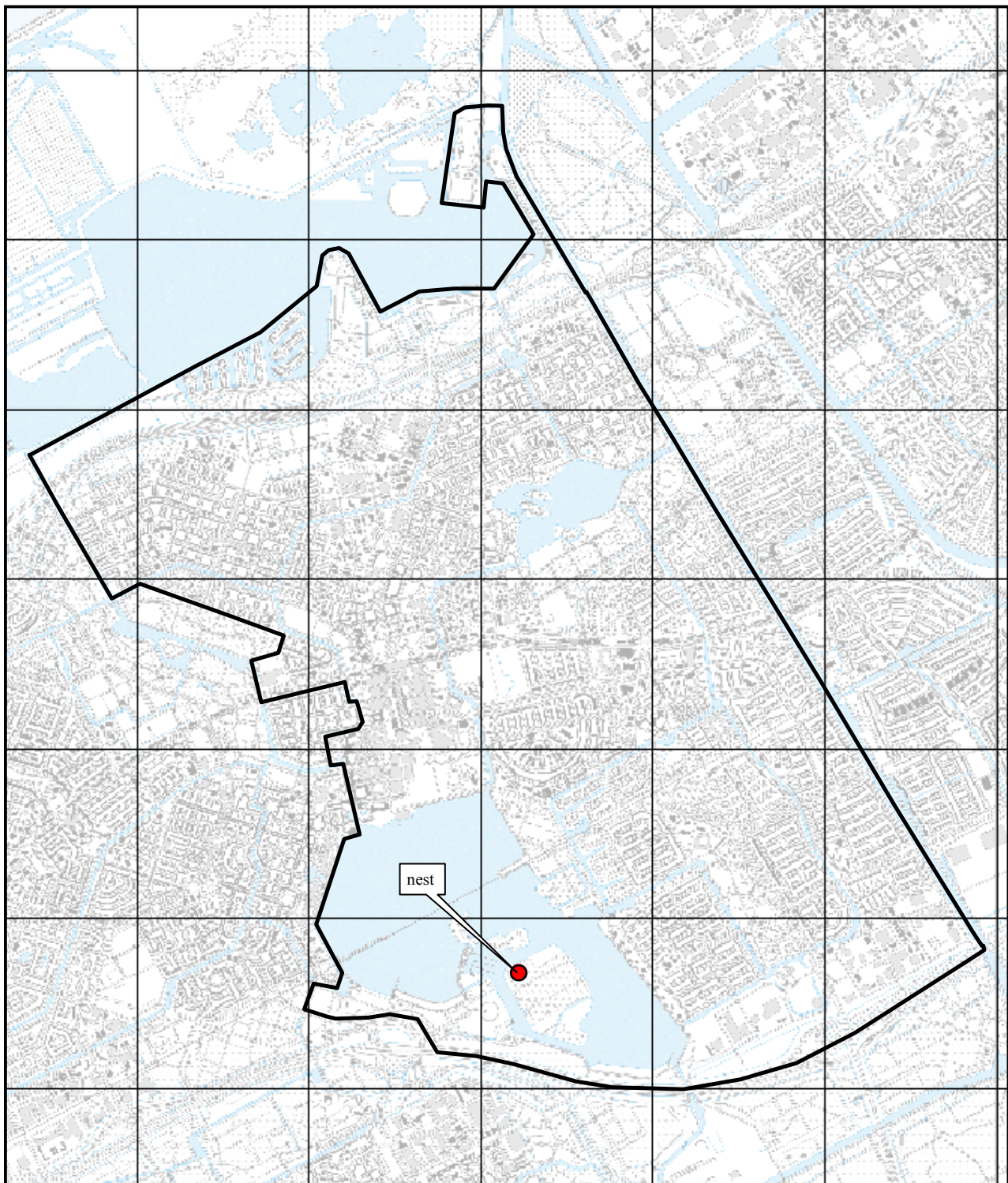
0 1,25 km

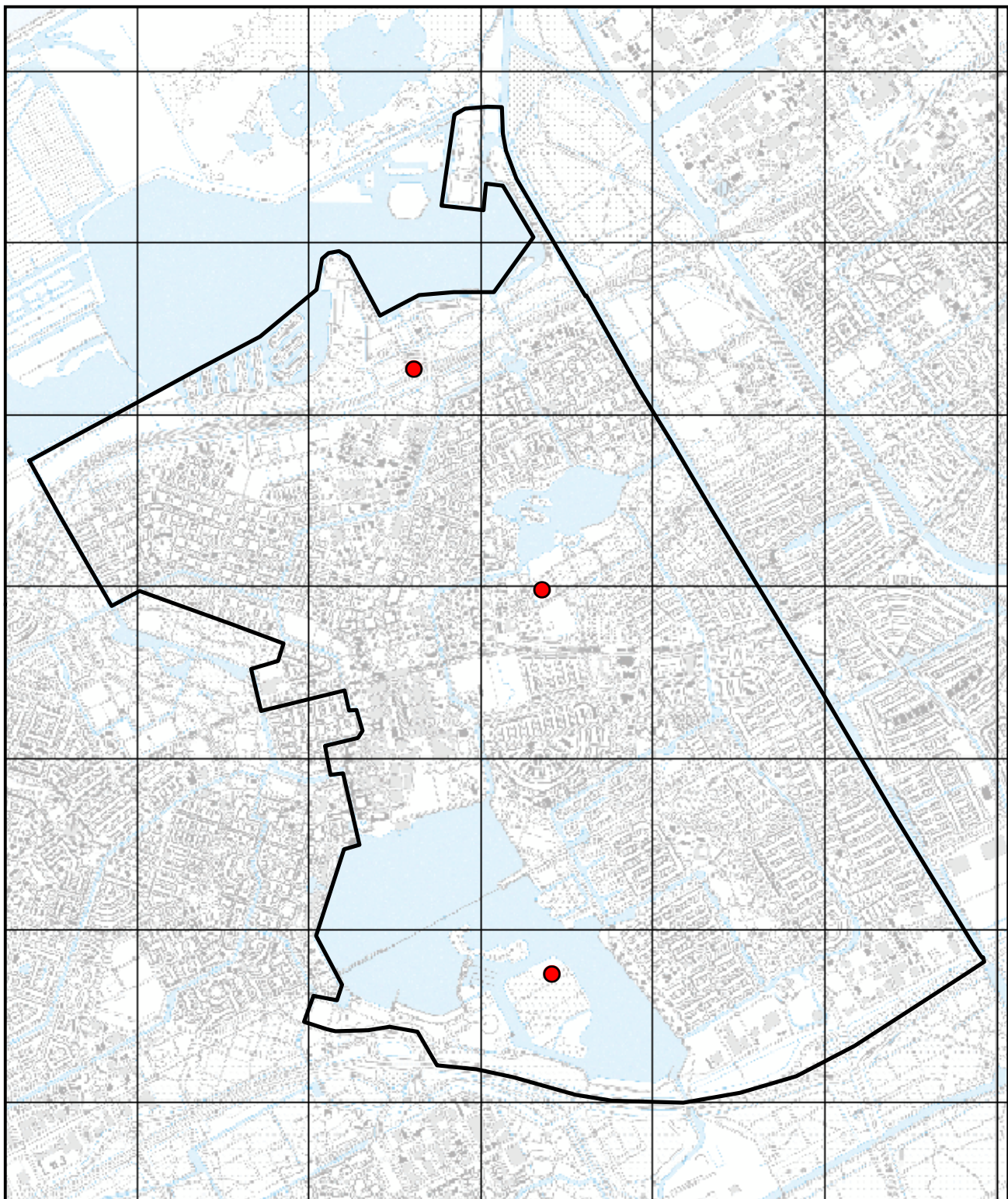

Bastaard-/Meerkikker

- 1
- ◐ 2-5
- ◑ 6-10
- ◒ 11-20
- ◓ >20

Bijlage 5. Verspreidingskaarten broedvogels

Almere Stad West en Oost

Verspreidingskaart 2010

● **Buizerd**

3 territoria

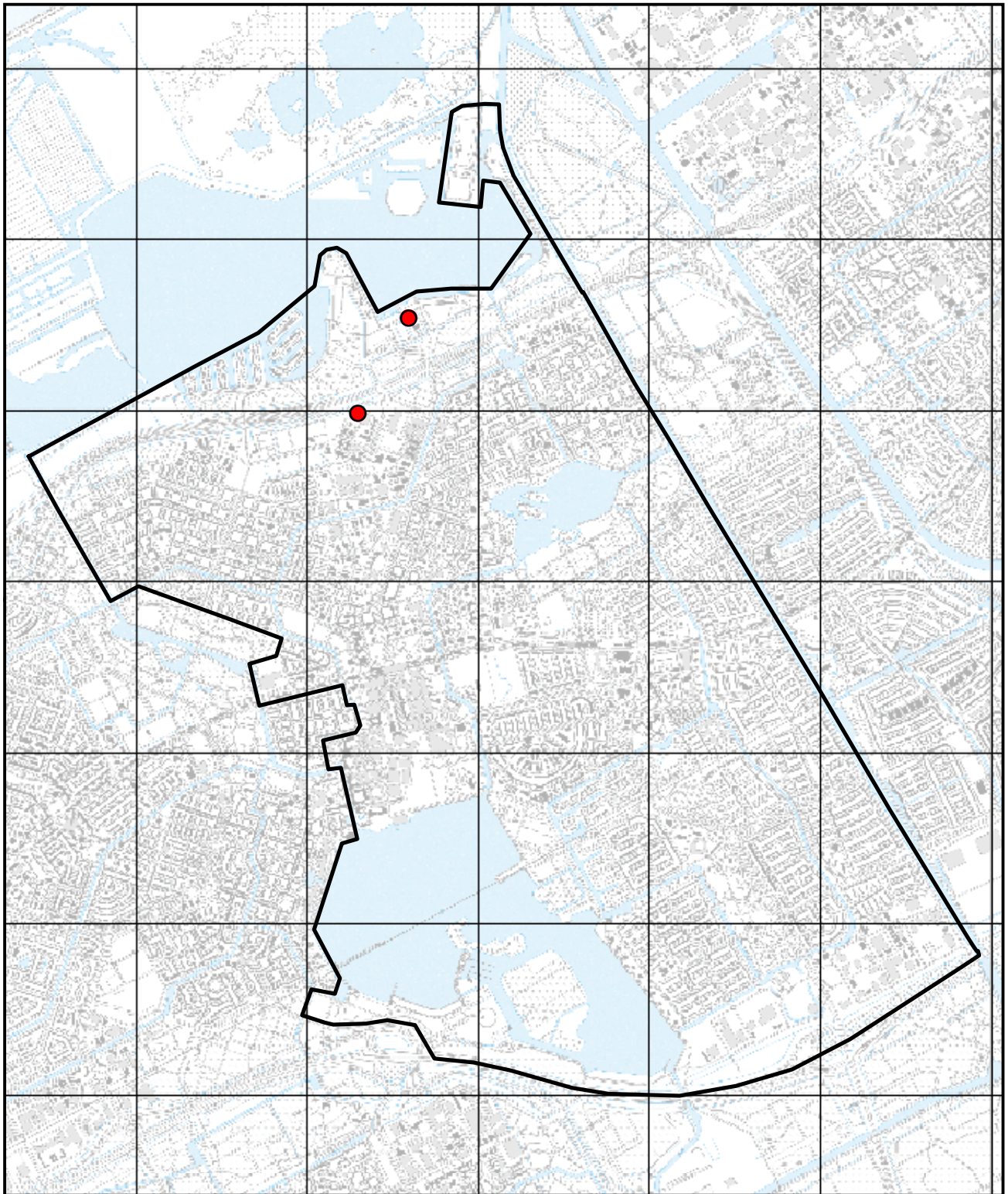
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

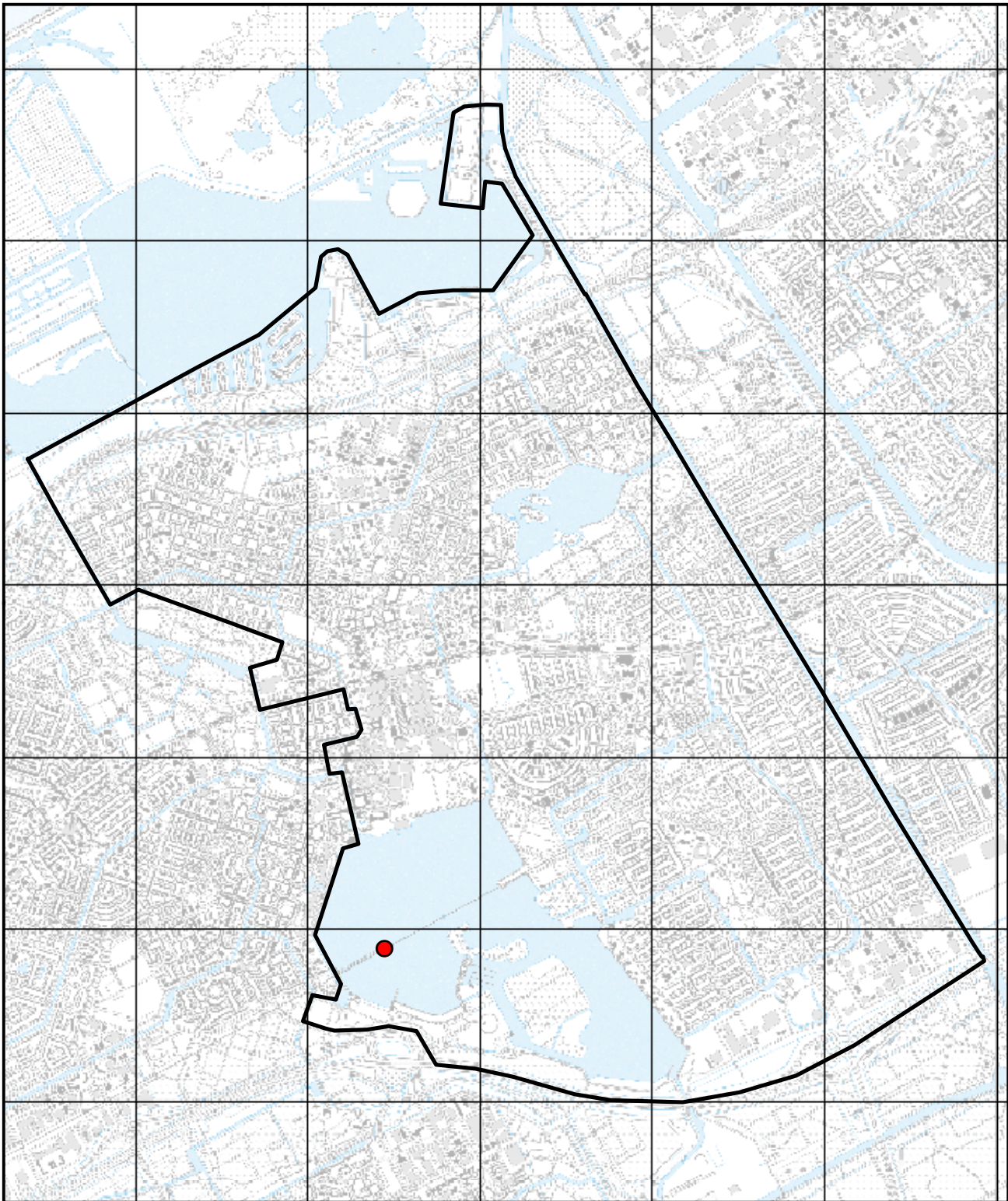
0 1 km

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Almere Stad West en Oost
Verspreidingskaart 2010

 Torenvalk
2 territoria

N

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Almere Stad West en Oost

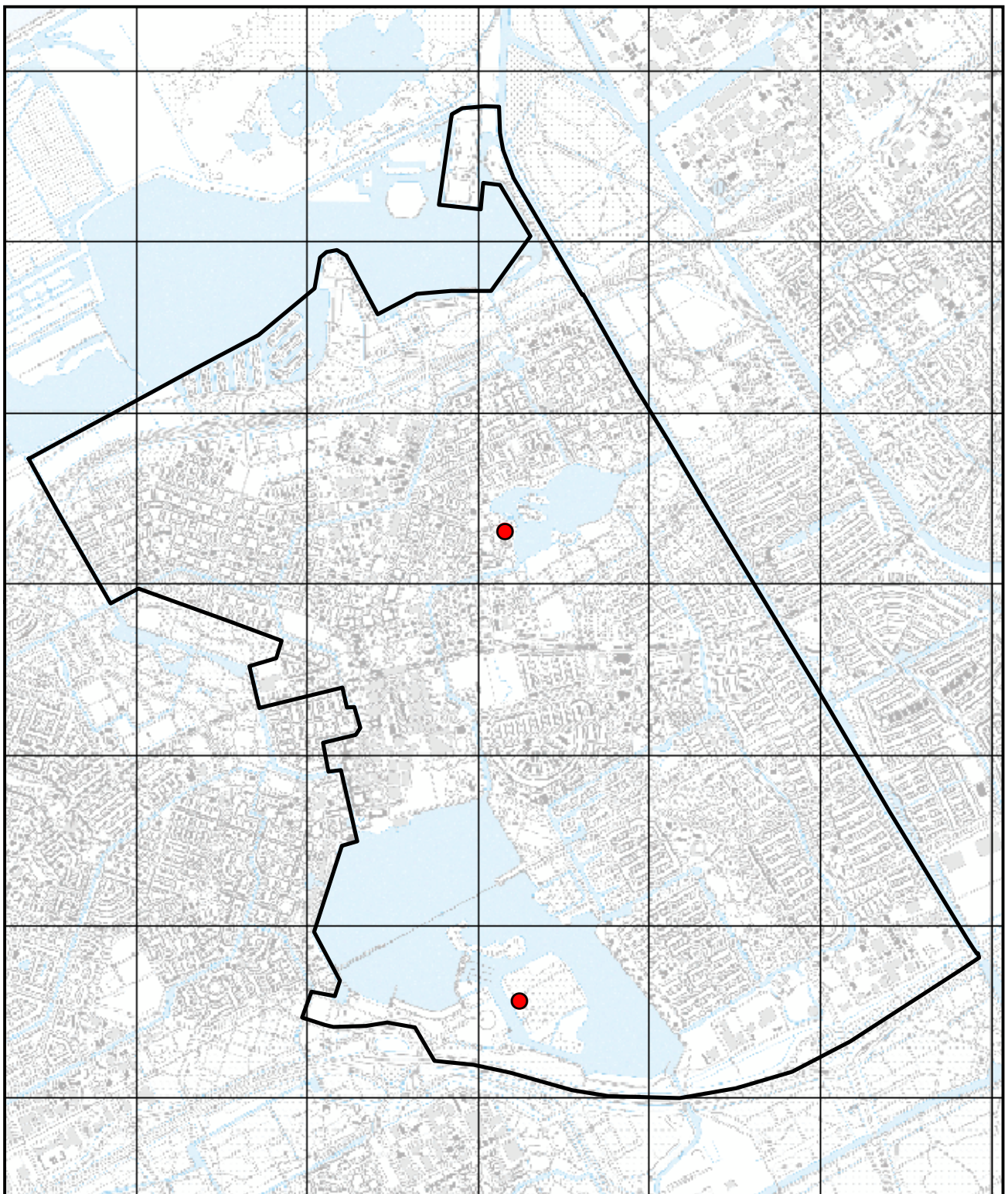
Verspreidingskaart 2010

● Boomvalk

1 territorium

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

 Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

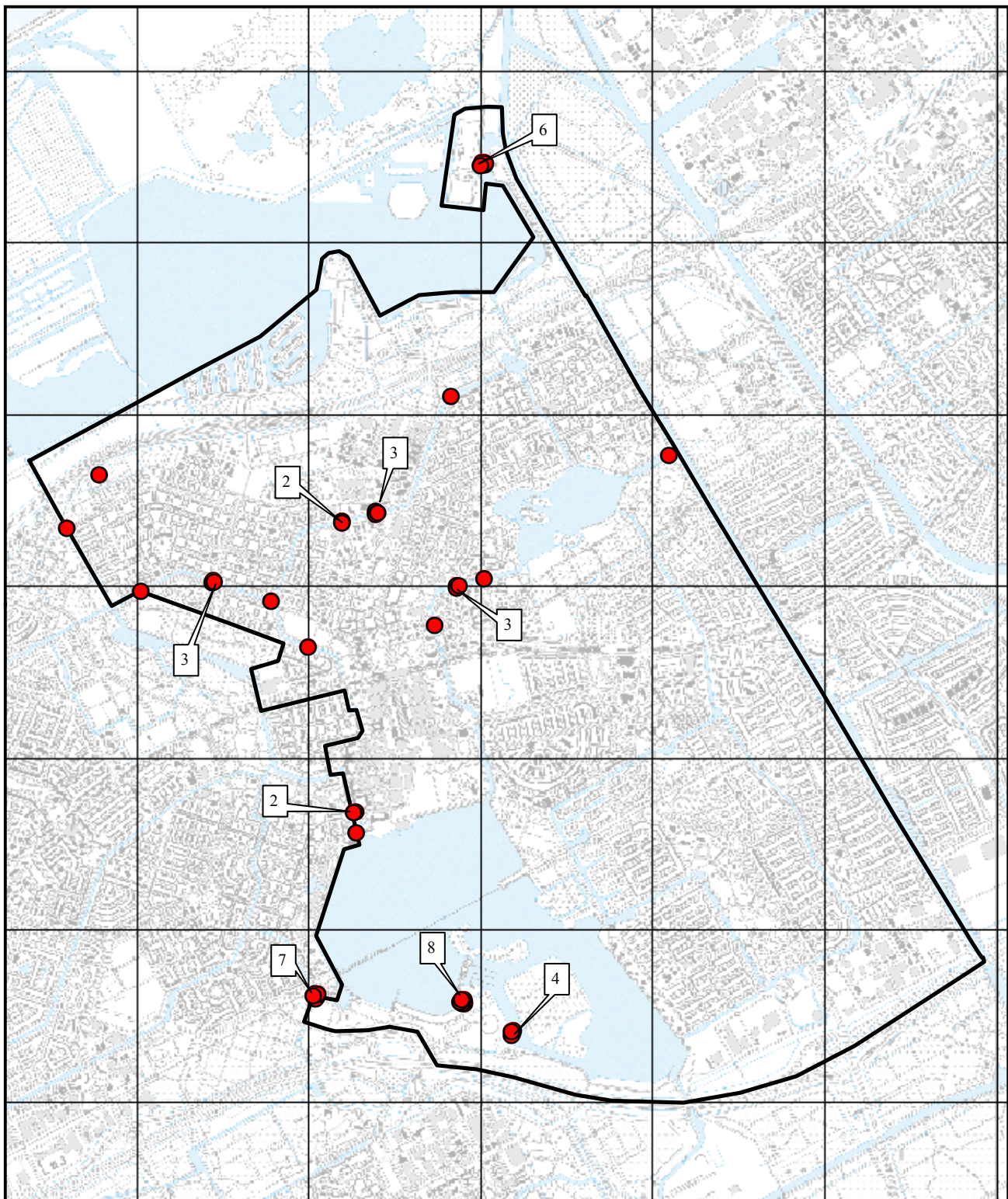
0 1 km

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Almere Stad West en Oost
Verspreidingskaart 2010

 Ransuil
2 territoria

N

Almere Stad West en Oost

Verspreidingskaart 2010

● **Boerenzwaluw**

48 territoria

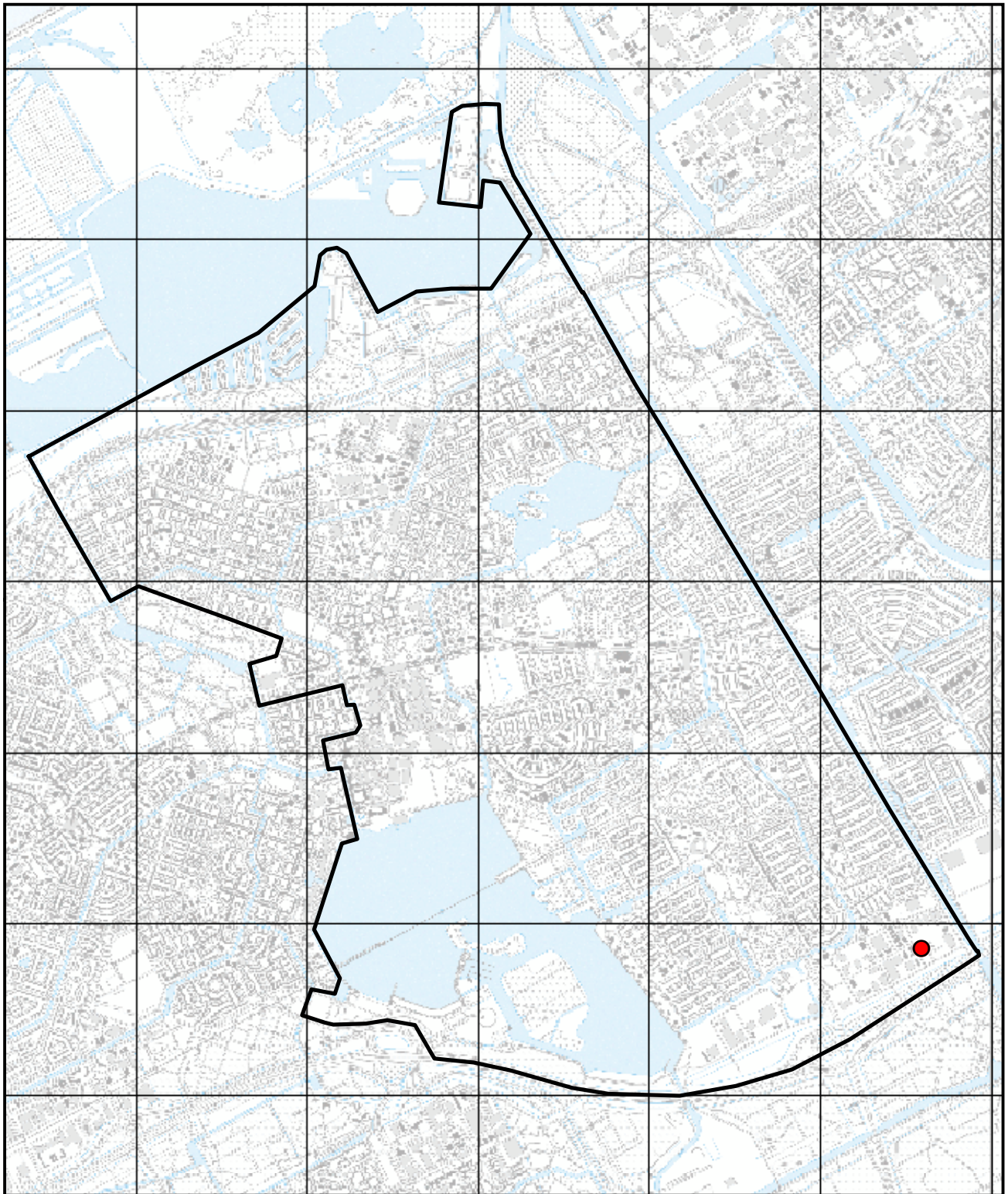

0 1 km

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

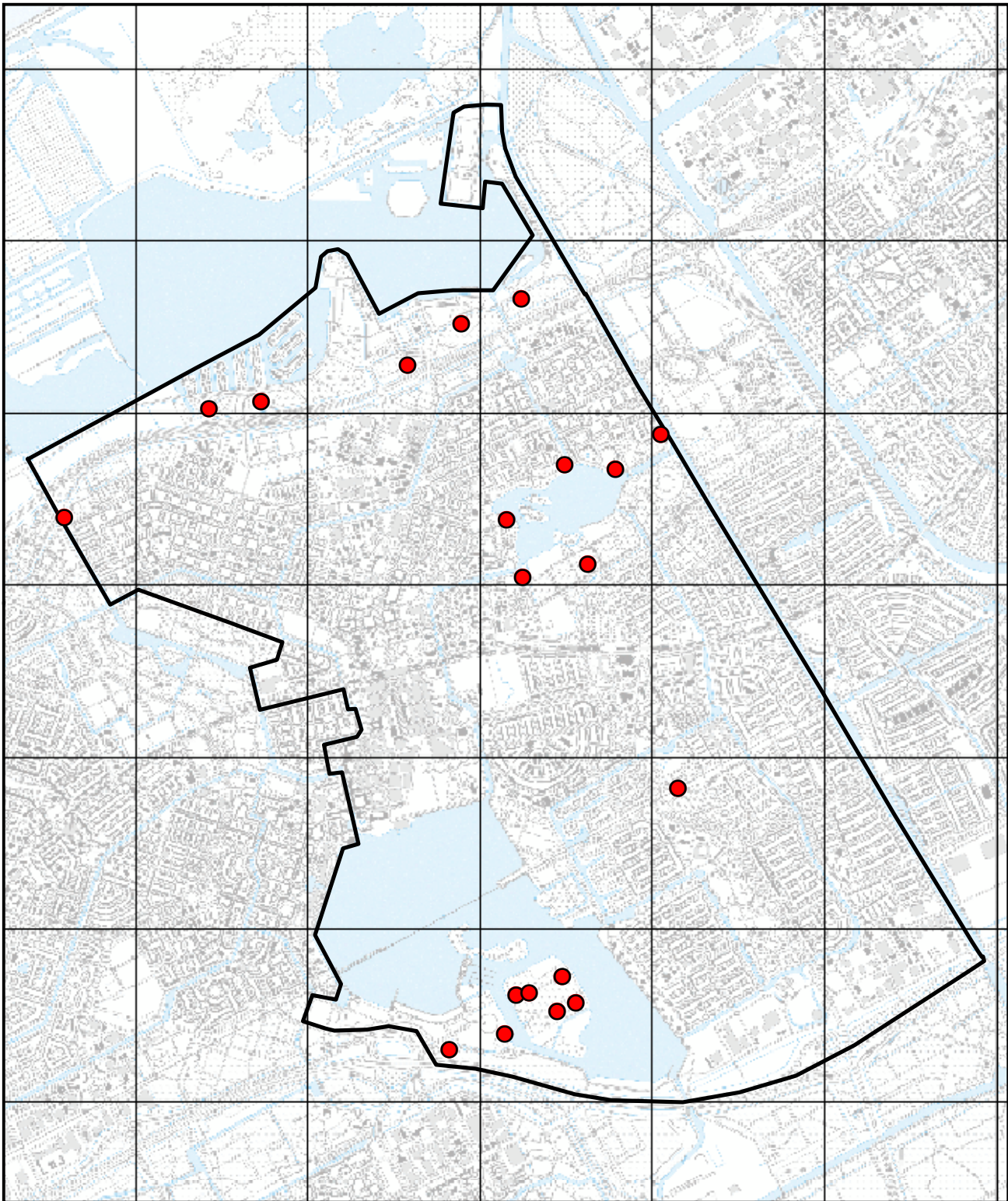
N

0 1 km

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Almere Stad West en Oost
 Verspreidingskaart 2010
● **Zwarte roodstaart**
 1 territorium

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1 km

Almere Stad West en Oost

Verspreidingskaart 2010

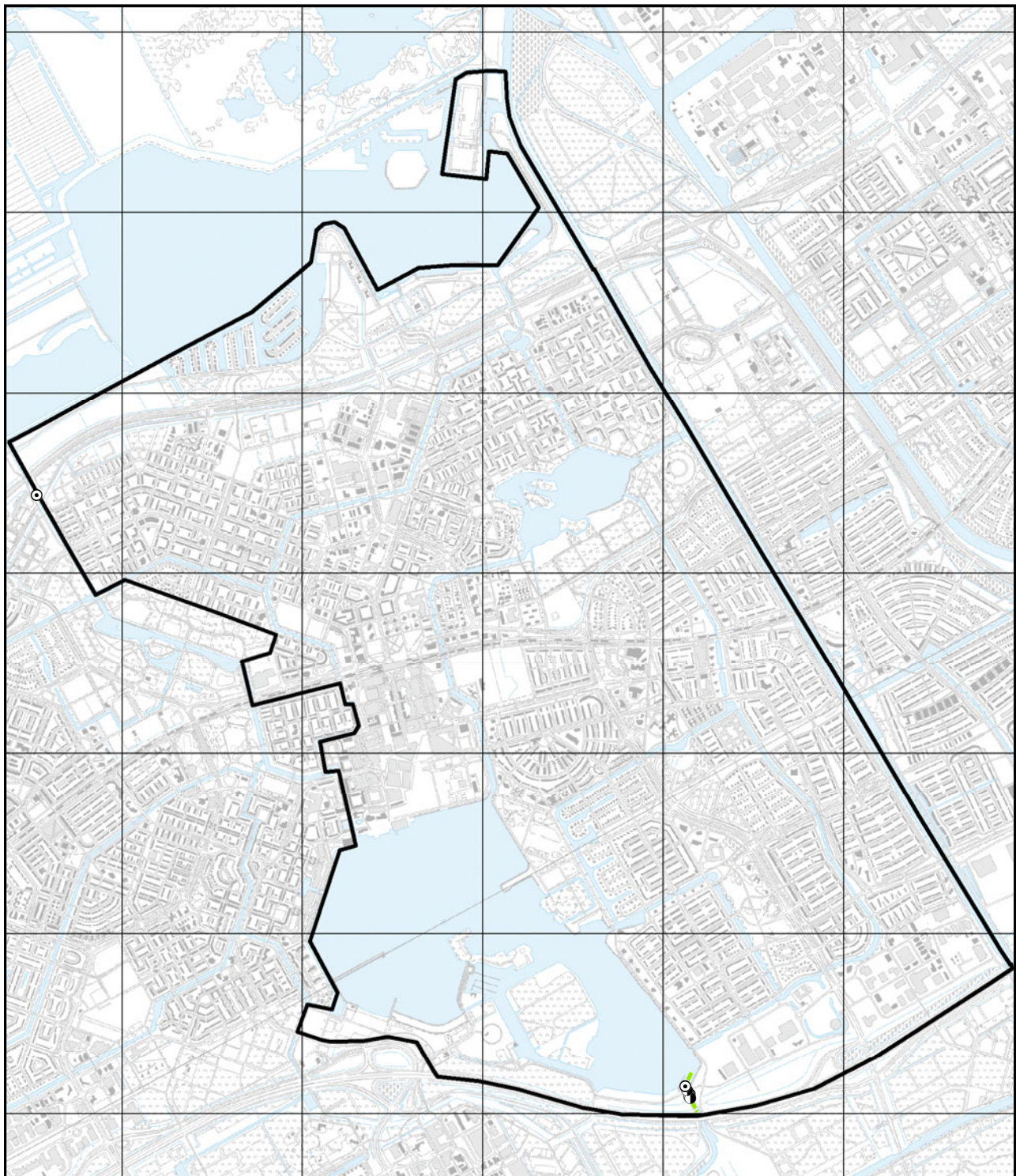
● Boomkruiper

20 territoria

© Dienst Kadaster en openbare registers, Apeldoorn

Bijlage 6. Verspreidingskaarten vleermuizen

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

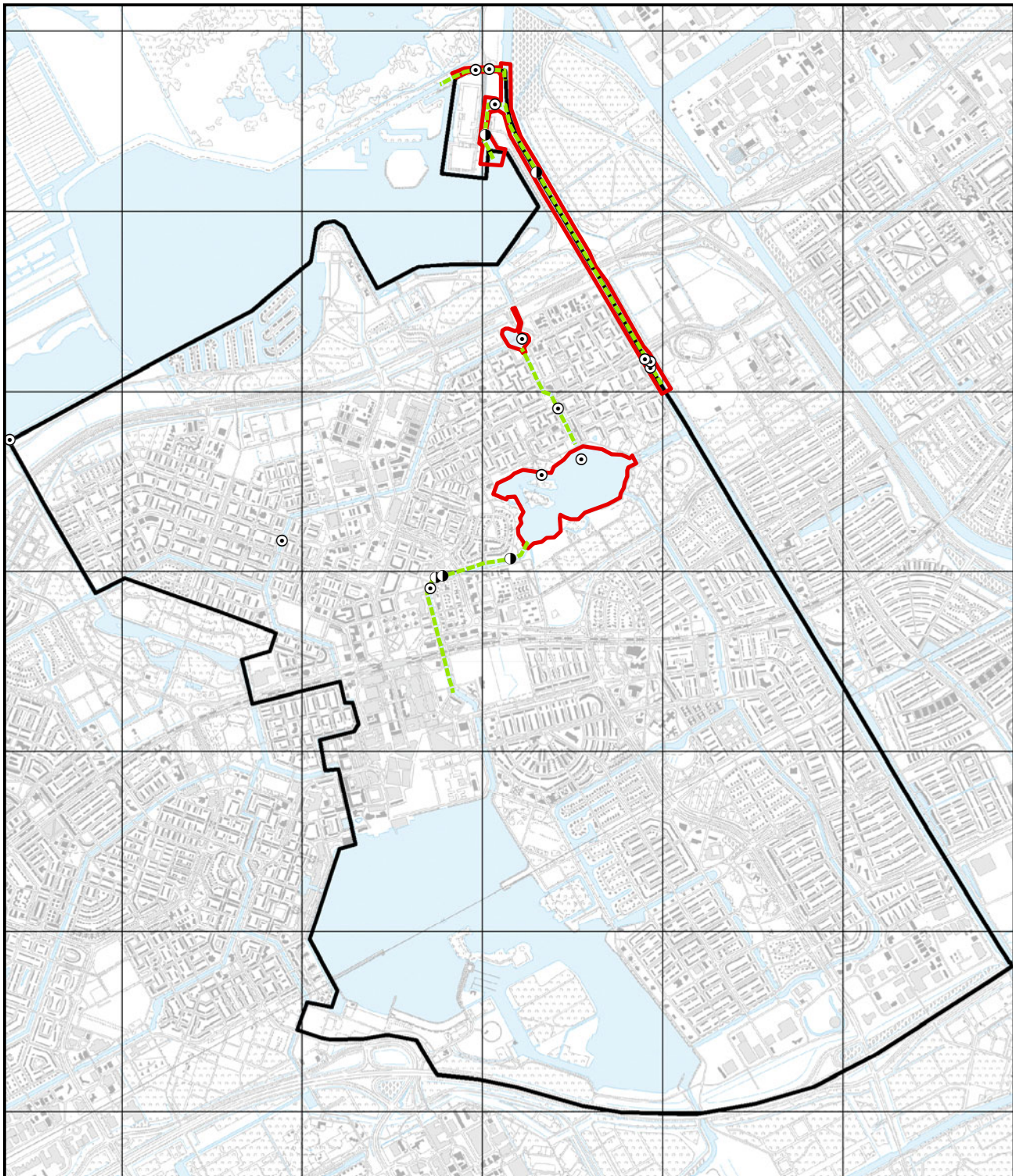
Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Watervleermuis

- Jagend
- Langsvliegend
- Vliegroute

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

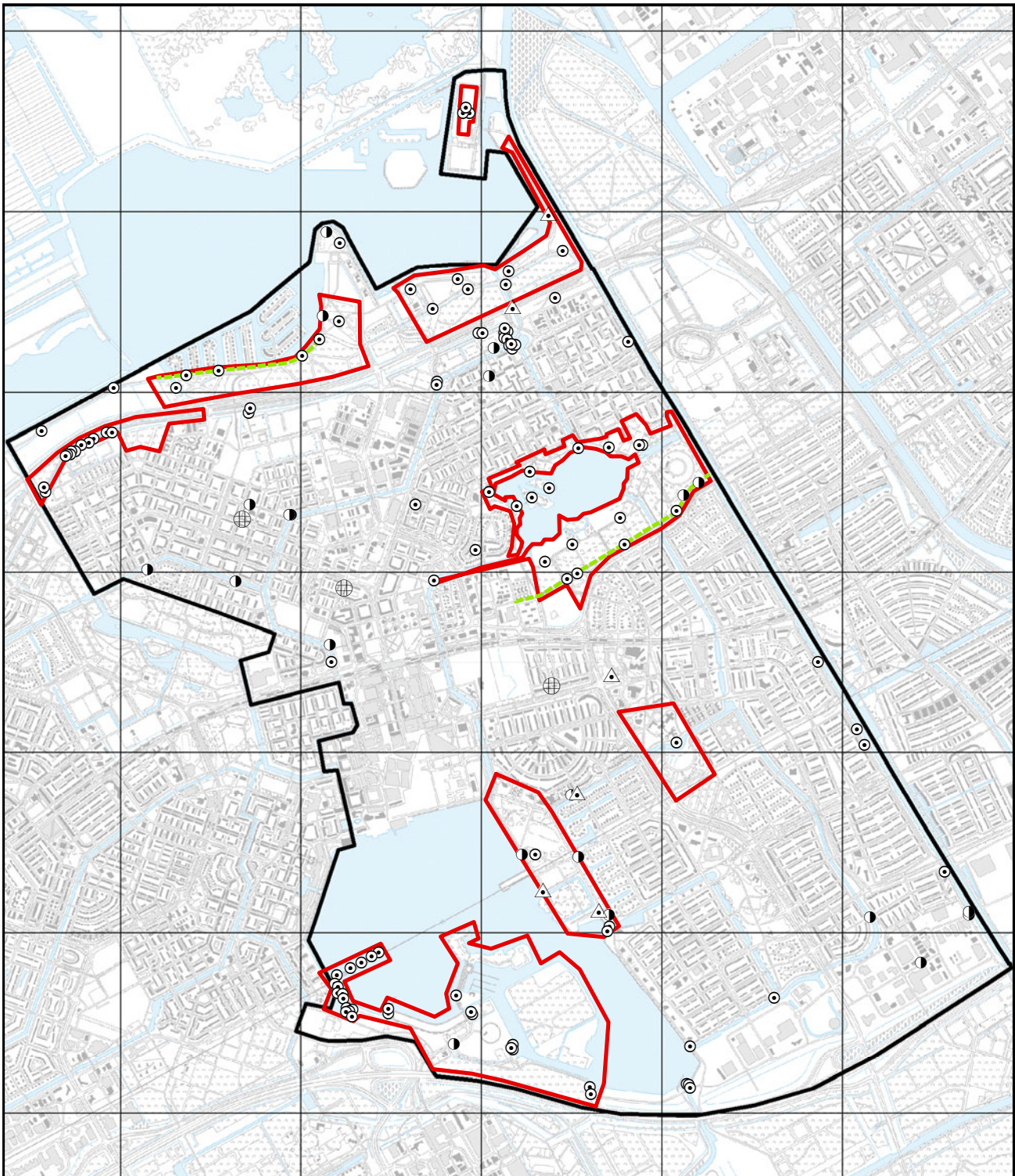
0 1,25 km

Meervleermuis

- ⊙ Jagend
- Langsvliend
- Vliegrouete
- Foerageergebied

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

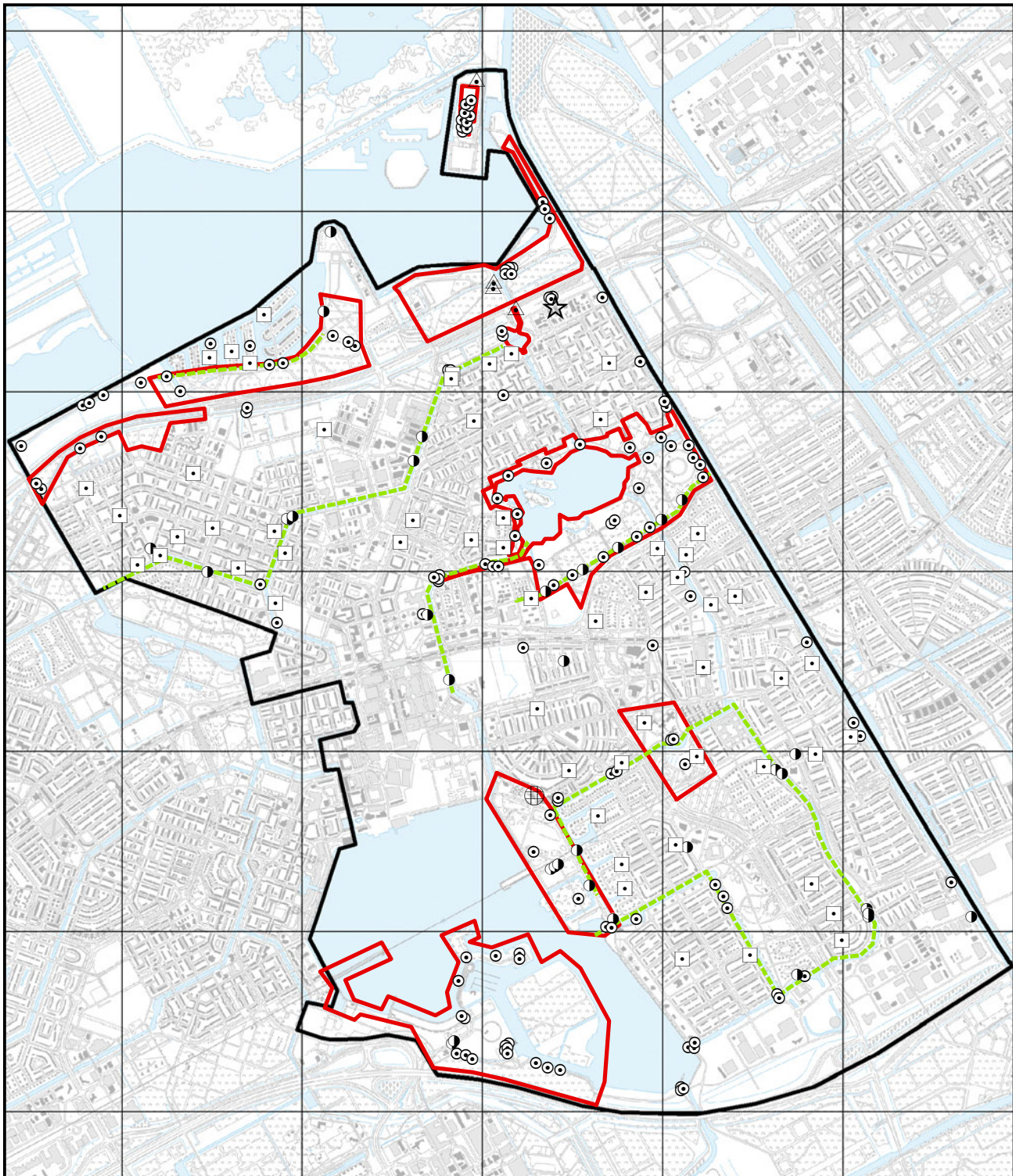
0 1,25 km

Ruige dwergvleermuis

○	Jagend	□	Baltterritorium
●	Langsvliegend	⊕	Baltsplaats in gebouw
△	Territoriaal		

	Foerageergebied		Vliegroute

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

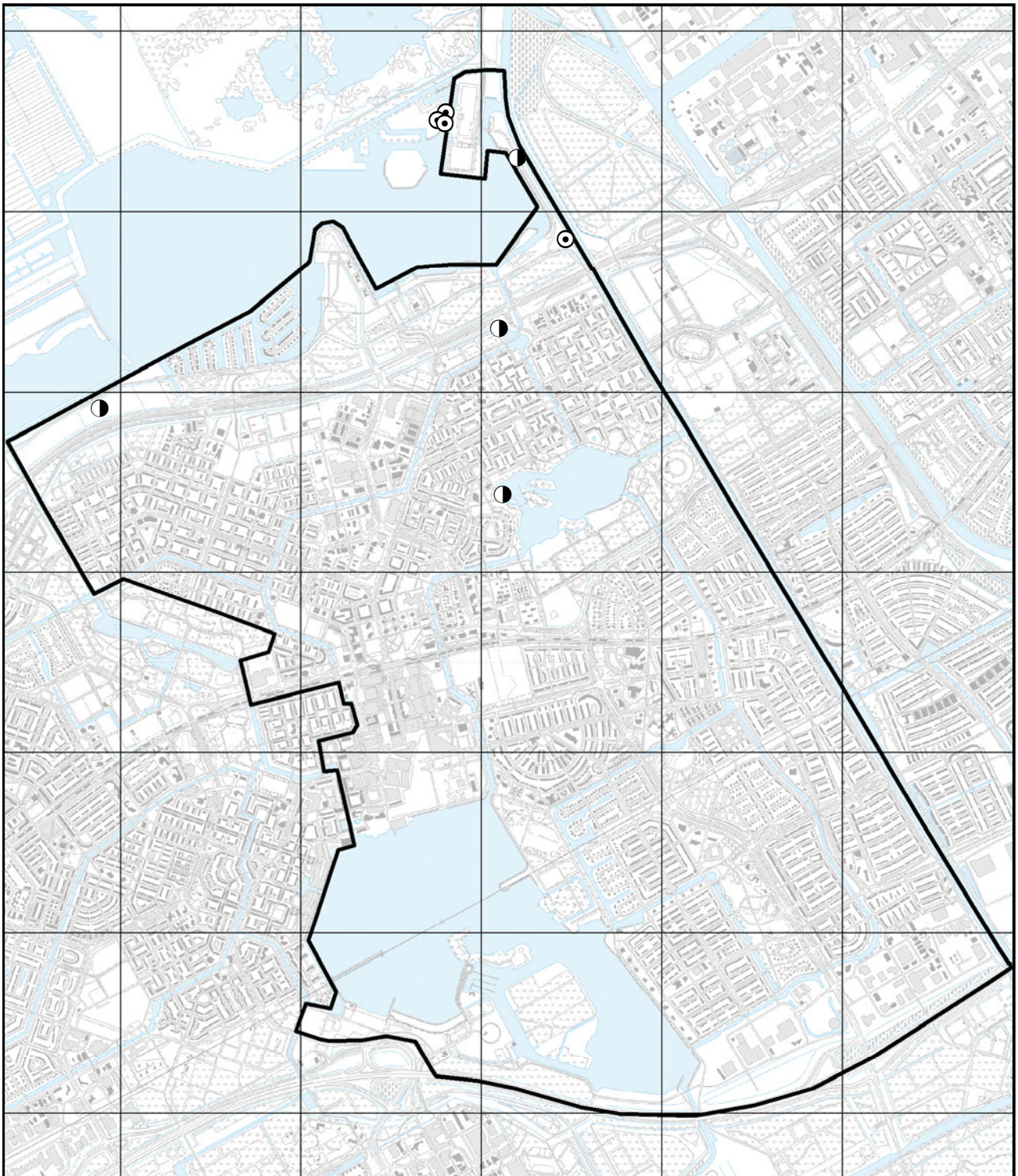
0 1,25 km

Gewone dwergvleermuis

○	Jagend	□	Baltsterritorium
●	Langsvliegend	⊕	Baltsplaats in gebouw
△	Territoriaal	☆	Kraamkolonie in gebouw
▭	Foeragegebied	---	Vliegroute

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

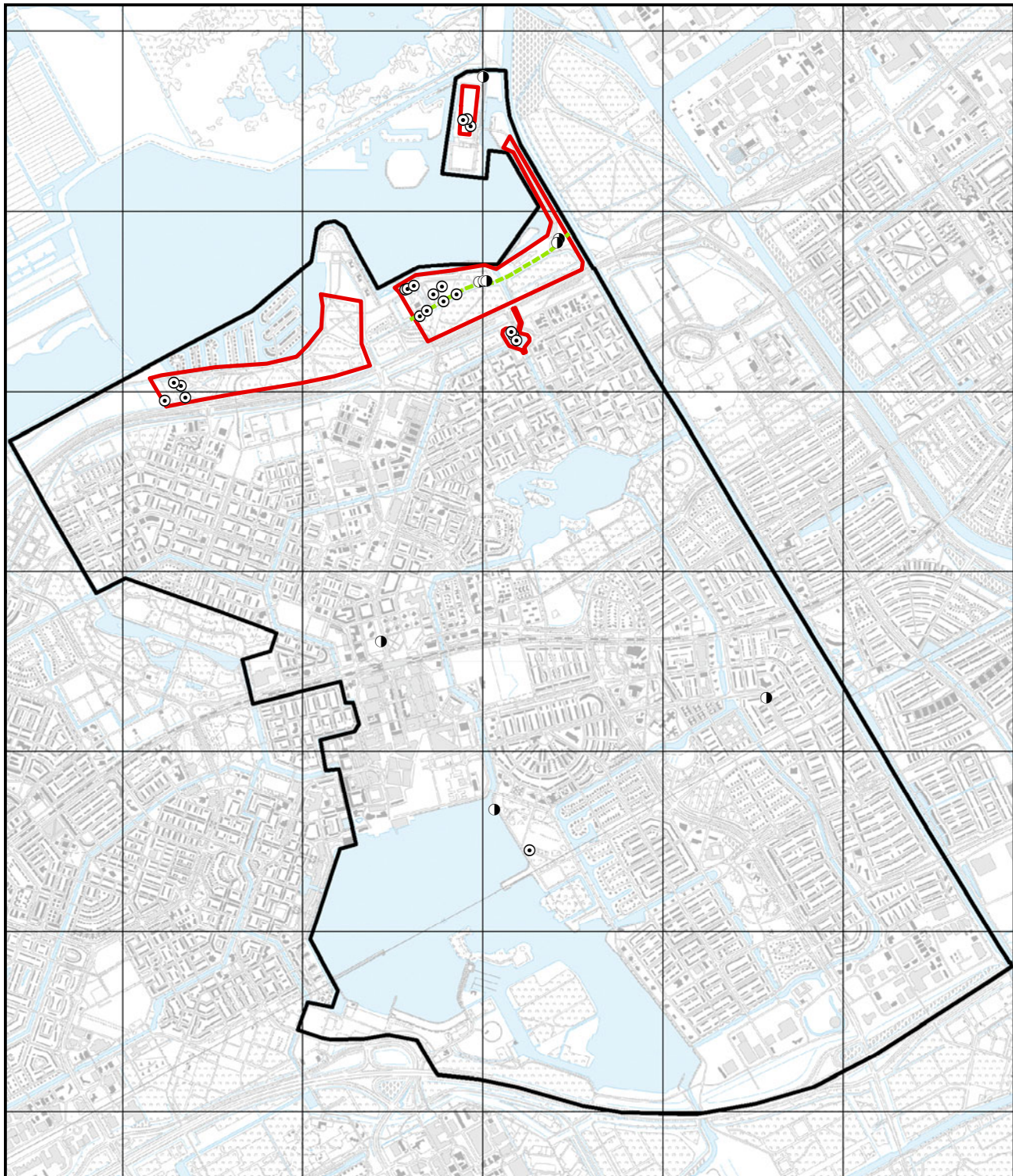
0

1,25
 km

Rosse vleermuis

- Jagend
- Langsvliegend

Verspreidingskaart 2010
Almere Stad West en Oost

© Topografische Dienst Kadaster

Van der Goes en Groot
ecologisch onderzoeks- en adviesbureau

0 1,25 km

Laatvlieger

- ⊙ Jagend
- Langsvliend
- Vliegrouete
- Foerageergebied

